ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ
Kingdom of Cambodia
Nation Religion King
Royaume du Cambodge
Nation Religion Roi

អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា
Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia
Chambres extraordinaires au sein des Tribunaux cambodgiens

ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត
Office of the Co-Investigating Judges
Bureau des co-juges d'instruction

ឯកសារដើម
ORIGINAL/ORIGINAL
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ (Date): 10-Jul-2017, 14:20
CMS/CFO: Sann Rada

សំណុំរឿងលេខ៖ ០០៤/១/០៧-០៩-២០០៩-អ.វ.ត.ក-ក.ស.ច.ស

ចំពោះមុខ៖	សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត
កាលបរិច្ឆេទ៖	ថ្ងៃទី ១០ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១៧
ភាសា៖	ខ្មែរ/អង់គ្លេស [ភាសាដើម]
ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ៖	សាធារណៈ (សំណៅកោសលុប)

ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)

ផ្ញើជូន៖

សហព្រះរាជអាជ្ញា
ជា លាង
Nicholas KOUMJIAN

មេធាវីការពារក្តី អ៊ឹម ចែម
ប៊ិត សៀងលីម
Wayne JORDASH

សហមេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី
ជេត វណ្ណលី
ហុង គឹមសួន
គឹម ម៉េងឃី
ឡេ្វា ជុនធី
សំ សុគង់
ស៊ិន ស៊ីវ៉ន
ទី ស្រីនណា
វ៉េន ពៅ
Laure DESFORGES NZEPA
Isabelle DURAND
Emmanuel JACOMY
Martine JACQUIN
Lyma NGUYEN

មាតិកា

I. សេចក្តីផ្តើម 5

II. ច្បាប់ជាធរមាន 5

ក. យុត្តាធិការបុគ្គលនៅ អ.វ.ត.ក 5

i. ជំហាររបស់ អ.វ.ត.ក នៅក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់កម្ពុជា៖ យុត្តាធិការបុគ្គល យុត្តាធិការពេលវេលា និង យុត្តាធិការបទល្មើស 9

ii. គោលការណ៍ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ៖ ប្រសិទ្ធភាពនៃគោលការណ៍*"វិមតិសង្ស័យបានប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ"* ការបកស្រាយក្នុងន័យចង្អៀត យុត្តាធិការបែបជ្រើសរើស និងការជំនុំជម្រះបែបជ្រើសរើស 16

iii. លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យក្នុងការអនុវត្តធន្ទានុសិទ្ធិ៖ ការធ្វើសេចក្តីសម្រេចនៅក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ 21

ខ. ឧក្រិដ្ឋកម្មនៅក្រោមយុត្តាធិការនៃ អ.វ.ត.ក 24

i. ឧក្រិដ្ឋកម្មជាតិ (ការរំលោភលើក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ ១៩៥៦) 24

ii. ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ 29

គ. ទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ 43

i. ទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវដែលអាចអនុវត្តបាន ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ (ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ) 43

ii. ទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវដែលអនុវត្តបានសម្រាប់ឧក្រិដ្ឋកម្មជាតិ (ការរំលោភបំពានទៅលើក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ ១៩៥៦) 56

III. ការពិចារណាទៅលើភ័ស្តុតាង 57

ក. ការធ្វើសម្ភាសន៍ដែលមិនមែនជាកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ដែលបង្កើតឡើងដោយ ក.ស.ច.ស 57

ខ. ភ័ស្តុតាងដែលទទួលបានដោយការធ្វើទារុណកម្ម 60

គ. របាយការណ៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាចុះឆ្នាំ ១៩៩៧ និងឆ្នាំ ១៩៩៨ 62

i. វិធីសាស្ត្រ 63

ii. របាយការណ៍រដ្ឋាភិបាល ចុះឆ្នាំ ១៩៨៤ និងការប្រើប្រាស់របាយការណ៍នេះដោយមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា 66
iii. ចំនួនមនុស្សស្លាប់ 68
iv. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន 72
ឃ . កិច្ចសម្ភាសន៍ អ៊ឹម ចែម ជាមួយនឹងមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា និងអង្គភាពផ្សេងទៀត. 73
IV. ការវិភាគអង្គហេតុ និងសេចក្តីសន្និដ្ឋាន 75
ក. អ៊ឹម ចែម មុនខែ មេសា ឆ្នាំ ១៩៧៥ និងក្រោយថ្ងៃទី ៦ ខែ មករា ឆ្នាំ ១៩៧៩ 75
ខ. តួនាទី និង សិទ្ធិអំណាចរបស់ អ៊ឹម ចែម នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ 76
គ. ការចូលគ្រប់គ្រងរបស់កម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីទៅលើភូមិភាគពាយ័ព្យ 79
ឃ. តួនាទី និងសិទ្ធិអំណាចរបស់ អ៊ឹម ចែម នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ 83
i. ការបញ្ជូន អ៊ឹម ចែម ទៅភូមិភាគពាយ័ព្យ 83
ii. លេខាស្រុកព្រះនេត្រព្រះ 84
iii. តួនាទីជាសមាជិកគណៈតំបន់ ៥ 85
iv. ការទទួលខុសត្រូវ សិទ្ធិអំណាច និងប្រភពនៃការទទួលបានព័ត៌មានរបស់ អ៊ឹម ចែម នៅតំបន់ ៥ នៃភូមិភាគពាយ័ព្យ 89
ង. [កោសលុប] 95
ច. [កោសលុប] 96
i. [កោសលុប] 96
ii. [កោសលុប] 103
V. [កោសលុប] 106
ក. [កោសលុប] 106
ខ. [កោសលុប] 106
i. [កោសលុប] 106
ii. [កោសលុប] 107
iii. [កោសលុប] 107
iv. [កោសលុប] 109

01508485

v. [កោសលុប] 109

vi. [កោសលុប] 110

vii. [កោសលុប] 111

viii. [កោសលុប] 113

VI. [កោសលុប] 114

ក . [កោសលុប] 114

ខ . [កោសលុប] 114

i. [កោសលុប] 114

ii. [កោសលុប] 115

គ . [កោសលុប] 115

VII. [កោសលុប] 116

ក . [កោសលុប] 116

ខ. សំអាងហេតុដែល អ៊ឹម ចែម មិនស្ថិតក្រោមយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក 116

ឧបសម្ព័ន្ធ I- តារាង ១

ឧបសម្ព័ន្ធ II- បញ្ជីអក្សរកាត់

I. សេចក្តីផ្តើម

១. យើងសូមផ្តល់សំអាងហេតុចំពោះដីកាសម្រេចរបស់យើងដែលលើកលែងការចោទប្រកាន់លើ **អ៊ឹម ចែម** ដោយសារមិនមានយុត្តាធិការបុគ្គលគ្រប់គ្រាន់[1]។ យើងនឹងបង្ហាញពីច្បាប់ជាធរមានស្តីពីយុត្តាធិការបុគ្គល និងស្តីពីបទឧក្រិដ្ឋដែលដាក់ **អ៊ឹម ចែម** ឲ្យស្ថិតក្រោមការពិនិត្យ ព្រមទាំងការទទួលខុសត្រូវផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌជាលក្ខណៈបុគ្គល។ បន្ទាប់មក យើងពន្យល់អំពីរបៀបដែលយើងបានវាយតម្លៃភ័ស្តុតាង។ យើងនឹងវិភាគភ័ស្តុតាងដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការចោទប្រកាន់ទាំងអស់ និងបទចោទលើ **អ៊ឹម ចែម** ព្រមទាំងការកំណត់ប្រភេទបទល្មើស។ ដោយផ្អែកតាមមូលដ្ឋានខាងលើនេះ យើងយល់ឃើញថា **[កោសលុប] អ៊ឹម ចែម [កោសលុប]** ក៏គាត់មិនស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក ដែរ។

២. នៅក្នុងដីកាដំណោះស្រាយនេះ (សំអាងហេតុ) ការកត់សម្គាល់អង្គហេតុ **[កោសលុប]** គឺផ្អែកលើបទដ្ឋានលក្ខខណ្ឌភវនីយភាពសម្រាប់ដីកាសម្រេចបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ មិនមែនលើលក្ខខណ្ឌបទដ្ឋាន "ដោយគ្មានវិមតិសង្ស័យ" សម្រាប់សេចក្តីសម្រេចផ្តន្ទាទោសបន្ទាប់ពីការជំនុំជម្រះក្តីទេ[2]។ ប៉ុន្តែ សេចក្តីសន្និដ្ឋានជាទូទៅរបស់យើងថា គាត់មិនស្ថិតនៅក្រោមយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក ទេ ត្រូវបានធ្វើឡើង ទោះបីជាពិចារណាលើភ័ស្តុតាងក្នុងកម្រិតខ្ពស់បំផុតក៏ដោយ។ ហេតុនេះ យើងជឿថា គាត់មិនស្ថិតក្រោមលក្ខខណ្ឌតម្រូវផ្នែកយុត្តាធិការនេះទេ។

II. ច្បាប់ជាធរមាន

ក. យុត្តាធិការបុគ្គលនៅ អ.វ.ត.ក

៣. តាមមាត្រា ១ នៃកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក. ចុះហត្ថលេខានៅថ្ងៃទី ៦ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០០៣ ("កិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក")

---

[1] **សំណុំរឿង ០០៤/១-ឯកសារ D308** *ដីកាដំណោះស្រាយ (ផ្នែកសេចក្តីសម្រេច)* ចុះថ្ងៃទី ២២ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១៧។

[2] *សូមមើល* **សំណុំរឿង ០០២-ឯកសារ D427** *ដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី ១៥ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ១៣២៣-១៣២៦ និងវិធាន ៨៧(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

"គោលបំណងរបស់កិច្ចព្រមព្រៀងនេះ គឺកំណត់អំពីកិច្ចសហប្រតិបត្តិការរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ដើម្បីកាត់សេចក្តីមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការរំលោភយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរទៅលើច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ការរំលោភទៅលើច្បាប់មនុស្សធម៌ និងទម្លាប់អន្តរជាតិ ព្រមទាំងការរំលោភលើអនុសញ្ញាអន្តរជាតិដែលប្រទេសកម្ពុជាទទួលស្គាល់ ហើយដែលបានប្រព្រឹត្តក្នុងអំឡុង ថ្ងៃ ១៧ មេសា ១៩៧៥ ដល់ ថ្ងៃ ០៦ មករា ១៩៧៩"។

៤. មាត្រា ១ នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក ប្រកាសឲ្យប្រើប្រាស់នៅថ្ងៃទី ២៧ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០០៤ ផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក[3] ចែងថា៖

"ច្បាប់នេះរៀបចំឡើងក្នុងគោលបំណងវិនិច្ឆ័យទោស មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការរំលោភយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរទៅលើច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ការរំលោភទៅលើច្បាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិ និងទម្លាប់អន្តរជាតិ ព្រមទាំងការរំលោភលើអនុសញ្ញាអន្តរជាតិ ដែលប្រទេសកម្ពុជាទទួលស្គាល់ ហើយដែលបានប្រព្រឹត្តក្នុងអំឡុង ថ្ងៃ ១៧ មេសា ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃ ៦ មករា ១៩៧៩"។

៥. មាត្រា ២ នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក រំឭកឡើងវិញជាថ្មីថា អ.វ.ត.ក ត្រូវបង្កើតឡើងដើម្បីជំនុំជម្រះ *"មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម [...]ដែលបានប្រព្រឹត្តក្នុងអំឡុង ថ្ងៃ ១៧ មេសា ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃ ០៦ មករា ១៩៧៩"*។

៦. អ.ជ.ត.ក បានបកស្រាយពាក្យថា *"មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត"* សំដៅលើជនពីរប្រភេទ គឺ មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមជាន់ខ្ពស់ដែលស្ថិតនៅក្នុងចំណោមជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត និងជនដែលមិនមែនជាមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមជាន់ខ្ពស់ ប៉ុន្តែក៏ជាជនស្ថិតនៅក្នុងចំណោមជនទាំងឡាយ

[3] មាត្រា ២ នៃកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក។

ដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត។ ជនទាំងពីរប្រភេទនេះ ត្រូវតែជាមន្ត្រីខ្មែរក្រហម *និង* ស្ថិតនៅក្នុងប្រភេទជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ដើម្បីឱ្យតុលាការអនុវត្ត យុត្តាធិការបុគ្គលឱ្យបានត្រឹមត្រូវ ហេតុនេះ លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យទាំងនេះមានលក្ខណៈត្រួតលើគ្នាមិនមែនដាច់ដោយឡែកពីគ្នាទេ[4]។

៧. អ.ជ.ត.ក បានប្រកាសដោយខ្លួនឯងស្តីពីលក្ខណៈយុត្តាធិការនៃមាត្រា ១ នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក។ ទាក់ទិននឹងចំណុចនេះ អ.ជ.ត.ក បានសន្និដ្ឋានថា បញ្ហាថាតើជនជាប់ចោទជាកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម ឬយ៉ាងណានោះវា *"ពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងបញ្ហាអង្គហេតុជាប្រវត្តិសាស្ត្រ ដែលមាន លក្ខណៈងាយយល់ និងច្បាស់លាស់ ហើយផ្តល់ឆន្ទានុសិទ្ធិតិចតួច ឬមិនបានផ្តល់ឆន្ទានុសិទ្ធិទាល់តែសោះដល់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង"* ហេតុនេះជាបញ្ហាដែលអាចវិនិច្ឆ័យបានដែលគ្របដណ្តប់ដោយយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក[5]។

៨. ផ្ទុយទៅវិញ ទាក់ទិននឹងពាក្យថា "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" និង "អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" អ.ជ.ត.ក បានសន្និដ្ឋានថា ប្រភេទទាំងពីរនេះពុំមែនជាលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យផ្នែកយុត្តាធិការ *តាមន័យចង្អៀត (stricto sensu)* ទេ វាគ្រាន់តែពិពណ៌នាអំពីទម្រង់នៃគោលនយោបាយស្តីពីការចោទប្រកាន់ដោយសហព្រះរាជអាជ្ញា និងការស៊ើបអង្កេតដោយឯករាជ្យពី ក.ស.ច.ស ប៉ុណ្ណោះ។ អង្គជំនុំជម្រះបានសន្និដ្ឋានថា ជាគោលការណ៍ ប្រភេទទាំងពីរនេះមិនត្រូវបានកំហិតដោយវិធាននៃការបកស្រាយបែបតឹងរ៉ឹងទេ ហើយជាខ្លឹមសារ វាពុំអាចធ្វើការវិនិច្ឆ័យបាននៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ឬ អ.ជ.ត.ក បានទេ ប្រសិនបើពុំមានបង្ហាញអំពីការបំពានឆន្ទានុសិទ្ធិពុំសុចរិត ឬការវិនិច្ឆ័យមិនត្រឹមត្រូវប្រកបដោយវិជ្ជាជីវៈនោះឡើយ[6]។

---

[4] **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ F28** *សាលដីកាសំណុំរឿង ០០១* ចុះថ្ងៃទី ៣ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ៥៧។

[5] **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ F28** *សាលដីកាសំណុំរឿង ០០១* ចុះថ្ងៃទី ៣ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ៦១។

[6] **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ F28** *សាលដីកាសំណុំរឿង ០០១* ចុះថ្ងៃទី ៣ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ៧៩-៨១។ ទោះជាយ៉ាងណា យើងកត់សម្គាល់ថា សាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង ០០១ និង សាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ពុំបានយោងដល់វិធាន ៩៨(៧) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងទេ។

៩. ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី នៅក្នុងបរិបទនៃតុលាការ លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យដ៏សំខាន់បែបនេះមិនអាចបកស្រាយដោយពុំបានពិចារណាទៅដល់ចំណុចជាមូលដ្ឋាននានាបានទេ ទោះបីវាមានលក្ខណៈផ្លូវច្បាប់ជាក់លាក់បែបណាក៏ដោយ។ តាមពិត ការយោងទៅការបំពានឆន្ទានុសិទ្ធិ ដោយផ្អែកលើភាពពុំសុចរិត ឬការវិនិច្ឆ័យមិនត្រឹមត្រូវប្រកបដោយវិជ្ជាជីវៈជាការសន្មតជាមុនថា មានវង្វាស់ដែលអាចវាស់វែង និងត្រូវតែវាស់វែងលើការអនុវត្តឆន្ទានុសិទ្ធិ ពោលគឺអ្វីដែលបង្កើតជាព្រំដែននៃសុចរិតភាព និងការវិនិច្ឆ័យត្រឹមត្រូវប្រកបដោយវិជ្ជាជីវៈ មុនពេលសេចក្តីសម្រេចស្ថិតនៅក្នុងលក្ខណៈបំពារបំពាន។ អ.ជ.ត.ក មិនអាចគិតថា ក.ស.ព ឬ ក.ស.ច.ស មានឆន្ទានុសិទ្ធិដោយគ្មានកំណត់ ក្នុងការជ្រើសរើសបុគ្គលណាមួយយកមកចោទប្រកាន់។ ជាគោលការណ៍ យើងក៏មិនយល់ស្របផងដែរទៅនឹងទឡ្ហីករណ៍ដែលថា ការប្រៀបធៀបទៅនឹងបុគ្គលផ្សេងទៀតជាការមិនសមរម្យ ឬសក្តិសមនោះ[7]។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ វាក្លាយជាបញ្ហាបន្ទាប់បន្សំនៃពាក្យពេចន៍ថា តើគេហៅលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យនោះថាជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវផ្អែកយុត្តាធិការ ឬ ជាការណែនាំសម្រាប់ចោទប្រកាន់។ តាមពិត វាតម្រូវឲ្យមានការវិនិច្ឆ័យបានខ្លះផងដែរ លើសេចក្តីសម្រេចរបស់ ក.ស.ព និង ក.ស.ច.ស នោះទេ។

១០. ទោះបីយើងបានប្រកាសនៅទីនេះ (ហើយ ស.ច.ស.អ បានប្រកាសដោយឡែកនៅកន្លែងផ្សេង)[8] ថា យើងមិនយល់ស្របទៅនឹងការធ្វើចំណាត់ថ្នាក់របស់ អ.ជ.ត.ក អំពី "យុត្តាធិការបុគ្គល" ថា លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យមិនមែនយុត្តាធិការក៏ដោយ តែយើងយល់ថាដោយសារមូលហេតុនៃការគោរពតាមផ្លូវតុលាការចំពោះស្ថាប័នកំពូលដែលពិនិត្យមើល

---

[7] **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ F28** *សាលដីកាសំណុំរឿង ០០១* ចុះថ្ងៃទី ៣ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ៦២ "*ទីមួយ ពុំមានវិធីសាស្រ្តជាសត្យានុម័តសម្រាប់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងធ្វើការសម្រេច ធ្វើការប្រៀបធៀប និងធ្វើការកំណត់ចំណាត់ថ្នាក់នៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌរបស់កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមទាំងអស់បានឡើយ ហើយ ទីពីរ សញ្ញាណនៃការទទួលខុសត្រូវផ្អែកព្រហ្មទណ្ឌដែលយកមកប្រៀបធៀបគ្នានេះ គឺផ្ទុយទៅនឹងមាត្រា ២៩ ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ដែលចែងថា "តួនាទី ឬឋានៈរបស់ជនសង្ស័យមិនអាចជួយជននេះឲ្យរួចផុតពីការទទួលខុសត្រូវចំពោះបទឧក្រិដ្ឋ ឬជួយបន្ថយទណ្ឌកម្មដល់ជននេះបានឡើយ*""។ យើងក៏បានចោទសួរពីភាពត្រឹមត្រូវនៃការយោងទៅមាត្រា ២៩ នៅក្នុងបរិបទនេះដែរ។

[8] [កោសលុប]។

បណ្តឹងសាទុក្ខ យើងមានកាតព្វកិច្ចក្នុងការអនុវត្តតាមខ្លឹមសារនៃច្បាប់យុត្តិសាស្ត្ររបស់ អ.ជ.ត.ក លុះត្រាតែមានសំអាងហេតុពិសេសក្នុងការមិនយល់ស្រប និងប្រកាន់ជំហរជំទាស់ជាចំហ។ នេះជាករណី ដែលថា អ.ប.ជ ជាស្ថាប័នតែមួយគត់ដែលទទួលពិនិត្យមើលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ជំទាស់ទៅនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់ ក.ស.ច.ស ហើយថា នៅក្នុងប្រព័ន្ធស៊ីវិលឡដូចនៅកម្ពុជា ពុំមានទ្រឹស្តី*ប្រកាន់តាមអ្វីដែលបានសម្រេចមក (stare decisis)* ក៏ដោយ។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី ពាក់ព័ន្ធនឹងភាពច្បាស់លាស់ និងភាពដូចគ្នានៃច្បាប់ នៅក្នុងបរិយាកាសផ្លូវច្បាប់ដែលស្រដៀងនឹង អ.វ.ត.ក វាជាការមិនអាចទទួលយកបានទេ ដែលតម្រូវឲ្យចៅក្រមថ្នាក់ក្រោមនៅក្នុងឋានានុក្រមតុលាការបដិសេធច្បាប់យុត្តិសាស្ត្ររបស់ អ.ជ.ត.ក ប្រសិនបើមិនមានសំអាងហេតុ ពិសេស។

i. <u>ជំហររបស់ អ.វ.ត.ក នៅក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់កម្ពុជា៖ យុត្តាធិការបុគ្គល យុត្តាធិការពេលវេលា និង យុត្តាធិការបទល្មើស</u>

១១. ទោះជាយ៉ាងណាក្តី លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យនៃយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក នាំឲ្យមានការព្រួយបារម្ភធ្ងន់ធ្ងរមួយទៀតផ្នែកគោលនយោបាយ ដែលតម្រូវឲ្យមានការឆ្លើយតបនៅក្នុងបរិបទនេះ ដើម្បីបង្ហាញអំពីផលវិបាកនៃការសន្និដ្ឋានថា ពុំមានយុត្តាធិការបុគ្គល និងផលប៉ះពាល់អ្វីខ្លះដែលអាចកើតមានចំពោះការអនុវត្តឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ ស.ច.ស នៅពេលសម្រេចលើកលែងការចោទប្រកាន់ក្នុងរឿងក្តីមួយ ដោយផ្អែកលើយុត្តាធិការបុគ្គលតែមួយមុខ។

១២. បញ្ហាដែលកំពុងពិភាក្សាគឺកង្វះយុត្តាធិការ បំពេញបន្ថែមដោយតុលាការកម្ពុជាទៅលើឧក្រិដ្ឋកម្មនានាដែលបានប្រព្រឹត្តដោយមនុស្សដែលស្ថិតក្នុងប្រភេទ "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" ឬ "អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត"។ បន្ទាប់ពីបានពិនិត្យយ៉ាងល្អិតល្អន់ទៅលើប្រវត្តិនៃការចរចាមុនពេលបង្កើត អ.វ.ត.ក និងការវិវឌ្ឍចាប់តាំងពីពេលនោះមក ជាពិសេសដូចដែល អ.ជ.ត.ក បានលើកឡើង យើងយល់ឃើញថា នាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ តុលាការកម្ពុជាផ្សេងទៀតពុំមានយុត្តាធិការបុគ្គល ឬ អង្គហេតុនានាដែលស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការបុគ្គល យុត្តាធិការពេលវេលា និងយុត្តាធិការបទល្មើសរបស់ អ.វ.ត.ក ទេ។ ហេតុនេះ អាចមាន

ទស្សីករណ៍ថា យើងគួរឆ្លើយតបទៅនឹង ផលវិបាកជាក់ស្តែងចេញពីទស្សនៈ និងការអនុវត្តឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់យើងឲ្យបានទូលំទូលាយតាមតែអាចធ្វើទៅបាន ដើម្បីជាប្រយោជន៍នៃការសន្និដ្ឋានអំពីយុត្តាធិការបុគ្គល ព្រមទាំងបញ្ចៀសនូវគម្លាតនៃនិទណ្ឌភាពដែលពុំសមរម្យ។ យើងពុំយល់ស្របទៅនឹងសំអាងហេតុនោះទេ ផ្អែកតាមមូលហេតុដែលបង្ហាញដូចខាងក្រោម។

១៣. នៅពេលលើកឡើងអំពីគោលការណ៍នានាខាងលើ អ.ជ.ត.ក បានដឹងថា វាខុសពីយុត្តាធិការ (ដែលមានលក្ខណៈ) អន្តរជាតិនានា ដែលអង្គជំនុំជម្រះបានដកស្រង់នៅក្នុងទស្សីករណ៍របស់ខ្លួន ក្នុងអំឡុងពេលនៃការចរចារវាង អ.ស.ប និង កម្ពុជា នូវទម្រង់ឯកភាពនៃច្បាប់ស្តីពី អ.វ.ត.ក ដោយបានដឹងថានឹងមិនមានយុត្តាធិការបំពេញបន្ថែមដោយតុលាការកម្ពុជា ឬ ដូចនឹងប្រព័ន្ធដែលមានលក្ខណៈអន្តរជាតិដែលដំណើរការនៅតុលាការផ្សេងទៀត ឧទាហរណ៍ នៅបូស្នៀ និង កូសូវ៉ូ ឬតុលាការយោធាក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី ២ ចំពោះចារីនានាដែលនៅសេសសល់ ដែលស្ថិតនៅទាបជាងលក្ខខណ្ឌនៃការទទួលខុសត្រូវដែលបានកំណត់សម្រាប់ អ.វ.ត.ក នោះឡើយ។

១៤. ជាការពិត អ.ជ.ត.ក បានទទួលស្គាល់យ៉ាងច្បាស់អំពីជំហរពិសេសរបស់ អ.វ.ត.ក ដោយប្រៀបធៀបទៅនឹងតុលាការផ្សេងទៀត ឧទាហរណ៍ តុលាការ ICTY ដោយលើកឡើងថា៖

> “[...] អ.វ.ត.ក មានអត្ថិភាពនៅក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់កម្ពុជាដែល អ.វ.ត.ក អនុវត្តនូវសមត្ថកិច្ចផ្តាច់មុខ និងពុំមានការបញ្ជូនរឿងក្តីណាមួយទៅតុលាការមួយផ្សេងទៀតឡើយ”[9]។

១៥. ស្រដៀងគ្នាដែរ នៅឆ្នាំ ២០១១ អ.ប.ជ បានសម្រេចរួចហើយថា រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាអាចប្រើប្រាស់តុលាការធម្មតារបស់ខ្លួនក្នុងការជំនុំជម្រះពួកខ្មែរក្រហម តែផ្ទុយទៅវិញរាជរដ្ឋាភិបាលបានជ្រើសរើសការបង្កើត អ.វ.ត.ក៖

[9] **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ F28** *សាលដីកាសំណុំរឿង ០០១* ចុះថ្ងៃទី ៣ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ៧១។

"[...] រដ្ឋាភិបាលមាន [...] សេរីភាពក្នុងការចោទប្រកាន់បទល្មើសបែបនេះ [...] នៅក្នុងការអនុវត្តយុត្តាធិការមូលដ្ឋានរបស់ខ្លួន [...]។ ទោះបីជាយ៉ាងនេះក្តី *ជាជាងការប្រើប្រាស់រចនាសម្ព័ន្ធតុលាការរបស់ខ្លួនដែលមានស្រាប់* រដ្ឋាភិបាល [...] បានព្រមព្រៀងជាមួយអង្គការសហប្រជាជាតិ បង្កើត អ.វ.ត.ក [...] ហើយ *បានផ្ទេរយុត្តាធិការទៅឱ្យ អ.វ.ត.ក* ធ្វើការជំនុំជម្រះលើរឿងក្តីទាំងនេះ" [គូសបញ្ជាក់បន្ថែម][10]។

១៦. រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជាជាតិមិនបានព្យាយាមកំណត់ឱ្យមានការស៊ើបអង្កេត និងការជំនុំជម្រះទៅលើបុគ្គលដែលមិនស្ថិតនៅក្នុងលក្ខខណ្ឌនៃយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក ទេ ដោយសារពួកគេមិនស្ថិតនៅក្នុងចំណោមអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត។ នេះដោយសារ ការធ្វើសមាហរណកម្មពួកខ្មែរក្រហមចូលមកក្នុងសង្គម គឺជាមូលហេតុសំខាន់របស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ក្នុងគោលបំណងថែរក្សាសន្តិភាព និងការផ្សះផ្សាជាតិ[11]។ គេគួរកត់សម្គាល់ថា តុលាការយោធាកម្ពុជាបានឃុំខ្លួន កាំង ហ្កេកអ៊ាវ ហៅ ឌុច ដោយខុសច្បាប់ មុនពេលច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ចូលជាធរមាននៅថ្ងៃទី ១០ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០០១[12]។ "គម្លាតនៃនិទណ្ឌភាព" នេះ និងទំនាក់ទំនងរបស់វាទៅនឹងគោលនយោបាយនៃការធ្វើសមាហរកម្មត្រូវបានទទួលស្គាល់យ៉ាងទូលំទូលាយ ឧទាហរណ៍ នៅដើមឆ្នាំ ២០០៨ ដោយអតីតប្រធានអង្គភាពគាំពារការការពារក្តី Rupert Skilbeck ថា មានភាពខុសប្រក្រតី បើប្រៀបធៀបទៅនឹងតុលាការផ្សេងទៀត[13]។

---

[10] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ D427/2/15** *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ធ្វើឡើងដោយ នួន ជា និង អៀង ធីរិទ្ធ ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី ១៥ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១១ កថាខណ្ឌ ១០៣។

[11] David Scheffer, "The Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia" នៅក្នុង M. Cherif Bassiouni (ed.), *International Criminal Law, Volume III: International Enforcement* ឆ្នាំ ២០០៨ បោះពុម្ពលើកទី៣ Koninklijke Brill NV ទំព័រ ២២៤-២២៥, ២៤០។

[12] **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E39/5** *សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំដោះលែងជនជាប់ចោទឱ្យនៅក្រៅឃុំ* ចុះថ្ងៃទី ១៥ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០០៩។

[13] Rupert Skilbeck, "Defending the Khmer Rouge", *International Criminal Law Review*, Vol. 8(3) ឆ្នាំ ២០០៨ ទំព័រ ៤៣៣-៤៣៤។

១៧. ជាពិសេស ខុសពីតុលាការ ឬសាលាក្ដីផ្សេងទៀតដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅក្នុងកម្រិតអន្តរជាតិ ឬជាតុលាការ (ជាតិ) ចម្រុះ[14] កិច្ចព្រមព្រៀងបង្កើត អ.វ.ត.ក និង ច្បាប់ អ.វ.ត.ក ពុំមានខចែងអំពីគោលការណ៍*គ្មានការកាត់ទោសពីរដងលើរឿងក្ដីតែមួយ (ne bis in idem)* តាមខ្សែបណ្ដោយ ឬប្រការស្ដីពីយុត្តាធិការផ្ដាច់មុខ (primacy clause) ពោលគឺ បញ្ញត្តិមួយដែលគ្រប់គ្រងទំនាក់ទំនងរវាងការស៊ើបអង្កេត ការជំនុំជម្រះ និងសេចក្ដីសម្រេចនៅថ្នាក់ជាតិ ក្នុងតុលាការធម្មតា និងការស៊ើបអង្កេត ការជំនុំជម្រះ និងសេចក្ដីសម្រេចនៅកម្រិតតុលាការពិសេស។ ហេតុនេះ ច្បាប់ជាធរមាននៅ អ.វ.ត.ក មិនបានប្រមើលមើល*ជាមុននូវ*ស្ថានភាពមួយដែលអាចមានទំនាស់ផ្នែកយុត្តាធិការ ដែលតម្រូវឲ្យមានបញ្ញត្តិបែបនេះទេ។

១៨. ហេតុនេះ ឧទាហរណ៍ ការប្រៀបធៀបដោយមិនត្រឹមត្រូវទៅនឹងច្បាប់យុត្តិសាស្ត្ររបស់អង្គជំនុំជម្រះលើសមត្ថកិច្ច (referral bench) នៃតុលាការ ICTY អនុលោមតាមវិធាន ១១*ស្ទួន* នៃវិធានស្ដីពីនីតិវិធី និងភស្តុតាង ដើម្បីវាស់ស្ទង់នូវកម្រិតធ្ងន់ធ្ងរ និងការទទួលខុសត្រូវពុំមានប្រយោជន៍ទេ ដោយសារ*បរិបទនៃការចរចា* នៅក្នុងករណី អ.វ.ត.ក មានភាពខុសគ្នាទាំងស្រុង៖ បណ្ដាអ្នកតាក់តែងច្បាប់ចង់កំហិតយុត្តាធិការបុគ្គលចំពោះអ្នកដែលមានការទទួលខុសត្រូវខ្ពស់ជាងគេបំផុតនៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ហើយពួកគេបានដឹងយ៉ាងច្បាស់ពីចំនួនសរុបនៃការស្លាប់ដែលត្រូវបានស្មានយ៉ាងតិចមានចំនួន ១,៧ លាននាក់។[15] ចំនួនអ្នកស្លាប់អាចមានចំនួនស្មើនឹងចំនួនអ្នកស្លាប់នៅក្នុងជម្លោះធំៗក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ន រួមទាំងករណីផ្សេងៗទាំងអស់នៅចំពោះមុខតុលាការ ICC មកដល់សព្វថ្ងៃ (*សូមមើល* តារាងទី១ នៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ ១)។ ពួកគេក៏បានដឹងដែរថាមានបុគ្គលអាចជាចារីជាច្រើន[16] ដែលម្នាក់ៗអាចទទួលខុសត្រូវក្នុងការស្លាប់មនុស្សរាប់

---

[14] មាត្រា ៩ និង ១០ នៃលក្ខន្តិកៈតុលាការ ICTY។ មាត្រា ៨ និង ៩ នៃលក្ខន្តិកៈតុលាការ ICTR។ មាត្រា ៨ និង ៩ នៃលក្ខន្តិកៈតុលាការ SCSL។ មាត្រា ៤ និង ៥ នៃលក្ខន្តិកៈតុលាការ STL។

[15] *សូមមើល* David Scheffer, "The Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia" នៅក្នុង M. Cherif Bassiouni (ed.), *International Criminal Law* ឆ្នាំ ២០០៨ បោះពុម្ពលើកទី៣ Koninklijke Brill NV ទំព័រ ២១៩។

[16] David Scheffer, "The Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia" នៅក្នុង M. Cherif Bassiouni (ed.), *International Criminal Law* ឆ្នាំ ២០០៨ បោះពុម្ពលើកទី៣ Koninklijke Brill NV ទំព័រ ២៤០។

រយ ឬរាប់ពាន់នាក់ ជាសេណារីយ៉ូដែលអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលនៃតុលាការ ICTY បានច្រានចោលសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះលើសមត្ថកិច្ច ដោយសារអង្គជំនុំជម្រះយល់ថា *នៅក្នុងចំណោមចំណុចផ្សេងទៀត* ជនល្មើសអាចមានការទទួលខុសត្រូវចំពោះការស្លាប់ជនរងគ្រោះចំនួន ១៤០ នាក់[17]។

១៩. វិសាលភាពដោយឡែកនៃការស្លាប់មនុស្សនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ប្រវត្តិនៃការចរចាបង្ហាញដោយ អ.ជ.ត.ក[18] ព្រមទាំងភ័ស្តុតាងដែលបានមកពីការស៊ើបអង្កេតក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ តែមួយ មិនអាចប្រកាន់យកវិធីសាស្ត្រស្រដៀងគ្នាបានទេ ដោយសារ ការវាស់វែងទៅតាមប្រភេទនៃចំនួនទាំងនេះនឹងធ្វើឲ្យទាហានធម្មតាជាច្រើននាក់ដែលបានសម្លាប់មនុស្សជាទ្រង់ទ្រាយធំជាប្រចាំក្នុងរយៈពេលជាយូរ ឬថ្នាក់លើផ្ទាល់របស់ពួកគេដែលបានបញ្ជាពួកគេ អាចស្ថិតក្នុងប្រភេទបុគ្គលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ដែលអាចនាំឲ្យមានការស៊ើបអង្កេតថ្មីៗជាច្រើនទៀត ទៅតាមវិធាន ៥៥(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ នេះវាច្បាស់ហើយថាពុំមែនជាអ្វីដែលអ្នកតាក់តែងច្បាប់គ្រប់គ្រង អ.វ.ត.ក បានប្រមើលមើលនោះទេ ទោះបីពួកគេបានដឹងថា នៅមានចារីប្រភេទនេះជាច្រើនសន្ធឹកសន្ធាប់ទៀត ហើយពួកគេនឹងមិនត្រូវបាននាំមកកាត់ទោសទេ។ ទាក់ទិននឹងចំណុចនេះ ចាប់ពីខែ ឧសភា ដល់ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៦ និងក្នុងគោលបំណងដើម្បីបំភ្លឺឲ្យបានកាន់តែច្បាស់នូវឆន្ទៈរបស់ភាគីកិច្ចព្រមព្រៀងបង្កើត អ.វ.ត.ក សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ Bohlander បានស្នើសុំកំណត់ហេតុនៃការចរចារវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និង រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ពីបណ្ណសារដ្ឋានអង្គការសហប្រជាជាតិ។ ទោះជាយ៉ាង

[17] *រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Lukić និង Lukić* សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ Milan Lukić ទាក់ទិននឹងការផ្ទេរសមត្ថកិច្ច អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលនៃតុលាការ ICTY Appeals Chamber (IT-98-32/1-AR11bis. 1) ចុះថ្ងៃទី ១១ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០០៧ កថាខណ្ឌ ២៥។

[18] **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ F28** *សាលដីកាសំណុំរឿង ០០១* ចុះថ្ងៃទី ៣ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ៤៦-៥៦។

ណាក្តី អង្គការសហប្រជាជាតិបានបដិសេធមិនដាក់បង្ហាញឯកសារភាគច្រើនដែលបាន ស្នើសុំទេ ដោយសារមូលហេតុនៃភាពសម្ងាត់[19]។

២០. ការណ៍ដែលថា ក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ ២០០៩ មានចែងអំពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ និងឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាមនៅក្នុងមាត្រា ១៨៣-១៩៨ និងបទ ប្បញ្ញត្តិទូទៅនៅក្នុងមាត្រា ៨ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ប្រកាសថា ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ

> "*ពុំអាចនាំឲ្យមានការបង្កើតនូវស្ថានភាពបដិសេធយុត្តិធម៌ ចំពោះជនរងគ្រោះនៃបទ ល្មើសធ្ងន់ធ្ងរដែលកំណត់ដោយច្បាប់ដោយឡែកទាក់ទងដល់ការរំលោភនីតិមនុស្ស ធម៌អន្តរជាតិ ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ ឬអនុសញ្ញាអន្តរជាតិ ដែលទទួលស្គាល់ដោយ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឡើយ*" (គូសបញ្ជាក់បន្ថែម)

មិនអនុញ្ញាតឲ្យមានការសន្និដ្ឋានដែលថា មានយុត្តាធិការសម្រាប់តុលាការធម្មតាទេ៖ ការ យោងខាងលើ សំដៅដល់ច្បាប់ អ.វ.ត.ក ពុំសំដៅដល់ច្បាប់នានាដែលផ្តល់អំណាចបែប ប្រតិសកម្មដល់តុលាការធម្មតាឡើយ។

២១. មាត្រា ៣ និង ១០ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ ២០០៩ ជារួមមានចែងពី*គោលការណ៍គ្មាន បទល្មើសបើគ្មានច្បាប់ចែង (nullum crimen)* និងវិធាននៃច្បាប់ដាក់ទោសស្រាលជាង មុន *(lex mitior)* ពោលគឺថា ត្រូវយកច្បាប់ដែលមានលក្ខណៈបន្ធូរបន្ថយជាងគេមក អនុវត្ត ប្រសិនបើមានការកែប្រែច្បាប់នៅពេលប្រព្រឹត្តបទល្មើស និងពេលជំនុំជម្រះក្តី។ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ ១៩៥៦ ពុំមានចែងបទប្បញ្ញត្តិស្តីអំពីឧក្រិដ្ឋកម្មនានាដែលបានលើក ឡើងខាងលើ ដែលមានកំណត់ត្រឹមតែបទល្មើសថ្នាក់ជាតិជាប្រភេទបំពេញបន្ថែមផ្អែក តាមទ្រឹស្តី។

២២. ពុំមានភាពច្បាស់លាស់ផងដែរថា តើច្បាប់រដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជានឹងអនុញ្ញាតឲ្យមានការ អនុវត្តដោយផ្ទាល់ចំពោះបទល្មើសនានាដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់ ក្រោមច្បាប់ទំនៀម ទម្លាប់អន្តរជាតិក្រៅពីវិសាលភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀងបង្កើត អ.វ.ត.ក និង ច្បាប់ អ.វ.ត.ក

[19] *សូមមើល* **សំណុំរឿងលេខ ០០៣-D181/2** *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការដាក់បញ្ចូលទៅក្នុងសំណុំរឿងនូវឯកសារដែលទាក់ ទងនឹងការបង្កើត អ.វ.ត.ក* ចុះថ្ងៃទី ៨ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១៦ កថាខណ្ឌ ១៩។

ឬយ៉ាងណាទេ ដោយសារមាត្រា ៣១ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញឆ្នាំ ១៩៩៣ ត្រឹមតែយោងដល់បទដ្ឋាន*សិទ្ធិមនុស្ស*ដែលអាចអនុវត្តដោយផ្ទាល់តែប៉ុណ្ណោះ។ ដូចដែល ស.ច.ស បានពន្យល់នៅក្នុងបរិបទផ្សេងថា ការរំលោភទៅលើបទដ្ឋានសិទ្ធិមនុស្សបែបនោះ ពុំចាំបាច់សុទ្ធតែបណ្តាលឱ្យមានការទទួលខុសត្រូវផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌទេ[20]។

២៣. សរុបមក យើងយល់ឃើញថា ផលវិបាកនៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក ទៅលើយុត្តាធិការបុគ្គលមានទិដ្ឋភាពពីរ៖

ក. វាកំហិតនូវយុត្តាធិការបុគ្គល*ផ្ទាល់*របស់ អ.វ.ត.ក ត្រឹមតែចំពោះអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត និង

ខ. វាមិនរាប់បញ្ចូលយុត្តាធិការបុគ្គល ឬយុត្តាធិការបទល្មើសរបស់តុលាការកម្ពុជា*ធម្មតា* ទៅលើព្រឹត្តិការណ៍នានាដែលស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការពេលវេលារបស់ អ.វ.ត.ក ឡើយ។

២៤. សេចក្តីសន្និដ្ឋានបែបទ្រឹស្តីនេះក៏ត្រូវបានបញ្ជាក់ដោយអង្គហេតុជាក់ស្តែងដែលថា ពុំមានការស៊ើបអង្កេត ឬ ការជំនុំជម្រះទៅលើរឿងក្តីប្រភេទនេះចំពោះចារីថ្នាក់ក្រោមនៅចំពោះមុខតុលាការកម្ពុជាធម្មតា *ក្រោយពេល* បង្កើត អ.វ.ត.ក ទេ ទោះបីសម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យបានបន្សល់ទុកការប៉ះទង្គិចផ្លូវចិត្តនៅក្នុងសង្គមកម្ពុជា ហើយមានបុគ្គលរាប់ពាន់នាក់អាចជាចារី ដែលបានប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរ ដោយផ្ទាល់ ឬក្នុងនាមជាថ្នាក់លើនៅរស់រានមានជីវិតក៏ដោយ។

២៥. ហេតុនេះមានគម្លាតនិទណ្ឌភាពជាខ្លាំងសម្រាប់ឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្តក្នុងសម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី ការធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋាននេះមិនត្រូវមានឥទ្ធិពលផ្នែកគោលនយោបាយមកលើការអនុវត្តឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់យើង ពាក់ព័ន្ធទៅនឹងយុត្តាធិការបុគ្គលទេ ដោយផ្អែកលើសំអាងហេតុនានាដែលនឹងរៀបរាប់នៅផ្នែកបន្ទាប់។

---

[20] **សំណុំរឿងលេខ ០០៣-ឯកសារ D191/18** *ការជូនដំណឹងស្តីពីការបកស្រាយ "ការវាយប្រហារទៅលើប្រជាជនស៊ីវិល" នៅក្នុងបរិបទនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ទាក់ទងទៅនឹងកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធផ្ទាល់របស់របប ឬរដ្ឋនោះ* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១៧ កថាខណ្ឌ ៦១។

ii. <u>គោលការណ៍ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ៖ ប្រសិទ្ធភាពនៃគោលការណ៍“*វិមតិសង្ស័យបានប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ*” ការបកស្រាយក្នុងន័យចង្អៀត យុត្តាធិការបែបជ្រើសរើស និងការជំនុំជម្រះបែបជ្រើសរើស</u>

២៦. ក្នុងចំណោមកត្តានានាដែលត្រូវយកមកពិចារណា ដើម្បីអនុវត្តឆន្ទានុសិទ្ធិមានគោលការណ៍ *វិមតិសង្ស័យបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ* និងការបកស្រាយក្នុងន័យចង្អៀតនៃច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ។ ស្របទៅនឹងការបកស្រាយគោលការណ៍នេះដោយ អ.ជ.ត.ក យើងយល់ថា គោលការណ៍*វិមតិសង្ស័យបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ* មានតួនាទីមួយក្នុងការបកស្រាយបទប្បញ្ញត្តិច្បាប់ ហើយការអនុវត្តគោលការណ៍នេះកំហិតត្រឹមតែវិមតិសង្ស័យដែលនៅមាន ក្រោយពេលអនុវត្តវិធានបទដ្ឋាននៃការបកស្រាយ[21]។ នៅក្នុងយុត្តាធិការមួយចំនួន ផលវិបាកកើតមានដូចគ្នា តាមរយៈការអនុវត្តនូវការបកស្រាយក្នុងន័យចង្អៀត ឧទាហរណ៍ នៅក្នុងច្បាប់កម្ពុជា[22] និងនៅតុលាការ ICC[23]។

២៧. ការអនុវត្តគោលការណ៍ *វិមតិសង្ស័យបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ*ការបកស្រាយក្នុងន័យចង្អៀត មានសារៈសំខាន់ជាងគេនៅក្នុងប្រព័ន្ធដែលច្បាប់មិនបានចែងពេញលេញ ហើយដែលនៅតែកើតមាននៅក្នុងវិស័យច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ(ដែលមានលក្ខណៈ)អន្តរជាតិ។ ជាពិសេស មិនត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះទេ តាមការយល់ឃើញរបស់មេធាវីការពារក្ដីដែលថា បទចោទនានាដែលពួកគេត្រូវតទល់ ព្រមទាំងខ្លឹមសារផ្លូវច្បាប់នៃបទចោទទាំងនោះ ដែលជាញឹកញយមានរូបភាព និងលក្ខណៈប្រែប្រួល៖ ករណីនានានៃការបកស្រាយផ្សេងៗគ្នាទៅ

---

[21] **សំណុំរឿងលេខ ០០៣-ឯកសារ D191/18** *ការជូនដំណឹងស្ដីពីការបកស្រាយ “ការវាយប្រហារទៅលើប្រជាជនស៊ីវិល” នៅក្នុងបរិបទនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ទាក់ទងទៅនឹងកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធផ្ទាល់របស់របប ឬរដ្ឋនោះ* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១៧ កថាខណ្ឌ ២១។

[22] *សូមមើល* មាត្រា ៥ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ ២០០៩។

[23] មាត្រា ២២(២) នៃលក្ខន្តិកៈតុលាការ ICC៖

> និយមន័យនៃឧក្រិដ្ឋកម្មត្រូវតែបកស្រាយបែបតឹងរ៉ឹង និងមិនត្រូវពង្រីកតាមការពន្យល់ប្រៀបធៀបទេ។ ក្នុងករណីមានភាពស្រពិចស្រពិល និយមន័យត្រូវបកស្រាយជាប្រយោជន៍ដល់ជនដែលត្រូវស៊ើបអង្កេត ជំនុំជម្រះ ឬផ្ដន្ទាទោស។

លើទស្សនៈច្បាប់ដូចគ្នាបេះបិទនៅ អ.វ.ត.ក និង តុលាការផ្សេងៗទៀត ជាពិសេសទៅលើបញ្ហាយុត្តាធិការបុគ្គលតែម្តង[24] ជាភស្តុតាងយ៉ាងច្បាស់ដែលបញ្ជាក់ពីបញ្ហានេះ[25]។ ករណីរបស់តុលាការពិសេសដែលមានយុត្តាធិការបុគ្គល យុត្តាធិការបទល្មើស និង

---

[24] *សូមមើល* **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ F28** *សាលដីកាសំណុំរឿង ០០១* ចុះថ្ងៃទី ៣ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ៦៩។

[25] ជាឧទាហរណ៍ នៅ អ.វ.ត.ក អង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្លាប់បានសម្រេចថា ច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិក្នុងអំឡុងឆ្នាំ ១៩៧៥-១៩៧៩ តម្រូវឱ្យមានចំណងទាក់ទងរវាងអំពើជាមូលដ្ឋាននៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ និងជម្លោះប្រដាប់អាវុធ។ *សូមមើល* **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ D427/2/12** *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង ធីរិទ្ធ និង នួន ជា ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី ១៣ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១១ ទំព័រ ៩។ ដីកាដំណោះស្រាយដែលបានកែតម្រូវ **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ D427/4/14** *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ ខៀវ សំផន ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី ១៣ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១១ ទំព័រ ៤-៥។ និង **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ D427/1/26** *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី ១៣ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១១ ទំព័រ ៥-៦។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី បន្ទាប់មក អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានបដិសេធលក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃចំណងទាក់ទង ថាពុំមែនជាផ្នែកនៃនិយមន័យរបស់ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិក្នុងអំឡុងឆ្នាំ ១៩៧៥-១៩៧៩ ទេ។ *សូមមើល* **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E95/8** *សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា សុំដកលក្ខខណ្ឌតម្រូវស្តីពីទំនាក់ទំនងនៃជម្លោះប្រដាប់អាវុធ ចេញពីនិយមន័យនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១១ កថាខណ្ឌ ៣៣។ ស្រដៀងគ្នាដែរ ទោះបីអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានពិចារណាថា ការរំលោភសេពសន្ថវៈត្រូវបានទទួលស្គាល់ថាជាបទល្មើសតាមច្បាប់ អ.វ.ត.ក ក៏ដោយ តែអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានសម្រេចថា ការរំលោភសេពសន្ថវៈពុំមែនជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិដោយឡែកស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការលើពេលវេលារបស់ អ.វ.ត.ក ទេ។ *សូមមើល* **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៣៦៦។ និង **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ F28** *សាលដីកាសំណុំរឿង ០០១* ចុះថ្ងៃទី ៣ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ២០៧-២១៣។ ចាប់ពីពេលនោះមក អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានអនុវត្តតាមសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល។ *សូមមើល* **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ D427/1/30** *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី ១១ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១១ កថាខណ្ឌ ៣៧១-៣៧២។ ជាថ្មីម្តងទៀត សហព្រះរាជអាជ្ញាបានស្វែងរកការកំណត់បទល្មើសរំលោភសេពសន្ថវៈថាជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិដោយឡែក ហើយរំពឹងថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនឹងដោះស្រាយបញ្ហានៅក្នុងសាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២។ *សូមមើល* **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E99** *សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា សុំឱ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង កំណត់បទចោទសាជាថ្មីទាក់ទងនឹងអង្គហេតុនៃអំពើរំលោភសេពសន្ថវៈ ថាជាបទរំលោភសេពសន្ថវៈនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ជាជាងថាជាអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀតនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ* ចុះថ្ងៃទី ១៦ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១១។ និង **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E124** *ដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី អនុលោមតាមវិធាន ៨៩ស្ទួនពីរនៃវិធានផ្ទៃក្នុង* ចុះថ្ងៃទី ២២ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១១ ទំព័រ ៨។

យុត្តាធិការពេលវេលាដែលចង្អៀត ដោយផ្អែកលើការចរចាយ៉ាងតឹងតែងរវាងរដ្ឋាភិបាលជាតិ និងសហគមន៍អន្តរជាតិ នៅក្នុងសេណារីយ៉ូអន្តរកាលក្រោយពេលមានជម្លោះ ដែលបានចាប់ផ្តើមដំណើរការជិត ៣០ ឆ្នាំ ក្រោយពេលមានព្រឹត្តិការណ៍នោះ គឺជាឧទាហរណ៍ចម្បងមួយដែលចាំបាច់តម្រូវឱ្យមានការកំហិតចំពោះការបកស្រាយ តាមផ្លូវតុលាការ។

២៨. នេះជាការពិត ជាពិសេស ដោយសារមានសម្ពាធពីការរំពឹងរបស់សាធារណជន ពីសារព័ត៌មាន ដែលព្រួយបារម្ភជុំវិញទស្សនៈនិទណ្ឌភាពចំពោះអំពើឃោរឃៅជាទ្រង់ទ្រាយធំរបៀបវារៈនយោបាយ ព្រមទាំងការស្រាវជ្រាវផ្អែកប្រវត្តិសាស្ត្រទៅលើព្រឹត្តិការណ៍សំខាន់នេះកន្លងមក។ និយាយម្យ៉ាងទៀត ជាញឹកញយ នៅក្នុងសេណារីយ៉ូរបៀបនេះ ពិរុទ្ធភាពរបស់ជនសង្ស័យ ជនត្រូវចោទ និងជនជាប់ចោទហាក់ដូចជាមិនចាំបាច់ពិភាក្សាដេញដោល *តាំងពីដំបូង (ab initio)* ទោះបីជាយ៉ាងនេះក្តីកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីតាមផ្លូវតុលាការពុំមែនគ្រាន់តែជាការយល់ស្រប និងការបញ្ជាក់ជាផ្លូវការគាំទ្រចំពោះទស្សនៈយល់ឃើញជាទូទៅដែលមានស្រាប់ប៉ុណ្ណោះទេ។

២៩. វាជាការសមស្របដែលត្រូវរំឭកឡើងវិញនូវពាក្យពេចន៍របស់ Robert H. Jackson នៅសន្និសីទនៃសមាគមអាមេរិកកាំងនៃច្បាប់អន្តរជាតិកាលពីថ្ងៃទី ១៣ ខែ មេសា ឆ្នាំ ១៩៤៥ ស្តីពីវិធីសាស្ត្រតុលាការក្នុងការដាក់ទោសលើឧក្រិដ្ឋជនសង្គ្រាម នៃរបបណាហ្ស៊ីនៅមុនពេលចាប់ផ្តើមការជំនុំជម្រះនូរ៉ុមប៊ឺក៖

> "*នោះគឺជាហានិយភ័យមួយក្នុងចំណោមហានិយភ័យនានាដែលត្រូវមាននៅពេលណាដែលការជំនុំជម្រះបានចាប់ផ្តើម។ គោលការណ៍ចុងក្រោយគឺ តុលាការមិនត្រូវយកបុគ្គលណាម្នាក់មកជំនុំជម្រះ ក្រោមទម្រង់នៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីតុលាការ ប្រសិនបើតុលាការមិនចង់មើលឃើញបុគ្គលរូបនោះមានសេរីភាព ក្នុងករណីរកមិនឃើញពិរុទ្ធភាព*"[26]។

៣០. ការច្រានចោលការពិត ទោះវាមានន័យសាមញ្ញក៏ដោយ វាដូចនឹងការគាំទ្រលើសេចក្តីថ្លែងការណ៍ដ៏មិនសមរម្យរបស់ Benedict Carpzov តាំងពីឆ្នាំ១៦៥២ ថា៖

---

[26] ដកស្រង់នៅក្នុងសៀវភៅ Christoph Safferling, "Nürnberg und die Zukunft des Völkerstrafrechts", *Juristenzeitung,* វ៉ុល ៧០(២២) ឆ្នាំ ២០១៥ ទំព័រ ១០៦៣ លេខយោងជើងទំព័រ ៣៤។

01508500

"គេដឹងឮទូទៅថា នៅក្នុងរឿងក្តីជំនុំជម្រះលើបទល្មើសធ្ងន់ធ្ងរបំផុត ព្រំដែននៃច្បាប់អាចត្រូវបានច្រានចោលដោយសារលក្ខណៈព្រៃផ្សៃនៃឧក្រិដ្ឋកម្ម"[27]។

៣១. ច្បាស់ណាស់ថា អ.វ.ត.ក គឺជាតុលាការមួយដែលស្វែងរកយុត្តិធម៌តាមបែបជ្រើសរើស យោងតាមគោលបំណងនៃពាក្យពេចន៍ដែលបានចែង ពីព្រោះមានតែមនុស្សមួយក្រុមតូចតែប៉ុណ្ណោះដែលនឹងត្រូវយកមកចោទប្រកាន់នៅក្នុង អ.វ.ត.ក ចំពោះអំពើឃោរឃៅដែលបានប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងអំឡុងនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ពោលគឺ អ្នកទាំងឡាយដែលស្ថិតនៅក្នុងរង្វង់យុត្តាធិការរបស់តុលាការ។

៣២. ការចុះកិច្ចព្រមព្រៀងដោយមិនមានចែងយុត្តាធិការបំពេញបន្ថែមផ្សេងទៀត នៅក្នុងតុលាការជាតិកម្ពុជាគឺជាជម្រើសមនសិការនយោបាយ នៅក្នុងអំឡុងពេលនៃការចរចាដោយបានថ្លឹងថ្លែងលើការអំពាវនាវឱ្យមានការធ្វើសមាហរណកម្មខ្មែរក្រហម ដែលនៅសេសសល់ចូលក្នុងសង្គមជាមួយនឹងគោលបំណងចង់បានការបញ្ចប់តាមផ្លូវតុលាការនូវការឈឺចាប់ខ្លោចផ្សារបស់ជនរងគ្រោះ ទោះបីជាពួកគេបានស្លាប់ ឬ នៅរស់រានមានជីវិតនៅឡើយ ព្រមទាំងសម្រាប់គ្រួសារ និងសង្គមរបស់ពួកគេទាំងមូល។

៣៣. នៅក្នុងន័យនេះ ស.ព.អ ខ្លួនឯងកាលពីថ្ងៃទី ៨ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០០៩[28] និងកាលពីថ្ងៃទី ២៦ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៤[29] ជាថ្មីម្តងទៀត បានចង្អុលបញ្ជាក់ជាសាធារណៈរួចហើយថា សហព្រះរាជអាជ្ញាពុំចាំបាច់ផ្តួចផ្តើមឱ្យមានការស៊ើបអង្កេតបន្ថែមទៀតក្រោយសំណុំរឿង ០០៣ និងសំណុំរឿង ០០៤ នោះទេ។ អនុលោមតាមច្បាប់ ទោះបីជាគ្មានជនល្មើសណា

[27] *Notissimum est, quod in delictis atrocissimis propter criminis enormitatem jura transgredi liceat.* Benedict Carpzov, Practica nova imperialis Saxonica rerum criminalium, 1652, Pars III, Quaestio C II។

[28] សេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្តីទី - ការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរថ្មីចំនួនពីរ ចុះថ្ងៃទី ៨ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០០៩ អាចរកមើលបាននៅលើគេហទំព័រ https://www.eccc.gov.kh/sites/default/files/media/ECCC_Act_Int_Co_Prosecutor_8_Sep_2009_(Eng).pdf (ចូលមើលចុងក្រោយកាលពីថ្ងៃទី ២៨ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៧)។

[29] "សេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិពាក់ព័ន្ធនឹងសំណុំរឿង" ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៤ អាចរកមើលបាននៅលើគេហទំព័រ KHhttps://www.eccc.gov.kh/articles/30995 (ចូលមើលចុងក្រោយកាលពីថ្ងៃទី ២៨ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៧)។

ម្នាក់អាចអះអាងថា ពួកគេទទួលរងនូវការប្រព្រឹត្តិដោយពុំយុត្តិធម៌ ពីព្រោះមានបុគ្គលជាច្រើនទៀតពុំត្រូវបានចោទប្រកាន់ដែលបុគ្គលទាំងនេះអាចមានការទទួលខុសត្រូវដូចពួកគេក៏ដោយ ដរាបណាពួកគេទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ ការចោទប្រកាន់តាមបែបជ្រើសរើសនៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌយុត្តាធិការជ្រើសរើសបែបនេះអាចបង្ហាញនូវភាពយុត្តិធម៌តាមផ្លូវសីលធម៌[30]។ ចំណុចនេះ គាំទ្រនូវភាពចាំបាច់ក្នុងការទទួលស្គាល់ថា ការវាយតម្លៃដ៏ហ្មត់ចត់ និងរឹងប៉ឹងមួយលើភ័ស្តុតាងប្រឆាំងនឹងបុគ្គលមួយចំនួនតូចនោះដែល*កំពុងត្រូវបាន*ស៊ើបអង្កេតគឺជាការចាំបាច់។

៣៤. យោងតាមទស្សនៈនៃគោលនយោបាយព្រហ្មទណ្ឌទូទៅ វាពិបាកឲ្យសាធារណជន និងជនរងគ្រោះទទួលយកក្នុងន័យនៃពាក្យពេចន៍ទូលាយជាងនេះ ក្នុងការទទួលយកឧទាហរណ៍នូវករណី ទាហានដែលធ្លាប់បានសម្លាប់ក្មេងតូចៗដោយបោកនឹងគល់ឈើ[31] ឬដែលបានប្រណាំងប្រជែងគ្នាថាតើនរណាអាចសម្លាប់មនុស្សបានច្រើនជាងគេ[32] មិនយកមកប្រឈមនឹងការកាត់ទោស។ ករណីនេះដូចគ្នានឹងបុគ្គលដែលបានប្រព្រឹត្តអំពើឃោរឃៅសាហាវយង់ឃ្នងជាច្រើនទៀត ឧទាហរណ៍ ដូចជា អំពើរំលោភជនរងគ្រោះនៅមុនពេលសម្លាប់ពួកគេយកប្រមាត់ ឬថ្លើម និងនៅក្នុងករណីខ្លះយកគ្រឿងក្នុងមកចម្អិនសម្រាប់ហូបទៀតផង[33]។ នៅក្នុងប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌជាច្រើន ទង្វើបែបនេះនឹងនាំដល់ការដាក់ទោសអស់មួយជីវិតដោយពុំមានការលើកលែងទោស ហើយនៅក្នុងប្រទេសខ្លះ អាចមានទោសប្រហារជីវិតចំពោះ*អំពើនីមួយៗ*របស់ជនល្មើសម្នាក់ៗ។

៣៥. ដើម្បីបញ្ជាក់ឡើងវិញនូវសម្តីដែលបានលើកឡើងខាងលើ គេបានដឹងអំពីចន្លោះប្រហោងនេះនៅក្នុងអំឡុងពេលចរចារវាងភាគីជាតិ និងភាគីអន្តរជាតិ។ វាក៏ជាលក្ខណៈទូទៅនៃប្រព័ន្ធយុត្តាធិការ (ដែលមានលក្ខណៈ) អន្តរជាតិ ដែលបានបង្កើតឡើងដើម្បីបញ្ចប់

---

[30] *សូមមើល ឧ.* Robert Cryer, *Prosecuting International Crimes- Selectivity and the International Criminal Law Regime,* 2005, Cambridge University Press។

[31] [កោសលុប]។

[32] [កោសលុប]។

[33] [កោសលុប]។

ស៊ីណារីយ៉ូ ក្រោយជម្លោះតាមផ្លូវតុលាការ។ វិធីសាស្ត្របែបជ្រើសរើស ជាមួយនឹងការចរចារយុត្តាធិការ ហាក់ដូចជាផ្តល់ និទណ្ឌភាពចំពោះអតីតពួកខ្មែរក្រហមទាំងមូល នឹងទំនងជាពុំពេញចិត្ត និងអយុត្តិធម៌សម្រាប់មនុស្សភាគច្រើន។ ទោះបីជាយ៉ាងនេះក្តី ចៅក្រមនៃ អ.វ.ត.ក ត្រូវគោរពតាមសេចក្តីសម្រេចតាមផ្លូវនយោបាយរបស់អ្នកតាក់តែងច្បាប់ ក្រោយទទួលបានព័ត៌មានគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ ហើយម្យ៉ាងទៀត ការងារនេះមិនត្រូវ និងមិនអាចប្រដូចនឹងសច្ចធារណ៍មានទោស ឬ សច្ចធារណ៍ដោយស្វ័យប្រវត្តិនៃការទទួលខុសត្រូវខ្ពស់ចំពោះបុគ្គលដែល*ត្រូវបាន*នាំមកចំពោះមុខតុលាការដោយសារការចោទប្រកាន់របស់ ក.ស.ព នោះឡើយ។

៣៦. សច្ចធារណ៍បែបនេះ ប្រសិនបើសន្មតមែននោះ ត្រូវធ្វើឡើងក្នុងលក្ខណៈផ្សេងពីនេះ។ ក្រោយរយៈពេលកន្លងហួសយូរមក ភ័ស្តុតាងសំខាន់ខ្លះតាមរយៈសាក្សី ឬប្រភពផ្សេងទៀត អាចបាត់បង់ ដល់កម្រិតមួយដែលពិបាករកព័ត៌មានលម្អិតអាចទុកចិត្តបាន ហើយតាមពិតសាក្សីអាចពិបាកនឹងមកផ្តល់សក្ខីកម្ម។ ករណីនេះគឺពុំមែនការងារដែលត្រូវទម្លាក់ការទទួលខុសត្រូវឱ្យមេធាវីការពារក្តីនៅក្នុងការស៊ើបអង្កេតព្រហ្មទណ្ឌនោះទេ ឬនាំឱ្យក្លាយជាបទដ្ឋាននៃការបង្ហាញភ័ស្តុតាងក្នុងកម្រិតទាបសម្រាប់ការចោទប្រកាន់បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ ឬការផ្តន្ទាទោសនោះឡើយ។ មេធាវីការពារក្តីមានសិទ្ធិទទួលបាននូវការវាយតម្លៃឱ្យបានសមហេតុផលលើភ័ស្តុតាង និងការបកស្រាយច្បាប់នៅក្នុងឋានានុក្រមតុលាការនៃ អ.វ.ត.ក គ្រប់ជាន់ថ្នាក់ ដោយគិតចាប់ផ្តើមពី ក.ស.ច.ស។

iii. លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យក្នុងការអនុវត្តឆន្ទានុសិទ្ធិ៖ ការធ្វើសេចក្តីសម្រេចនៅក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

៣៧. យើងកត់សម្គាល់ឃើញថា ដោយទទួលយកនូវនិយមន័យដែលបានកំណត់នៅក្នុងសាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង ០០១ អ.ជ.ត.ក ក៏បានសម្រេចដោយប្រយោលថា វាពុំមានប្រយោជន៍អ្វីត្រូវអះអាងក្នុងន័យប្រវត្តិសាស្ត្រ និងនយោបាយដែលថា ការចរចាជុំវិញការបង្កើត អ.វ.ត.ក នាំឱ្យមានការយល់ឃើញតាមផ្លូវច្បាប់រួមថា មានតែបុគ្គល (មានឈ្មោះ) មួយចំនួនប៉ុណ្ណោះដែលត្រូវស្ថិតនៅក្រោមយុត្តាធិការរបស់តុលាការ។ ការ

ជ្រើសយកបុគ្គលមួយចំនួនដែលនឹងនឹងត្រូវធ្វើការស៊ើបអង្កេត និងចោទប្រកាន់បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ ជាបញ្ហាឆន្ទានុសិទ្ធិទាំងស្រុងរបស់ ក.ស.ព និង ក.ស.ច.ស ហើយផ្អែកទាំងស្រុងលើអង្គសេចក្តីនៃរឿងក្តីនីមួយៗ។

៣៨. តាមទ្រឹស្តី មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ដែលពុំបានចូលរួមអ្វីជាធំដុំនៅក្នុងសកម្មភាពល្មើសនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបេតយ្យ អាចស្ថិតនៅក្រៅក្របខ័ណ្ឌនៃយុត្តាធិការរបស់តុលាការថាពុំមែនជាអ្នកទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតនោះទេ។ ផ្ទុយមកវិញ បុគ្គលណាម្នាក់ដែលស្ថិតនៅក្នុងឋានានុក្រមថ្នាក់ក្រោមអាចត្រូវបានចាត់ទុកជាអ្នកដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត អាស្រ័យលើការចូលរួមចំណែកដោយឡែកៗរបស់បុគ្គលនោះចំពោះអំពើឃោរឃៅ។ ភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃសកម្មភាពផ្ទាល់របស់បុគ្គលម្នាក់ និងផលវិបាកនៃអំពើទាំងនោះគឺជាចំណុចត្រូវពិនិត្យមើលដ៏ត្រឹមត្រូវមួយលើកលែងតែដូចអ្វីដែលត្រូវបានលើកឡើងខាងលើ ផលប៉ះពាល់រួមដែលគ្រាន់តែជាបរិមាណ។ ដូច្នេះ ការពិចារណាដែលត្រូវធ្វើឡើងលើបញ្ហាចោទអំពីយុត្តាធិការបុគ្គលពុំមែនខុសគ្នាទាំងស្រុងនឹងការពិចារណាសម្រាប់គោលបំណងដាក់ទោស។

៣៩. ករណីនេះពុំគួរងាកចេញពី ផលវិបាកជាក់ស្តែងដំបូង ដែល តួនាទីផ្លូវការដែលបុគ្គលម្នាក់មាននៅក្នុងឋានានុក្រមនោះទេ។ ចំណុចពិចារណាមួយសំខាន់ ប៉ុន្តែពុំមែនសំខាន់ខ្លាំងដាច់ខាតនោះទេក្នុងការសម្រេចថាតើបុគ្គលណាស្ថិតនៅក្នុងចំណោមអ្នកទាំងឡាយ "ដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" គឺកម្រិតដែលជនល្មើសអាចចូលរួមចំណែកក្នុងការសម្រេចលើគោលនយោបាយ និង/ឬការអនុវត្តគោលនយោបាយ។

៤០. ដូចការវិភាគរបស់យើងលើភ័ស្តុតាងខាងក្រោម នឹងបង្ហាញអង្គហេតុទូទៅមួយទៀតដែលត្រូវចងចាំក្នុងចិត្ត។ ទោះបីជាមានការប្រជុំទៀងទាត់ក៏ដោយ ក៏ការធ្វើសេចក្តីសម្រេចនៅក្នុងឋានានុក្រមខ្មែរក្រហម ពុំមែនធ្វើឡើងក្នុងដំណើរប្រជាធិបតេយ្យផ្លូវការមួយ ដែលអាចឲ្យមានការលើកយោបល់ដោយសមភាពនៅចំពោះអ្នកមុខអ្នកការនៅគ្រប់ថ្នាក់ ហើយនាំឲ្យមានការពិភាក្សាគ្នារកច្រកចេញនោះទេ។ សេចក្តីសម្រេចត្រូវបានធ្វើឡើងនៅថ្នាក់កំពូល និងបន្ទាប់មកត្រូវបានអនុវត្តដោយថ្នាក់ក្រោមៗ ដោយមិនខ្វល់ពីផលវិបាក

ក្នុងលក្ខណៈបុគ្គលទោះនៅថ្នាក់ណាក៏ដោយ ប៉ុន្តែផលវិបាកកើតមានកាន់តែច្រើននៅថ្នាក់ក្រោម តាមរយៈខ្សែសង្វាក់នៃការបញ្ជាដែលគេអាចមើលឃើញ ប្រសិនបើបញ្ជាទាំងនោះពុំត្រូវបានគោរពតាម។ ករណីនេះមិនផ្ទុយពីការពិតដែលថា ជារឿយៗ គោលនយោបាយត្រូវបានសរសេរក្នុងន័យទូទៅដោយថ្នាក់លើ ហើយកម្មាភិបាលថ្នាក់ក្រោមៗត្រូវបានផ្តល់លទ្ធភាពស្វែងយល់លម្អិតនៅក្នុងពេលអនុវត្តគោលនយោបាយទាំងនោះ។ ការលំបាកកាន់តែខ្លាំងនៃការរក្សារចនាសម្ព័ន្ធអង្គការលេខ រហូតដល់ចុងបញ្ចប់នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យពុំទាមទារឲ្យមានការយល់ឃើញផ្សេងពីនេះឡើយ។ ករណីបុគ្គលម្នាក់បានបង្កើតឬត្រូវបង្កើតគំនិតផ្តួចផ្តើមរបស់ខ្លួននៅក្នុងកាលៈទេសៈទាំងនេះ ឬក៏យ៉ាងណានោះ គឺពុំមែនជាលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យមួយ ដែលអាចនឹងឲ្យបុគ្គលនោះស្ថិតក្នុងប្រភេទអ្នកទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតនោះទេ។ អង្គហេតុនៅតែបង្ហាញថា ទោះក្នុងពេលណាៗក៏ដោយ ការកំណត់ន័យលើខ្លឹមសារនៃគោលនយោបាយ និងមធ្យោបាយអនុវត្តគោលនយោបាយស្ថិតនៅលើថ្នាក់កំពូលដែលអាចជ្រៀតជ្រែកតាមចិត្តចង់របស់ពួកគេ។

៤១. ករណីនេះរួមផ្សំជាមួយនឹងការប្រើប្រាស់ទូលំទូលាយ នូវ ប្រព័ន្ធទំនាក់ទំនងខ្សែបណ្តោយនៅក្នុងខ្សែសង្វាក់នៃការបញ្ជា និងគោលការណ៍រក្សាការសម្ងាត់ជាប់មកជាមួយដែលជាទូទៅពុំអនុញ្ញាត ឬយ៉ាងហោចណាស់ ពុំលើកទឹកចិត្ត ឬជួយសម្រួលដល់ការផ្លាស់ប្តូរព័ត៌មានយុទ្ធសាស្ត្រ និងប្រតិបត្តិ តាមលក្ខណៈសមភាពនៃខ្សែទទឹងនៅតាមថ្នាក់ក្រោមៗនៃការដឹកនាំថ្នាក់លើ។ តាមពិត ការណែនាំដែលបានពិភាក្សាគ្នាជាចំហលើសេចក្តីណែនាំពី*អង្គការ* ឧទាហរណ៍ រវាងមេបញ្ជាការវរសេនាធំ ឬវរសេនាតូចអាចត្រូវបានពិចារណាដោយថ្នាក់លើថាជាវិធីដំបូង ក្នុងការយកអំណាចដោយថ្នាក់ក្រោម ហើយគ្មាននរណាម្នាក់អាចមានសុវត្ថិភាពនៅក្នុងការសន្មតថាការសន្ទនាបែបនោះនឹងពុំត្រូវបានរាយការណ៍នៅក្នុងក្រុមពាក់ព័ន្ធដែលទទួលរងនូវផលប៉ះពាល់អវិជ្ជមានមកលើខ្លួន។

ខ. ឧក្រិដ្ឋកម្មនៅក្រោមយុត្តាធិការនៃ អ.វ.ត.ក

៤២. ឧក្រិដ្ឋកម្មជាតិ និងអន្តរជាតិនៅក្រោមយុត្តាធិការនៃ អ.វ.ត.ក មានរៀបរាប់នៅក្នុងមាត្រា ៣ ដល់ មាត្រា ៧ នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក។ ផ្នែកនេះនឹងសង្ខេបច្បាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលបានចោទប្រកាន់លើ **អ៊ឹម ចែម**។

i. <u>ឧក្រិដ្ឋកម្មជាតិ (ការរំលោភលើក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ ១៩៥៦)</u>

៤៣. មាត្រា ៣ ថ្មីនៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក ផ្តល់យុត្តាធិការឲ្យ ស.ច.ស លើឧក្រិដ្ឋកម្មមនុស្សឃាត[34] ទារុណកម្ម[35] និងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញផ្នែកសាសនា[36] ថាជាការរំលោភលើក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ ១៩៥៦ ដែលក្រមព្រហ្មទណ្ឌអាចយកមកអនុវត្តបាននៅចន្លោះឆ្នាំ ១៩៧៥ ដល់ ឆ្នាំ ១៩៧៩[37]។

<u>មនុស្សឃាត</u>

៤៤. ឧក្រិដ្ឋកម្មមនុស្សឃាតក្នុងច្បាប់ជាតិមានពីរទម្រង់ យោងតាមក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ ១៩៥៦ ពោលគឺ (១) មនុស្សឃាតដោយគ្មានចេតនាសម្លាប់[38] និង (២) មនុស្សឃាតគិតទុកជាមុន[39]។

៤៥. ឧក្រិដ្ឋកម្មមនុស្សឃាតក្នុងច្បាប់ជាតិទាមទារនូវធាតុផ្សំដូចខាងក្រោម៖

---

[34] មាត្រា ៥០១ មាត្រា ៥០៣ មាត្រា ៥០៤ មាត្រា ៥០៥ មាត្រា ៥០៦ មាត្រា ៥០៧ និងមាត្រា ៥០៨ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ ១៩៥៦។

[35] មាត្រា ៥០០ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ ១៩៥៦។

[36] មាត្រា ២០៩ និងមាត្រា ២១០ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ ១៩៥៦។

[37] សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ F28 *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ៣ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ៩២។

[38] មាត្រា ៥០៣ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ១៩៥៦។ **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ D99/3/42** *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី ៥ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០០៨ កថាខណ្ឌ ៧៤ ដល់ កថាខណ្ឌ ៧៥។

[39] មាត្រា ៥០៦ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ ១៩៥៦។ **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ D99/3/42** *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី ៥ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០០៨ កថាខណ្ឌ ៧៤ កថាខណ្ឌ ៧៦។

ក. *ធាតុផ្សំសត្យានុម័ត៖* ចំពោះបទមនុស្សឃាតទាំងពីរទម្រង់ ចារីត្រូវជាអ្នកដែលបណ្តាលឲ្យបុគ្គលម្នាក់ទៀតស្លាប់[40]។

ខ. *ធាតុផ្សំអត្តនោម័ត៖*

i. ចំពោះមនុស្សឃាតដែលគ្មានចេតនាសម្លាប់ *ចារី*បានធ្វើសកម្មភាព "*ក្នុងគោលបំណងបង្កគ្រោះថ្នាក់ដល់បុគ្គលម្នាក់*" ប៉ុន្តែពុំមាន "*ចេតនាបណ្តាលឲ្យស្លាប់នោះទេ*" [41]។

ii. ចំពោះមនុស្សឃាតគិតទុកជាមុន ចារីបានធ្វើសកម្មភាព "*ដោយគិតទុកជាមុន*" និង "*មានចេតនាបណ្តាលឲ្យស្លាប់*"[42]។ ការគិតទុកជាមុនត្រូវបានកំណត់និយមន័យថា "*ការតាំងចិត្តជាស្រេចថា នឹងប្រព្រឹត្តនូវអំពើណាមួយ មុនពេលដែលប្រព្រឹត្តនូវអំពើនោះគឺថា ពេលសម្រេចចិត្តនឹងពេលដែលប្រព្រឹត្តមានចន្លោះឃ្លាតពីគ្នាល្មមឲ្យចារីរៀបចំដំណើរការនោះបាន*"[43]។

៤៦.អ.ប.ជ បានសម្រេចថា មនុស្សឃាតដោយគ្មានចេតនាសម្លាប់គឺត្រូវបានស្រូបបញ្ចូលនៅក្នុងបទមនុស្សឃាតក្រោមច្បាប់អន្តរជាតិ[44] ចំណែកមនុស្សឃាតគិតទុកជាមុនដែលទាមទារធាតុផ្សំនៃការគិតទុកជាមុន និង*ធាតុផ្សំអត្តនោម័ត*ខ្ពស់ជាងនោះ ពោលគឺ ចេតនាសម្លាប់

---

[40] **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ D99/3/42** *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី ៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០០៨ កថាខណ្ឌ ៧៤។

[41] **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ D99/3/42** *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី ៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០០៨ កថាខណ្ឌ ៧៥។

[42] **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ D99/3/42** *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី ៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០០៨ កថាខណ្ឌ ៧៦។

[43] **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ D99/3/42** *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី ៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០០៨ កថាខណ្ឌ ៧៨។

[44] **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ D99/3/42** *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី ៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០០៨ កថាខណ្ឌ ៨៣។

ជាជាងចេតនាត្រឹមតែបង្កការខូចខាតធ្ងន់ធ្ងរលើរូបរាងកាយពុំត្រូវបានស្របបញ្ចូលនោះទេ[45]។

ទារុណកម្ម

៤៧. បទទារុណកម្មក្នុងច្បាប់ជាតិយោងតាមក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ ១៩៥៦ ទាមទារនូវធាតុផ្សំដូចខាងក្រោម៖

ក. *ធាតុផ្សំសត្យានុម័ត៖* ចារីត្រូវតែបានប្រព្រឹត្ត "*អំពើទារុណកម្មលើបុគ្គលម្នាក់ទៀត*"[46]។

ខ. *ធាតុផ្សំអត្តនោម័ត៖ ចារី*បានប្រព្រឹត្តអំពើបែបនេះ (១) ក្នុងគោលបំណងទទួលបានព័ត៌មាន "*មានប្រយោជន៍សម្រាប់ការប្រព្រឹត្តិបទឧក្រិដ្ឋ ឬបទមជ្ឈិម*" (២) "*ដើម្បីសងសឹក*" ឬ (៣) "*ដោយសារអំពើព្រៃផ្សៃ*"[47]។

៤៨. ទោះបីជាក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ ១៩៥៦ ពុំបានបញ្ជាក់ថាអ្វីទៅអាចចាត់ទុកជា "អំពើទារុណកម្មក៏ដោយ" ក៏យើងពុំឃើញមានការចង្អុលបញ្ជាក់ថា *ធាតុផ្សំសត្យានុម័ត* មានលក្ខណ:ខុសពីធាតុផ្សំនៃឧក្រិដ្ឋកម្មទារុណកម្មក្រោមច្បាប់អន្តរជាតិ (ពោលគឺ "*អំពើ ទោះជាអំពើសកម្ម ឬ អំពើអកម្មក៏ដោយ ដែលធ្វើឲ្យមានការឈឺចុកចាប់ជាខ្លាំងខាងផ្លូវកាយនិងផ្លូវចិត្ត*")[48]។

---

[45] **សំណុំរឿងលេខ 00១-ឯកសារ D99/3/42** *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី ៥ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២00៨ កថាខណ្ឌ ៨៤។

[46] មាត្រា ៥00 នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ១៩៥៦។ **សំណុំរឿងលេខ 00១-ឯកសារ D99/3/42** *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី ៥ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២00៨ កថាខណ្ឌ ៦២។

[47] មាត្រា ៥00 នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ១៩៥៦។ **សំណុំរឿងលេខ 00១-ឯកសារ D99/3/42** *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី ៥ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២00៨ កថាខណ្ឌ ៦២។

[48] **សំណុំរឿងលេខ 00១-ឯកសារ D99/3/42** *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី ៥ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២00៨ កថាខណ្ឌ ៦៨។

៤៩. អ.ប.ជ បានសម្រេចឃើញថា ក្នុងចំណោមធាតុផ្សំ*អត្តនោម័ត*ទាំងបី ចំណុចទីពីរ (ការសងសឹក) ត្រូវបានស្រូបបញ្ចូលនៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មទារុណកម្មក្រោមច្បាប់អន្តរជាតិ ចំណែក ចំណុចទីមួយ (ការទទួលបានព័ត៌មានដែលមានប្រយោជន៍សម្រាប់ការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្មមួយ) និងចំណុចទីបី (អំពើព្រៃផ្សៃ) ពុំត្រូវបានស្រូបបញ្ចូលនោះទេ[49]។ ហេតុដូច្នេះ អ.ប.ជ ពុំចាត់ទុកឧក្រិដ្ឋកម្មទារុណកម្មដែលមានចែងនៅក្នុងមាត្រា ៥០០ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ ១៩៥៦ ថាត្រូវបានស្រូបបញ្ចូលក្រោមបទទារុណកម្មថាជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ[50]។

៥០. អ.ប.ជ ពុំបានសម្រេចលើអត្ថន័យនៃ "អំពើព្រៃផ្សៃ" ហើយក៏ពុំមានគោលការណ៍ណែនាំនៅក្នុងក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ ១៩៥៦ នោះដែរ។ ទោះបីជាយ៉ាងនេះក្តី អ.ប.ជ បានសម្រេចថា អ.ប.ជ ពុំបានរកឃើញភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់នៅក្នុងដីកាដំណោះស្រាយនៃសំណុំរឿង ០០១ ថា ទារុណកម្មនៅ ស-២១ ត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើងដោយសារអំពើព្រៃផ្សៃនោះទេ[51]។

<u>ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុសាសនា</u>

៥១. មាត្រា ២០៩ និងមាត្រា ២១០ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ ១៩៥៦ ចែងអំពី ឧក្រិដ្ឋកម្មនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុសាសនា។ មាត្រា ២០៩ ចែងជាភាសាបារាំងថា៖

> "*L'attentat contre la vie d'un religieux pratiquant un culte reconnu par le Gouvernement cambodgien, dans l'exercice ou à l'occasion de l'exercise de sa profession, est puni de la peine criminelle du troisième degré.*"

៥២. ដោយមានការជួយជ្រោមជ្រែងលើការបកប្រែភាសាបារាំង សំណៅបកប្រែជាភាសាអង់គ្លេសពីសំណៅដើមជាភាសាខ្មែរនៃមាត្រា ២០៩ ត្រូវបានកំណត់ដូចខាងក្រោម៖

---

[49] **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ D99/3/42** *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី ៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០០៨ កថាខណ្ឌ ៦៩ ដល់ កថាខណ្ឌ ៧១។

[50] **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ D99/3/42** *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី ៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០០៨ កថាខណ្ឌ ៧២។

[51] **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ D99/3/42** *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី ៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០០៨ កថាខណ្ឌ ១០១។

ការព្យាបាទដល់ជីវិតរបស់បព្វជិតក្នុងសាសនារបស់រដ្ឋ នៅវេលាដែលលោកកំពុងធ្វើវត្តប្រតិបត្តិ ឬ នៅឱកាសដែលលោកធ្វើវត្តប្រតិបត្តិតាមច្បាប់សាសនា ត្រូវមានទោសឧក្រិដ្ឋថ្នាក់ទីបី។

៥៣. មាត្រា ២១០ ចែងជាភាសាបារាំងថា៖

> "*L'attentat contre la personne d'un religieux pratiquant un culte reconnu par le Gouvernement cambodgien, dans l'exercice ou à l'occasion de l'exercice de sa profession, est puni de la peine criminelle du deuxième degré.*"

៥៤. ដោយមានការជួយជ្រោមជ្រែងលើការបកប្រែភាសាបារាំង សំណៅបកប្រែជាភាសាអង់គ្លេសពីសំណៅដើមជាភាសាខ្មែរនៃមាត្រា ២១០ ត្រូវបានកំណត់ដូចខាងក្រោម៖

> *"ការព្យាបាទដល់រូបកាយរបស់បព្វជិតក្នុងសាសនារបស់រដ្ឋ នៅវេលាដែលលោកកំពុងធ្វើវត្តប្រតិបត្តិ ឬនៅឱកាសដែលលោកធ្វើវត្តប្រតិបត្តិតាមច្បាប់សាសនា ត្រូវមានទោសឧក្រិដ្ឋថ្នាក់ទីពីរ។"*

៥៥. ផ្អែកតាមចំណុចខាងលើ បទធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុសាសនាមានធាតុផ្សំដូចខាងក្រោម៖

ក. *ធាតុផ្សំសត្យានុម័ត៖* ចារីត្រូវប្រព្រឹត្តការវាយប្រហារប្រឆាំងនឹងជីវិត ឬ បុគ្គលនៃ "*គ្រូប្រតិបត្តិសាសនាដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់ដោយរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាក្នុងពេលប្រតិបត្តិ ឬ ក្នុងបរិបទជុំវិញការបំពេញមុខងារសាសនារបស់គាត់*"[52]។

ខ. *ធាតុផ្សំអត្តនោម័ត៖* ទោះបីជាក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ ១៩៥៦ ពុំចែងជាក់លាក់នូវ*ធាតុផ្សំអត្តនោម័ត*ចាំបាច់ក៏ដោយ ក៏គោលការណ៍ទូទៅនៃច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជាកំណត់ថា ចារីត្រូវមានចេតនាប្រព្រឹត្ត*ធាតុផ្សំសត្យានុម័ត*នោះ។

៥៦. ក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ ១៩៥៦ ចែងថា "*ពុទ្ធសាសនាគឺជាសាសនារបស់រដ្ឋ*"[53]។ កំណត់សំគាល់នៅក្រោមមាត្រា ២០៩ និងមាត្រា ២១០ ចែងថា ចំពោះការវាយប្រហារលើជីវិត

---

[52] មាត្រា ២០៩ និងមាត្រា ២១០ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ ១៩៥៦។

[53] ក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ ១៩៥៦ គន្ថី V ជំពូក II។

ឬបុគ្គលដែលពុំមែនជាអ្នកប្រតិបត្តិពុទ្ធសាសនាទេនោះ សូមមើលមាត្រា ៤៩៥ (ការវាយប្រហារលើបុគ្គល) និងមាត្រា ៥០១ (អំពើមនុស្សឃាត) ក្នុងក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ ១៩៥៦[54]។ ហេតុដូច្នេះ ភាពអាចអនុវត្តបាននៃឧក្រិដ្ឋកម្មនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញក្រោមច្បាប់ជាតិគឺរឹតត្បិតត្រឹមការវាយប្រហារលើព្រះសង្ឃពុទ្ធសាសនាតែប៉ុណ្ណោះ។

ii. <u>ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ</u>

៥៧. អនុសញ្ញាអន្តរជាតិ ច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ និងគោលការណ៍ទូទៅនៃច្បាប់ដែលទទួលស្គាល់ដោយសហគមន៍ប្រជាជាតិ គឺជាប្រភពនៃច្បាប់អន្តរជាតិដែលអនុវត្តនៅក្នុងអំឡុងពេលពាក់ព័ន្ធ[55]។ ទោះបីជាយុត្តិសាស្ត្រនៃសាលាក្តី *មិនអចិន្ត្រៃយ៍*ដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងចាប់តាំងពីទសវត្សឆ្នាំ ១៩៩០ ពុំចងកាតព្វកិច្ចនៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក ក៏ដោយ[56] ក៏អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ("អ.វ.ត.ក") បានទទួលស្គាល់ការសំអាងលើសេចក្តីសម្រេចរបស់សាលាក្តីទាំងនោះ ដរាបណាការសម្រេចរបស់សាលាក្តីទាំងនោះលើធាតុផ្សំនៃបទឧក្រិដ្ឋ និងទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវបានឆ្លុះបញ្ចាំងច្បាប់ថាវាមានអត្ថិភាពនៅក្នុងអំឡុងយុត្តាធិការពេលវេលានៃ អ.វ.ត.ក ហើយអាចឲ្យជនត្រូវចោទប្រមើលមើលឃើញ និងដឹងថាមានច្បាប់ចែងនៅក្នុងអំឡុងពេលពាក់ព័ន្ធបទចោទ[57]។

---

[54] កំណត់សម្គាល់នៅបន្ទាប់ពីមាត្រា ២០៩ សរសេរជាភាសាបារាំងថា៖ *"Attentat contre la vie d'un religieux non bouddhiste: voir Code Pénal : articles 501 et suivants"*។ កំណត់សម្គាល់នៅបន្ទាប់ពីមាត្រា ២១០ សរសេរជាភាសាបារាំងថា៖ *"Attentat contre la personne d'un religieux non bouddhiste, voir Code Pénal : articles 495 et suivants"*។

[55] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ១៧ ដល់ កថាខណ្ឌ ១៨។ **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ F28** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ៣ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ៩២។

[56] **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ F28** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ៣ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ៩៧ *ដកស្រង់* មាត្រា ៣៨ នៃលក្ខន្តិកៈតុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ។

[57] **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ F28** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ៣ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ៩៧។

៩៨. មាត្រា ៥ នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក ផ្តល់យុត្តាធិការឲ្យ អ.វ.ត.ក លើឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិដែលមាត្រានេះកំណត់និយមន័យថាជា *"អំពើណាមួយដូចខាងក្រោម ដែលវាយប្រហារជាទូទៅ ឬដោយមានការរៀបចំប្រឆាំងទៅលើប្រជាជនស៊ីវិលដោយមូលហេតុជាតិ នយោបាយ ជាតិពន្ធុ ពូជសាសន៍ ឬ សាសនា ណាមួយ"* ដូចជា អំពើមនុស្សឃាត ការសម្លាប់រង្គាល ការដាក់ឲ្យទៅជាទាសករ ការនិរទេស ការដាក់ក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង ទារុណកម្ម ការរំលោភសេពសន្ថវៈ ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុនយោបាយ ពូជសាសន៍ និងសាសនា និងអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត។

៩៩. លើកលែងតែអំពើរំលោភសេពសន្ថវៈ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិគឺជាផ្នែកមួយនៃច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិនៅចន្លោះឆ្នាំ ១៩៧៥ ដល់ ឆ្នាំ ១៩៧៩[58]។ ចំពោះការរំលោភសេពសន្ថវៈ អ.ជ.ត.ក បានសម្រេចថា វាពុំមែនជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិមួយដាច់ដោយឡែកនៅចន្លោះឆ្នាំ ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩ ពោលគឺ អំឡុងពេលដែលថែងនៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌយុត្តាធិការនៃ អ.វ.ត.ក[59]។ ទោះបីជាយ៉ាងនេះក្តី អ.វ.ត.ក មានយុត្តាធិការលើការរំលោភសេពសន្ថវៈថាជាអំពើទារុណកម្ម នៅពេលដែលធាតុផ្សំទាំងអស់ផ្សេងទៀតនៃ

---

[58] <u>មនុស្សឃាត</u>៖ **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៤១១។ <u>ការសម្លាប់រង្គាល</u>៖ **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៤១៥។ <u>ការដាក់ឲ្យទៅជាទាសករ</u>៖ **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៣៤២។ <u>ការដាក់ពន្ធនាគារ</u>៖ **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៣៤៧។ <u>ទារុណកម្ម</u>៖ **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៣៥៣។ **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ F28** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ៣ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ១៩៥ ដល់ កថាខណ្ឌ ២០៥។ <u>ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុនយោបាយ</u>៖ **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៤២៦។ **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ F28** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ៣ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ២២៥។ <u>អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត</u>៖ **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៤៣៥។

[59] **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ F28** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ៣ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ១៨០ ដល់ កថាខណ្ឌ ១៨៣។

អំពើទារុណកម្មបានបំពេញ[60] ហើយថាជាអំពើដែលបង្កើតបានជាអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត[61]។

ធាតុផ្សំទូទៅនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ

៦០. ***អត្ថិភាពនៃការវាយប្រហារ៖*** ការវាយប្រហារគឺជាការប្រព្រឹត្តិនូវអំពើហិង្សាច្រើន ដែលមិនមែនគិតត្រឹមតែការប្រើកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធប៉ុណ្ណោះទេ និងអាចរួមបញ្ចូលទាំងការធ្វើបាបប្រជាជនស៊ីវិលផងដែរ[62]។ ការវាយប្រហារទៅលើប្រជាជនស៊ីវិល មានលក្ខណៈខុសគ្នាពីសញ្ញាណនៃជម្លោះប្រដាប់អាវុធ[63]។

៦១. ***លក្ខណៈជាទូទៅ ឬជាប្រព័ន្ធនៃការវាយប្រហារ៖*** លក្ខខណ្ឌនៃ "លក្ខណៈជាទូទៅ" គឺសំដៅទៅលើការវាយប្រហារដែលមានលក្ខណៈទូលំទូលាយ និងមានចំនួនជនរងគ្រោះច្រើន ហើយធាតុផ្សំនៃលក្ខណៈ "ជាប្រព័ន្ធ" គឺសំដៅទៅលើអំពើហិង្សាដែលមានការរៀបចំ[64]។ ភស្តុតាងដែលបង្ហាញអំពីការវាយប្រហារដែលមាន "លក្ខណៈជាទូទៅ" ឬ "

---

[60] **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ F28** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ៣ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ២០៧ ដល់ កថាខណ្ឌ ២០៨ កថាខណ្ឌ ២១៣។

[61] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ D427/2/12** *សាលដីការបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង ធីរិទ្ធ និង នួន ជា ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ* កថាខណ្ឌ ១១(០២)។ **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ D427** *ដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី ១៥ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ១៤៣៣។ រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Jean-Paul Akayesu,* ICTR-96-4-T សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី ២ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ១៩៩៨ កថាខណ្ឌ ៦៨៨។

[62] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ១៧៨។ **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ២៩៨។

[63] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ១៧៨។ **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ២៩៨។

[64] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ១៧៩។ **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៣០០។

ជាប្រព័ន្ធ" គឺជាភស្តុតាងមួយដែលមានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការបំពេញនូវ*ធាតុផ្សំទូទៅ* នៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិនេះ[65]។

៦២. ***សំដៅប្រឆាំងទៅលើប្រជាជនស៊ីវិល៖*** ការវាយប្រហារត្រូវតែ "សំដៅប្រឆាំង" ទៅលើប្រជាជនស៊ីវិល[66]។ វាមិនចាំបាច់មានការបង្ហាញថា ទាល់តែមានប្រជាជនទាំងអស់នៅក្នុងទីតាំងភូមិសាស្ត្រពាក់ព័ន្ធណាមួយដែលមានការវាយប្រហារ ទើបចាត់ទុកថាជាគោលដៅនៃការវាយប្រហារនោះឡើយ។ វាមានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់ ដោយគ្រាន់តែបង្ហាញថាបុគ្គលមួយចំនួននៅក្នុងក្រុមនោះ ត្រូវបានគេកំណត់ថាជាគោលដៅនៃការវាយប្រហារ[67]។ ប្រជាជនដែលជាកម្មវត្ថុនៃការវាយប្រហារ ត្រូវតែជាជនស៊ីវិលច្រើនលើសលុប[68]។ វត្តមានរបស់បុគ្គលមួយចំនួនក្នុងចំណោមប្រជាជនស៊ីវិល ហើយដែលបុគ្គលទាំងនោះមិនមានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់ជាជនស៊ីវិល មិនអាចដកហូតចរិតលក្ខណៈជាជនស៊ីវិលរបស់ប្រជាជនទាំងនេះបានទេ[69]។

---

[65] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ១៧៩។ **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៣០០។

[66] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ១៨២។ *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Dragoljub Kunarac និងអ្នកផ្សេងទៀត* (ICTRY-IT-96-23 & IT-96-23/1-A) សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី ១២ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០០២ កថាខណ្ឌ ៩១-៩២។

[67] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ១៨២-១៨៣។ **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៣០២-៣០៣, ៣០៥, ៣០៨។

[68] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ F36** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៧៣៨, ៧៤០។ **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ១៨៣។ *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Dragomir Milošević,* (ICTY-IT-98-29/1-A) សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី ១២ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០០៩ កថាខណ្ឌ ៥០-៥១។

[69] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៧៤០។ **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ០៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ១៨៣។ *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Stanislav Galić,* (ICTY-IT-98-29-A) សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី ៣០ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០០៦ កថាខណ្ឌ ១៣៦-១៣៨។

៦៣. ***ដោយមូលហេតុជាតិ នយោបាយ ជាតិពន្ធុ ពូជសាសន៍ ឬសាសនា៖*** មាត្រា ៥ នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក ចែងថា ការវាយប្រហារដូចបានកំណត់ខាងលើ ត្រូវតែធ្វើឡើងដោយមូលហេតុជាតិ នយោបាយ ជាតិពន្ធុ ពូជសាសន៍ ឬសាសនា ប៉ុន្តែមិនមែនដោយមូលហេតុនៃការរើសអើងឡើយ[70]។ នេះគឺជាលក្ខខណ្ឌយុត្តាធិការដែលអនុវត្តចំពោះការវាយប្រហារជាទូទៅ និងមិនមែនចំពោះបទល្មើសទេ[71]។ ដូច្នេះ វាមិនចាំបាច់បង្ហាញភស្តុតាងអំពីចេតនារើសអើងសម្រាប់គ្រប់ឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងអស់ប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិឡើយ។ ចេតនារើសអើង គឺគ្រាន់តែជាលក្ខខណ្ឌមួយទាក់ទិននឹងឧក្រិដ្ឋកម្មការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញប៉ុណ្ណោះ[72]។

៦៤. ***ទំនាក់ទំនងរវាងអំពើរបស់ជនត្រូវចោទ និងការវាយប្រហារ៖*** អំពើរបស់ចារី ទោះជាអំពើនោះជាអំពើប្រភេទណា ឬមានផលវិបាកយ៉ាងណាក៏ដោយ ជាសត្យានុម័តត្រូវតែជាផ្នែកមួយនៃការវាយប្រហារប្រឆាំងនឹងប្រជាជនស៊ីវិល[73]។

៦៥. ***ការដឹងជាចាំបាច់៖*** ចារីត្រូវតែបានដឹងអំពីការវាយប្រហារលើប្រជាជនស៊ីវិល ព្រមទាំងបានដឹងថា អំពើរបស់ខ្លួនគឺជាផ្នែកមួយនៃការវាយប្រហារនោះ។ ចារីមិនចាំបាច់ត្រូវដឹងលម្អិត

---

[70] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ F36** សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៧៤២, ៧៤៤-៧៤៥។ **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ១៨៨។

[71] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ F36** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៧៤៤។ **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ១៨៨។

[72] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ F36** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៧៤៤។ **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ១៨៨-១៨៩។ **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ F28** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ៣ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ២៣៨។ *សូមមើលផងដែរ* រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង *Jean-Paul Akayesu,* ICTR-96-4-A, សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី ១ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០០១ កថាខណ្ឌ ៤៦៥-៤៦៦។

[73] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ F36** *សាលដីកា* កថាខណ្ឌ ៧៥៣-៧៥៤។ **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ១៩០។ **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៣១៨។ *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Kunarac* សាលដីកា កថាខណ្ឌ ៩៩។

អំពីការវាយប្រហារ ឬរួមចំណែកដឹងអំពីគោលបំណង ឬគោលដៅនៃការវាយប្រហារដែលមានលក្ខណៈធំទូលាយនោះទេ[74]។

៦៦. ***ពុំមានទំនាក់ទំនងជាមួយនឹងជម្លោះប្រដាប់អាវុធឡើយ៖*** អត្ថិភាពនៃទំនាក់ទំនងរវាងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ និងជម្លោះប្រដាប់អាវុធ លែងជាធាតុផ្សំសំខាន់នៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិចន្លោះឆ្នាំ ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ ១៩៧៩ ទៀតហើយ។[75]

ធាតុផ្សំនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ ដែលមានចែងនៅក្នុងមាត្រា ៥ នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក

៦៧. ធាតុផ្សំនៃ**ការធ្វើមនុស្សឃាត** គឺ៖

---

[74] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ១៩១។ **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៣១៩។ *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Kunarac,* សាលដីកា ,កថាខណ្ឌ ១០២-១០៣។

[75] *សូមមើល* **សំណុំរឿងលេខ ០០៣-ឯកសារ D87/2/1.7/1, សេចក្តីសម្រេចលើសំណើ មាស មុត ស្នើបញ្ជាក់ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ និង ចំណងទាក់ទងនឹងជម្លោះប្រដាប់អាវុធ, ថ្ងៃទី ៥ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១៦។ សំណុំរឿងលេខ ០០២**-ឯកសារ **E313** សាលក្រម សំណុំរឿង ០០២/០១ ចុះថ្ងៃទី ០៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ១៧៧ និង**សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ F36** សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៧២១, ៧៣២។ នៅឆ្នាំ ២០១១ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានសន្និដ្ឋានថា ចំណងទាក់ទងគឺជាធាតុផ្សំមួយនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិចន្លោះពីឆ្នាំ ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ ១៩៧៩ *សូមមើល* **សំណុំរឿងលេខ ០០២-D427/3/15** *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ធ្វើឡើងដោយ នួន ជា និង អៀង ធីរិទ្ធ ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី ១៥ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១១ និង **សំណុំរឿងលេខ ០០២-D427/1/30** *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី ១១ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១១។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី បន្ទាប់ពីមានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ជំទាស់ទៅនឹងដីកាសម្រេចរបស់ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ ចុះថ្ងៃទី ៥ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១៦ (**សំណុំរឿងលេខ ០០៣-D87/2/1.7/1**) អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានពិចារណាសារជាថ្មីទៅលើជំហរពីមុនរបស់ខ្លួន និងបានសន្និដ្ឋានថា ពុំតម្រូវឱ្យមានចំណងទាក់ទងទេ ហេតុនេះបានប្រកាន់យកជំហរទៅតាមអង្គជំនុំជម្រះផ្សេងទៀតនៅ អ.វ.ត.ក ដែរ *សូមមើល* **សំណុំរឿងលេខ ០០៣-D87/2/1.7/1/1/7** *សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ មាស មុត ជំទាស់ដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិលើសំណើរបស់ មាស មុត សុំការបញ្ជាក់បំភ្លឺទាក់ទងនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ និងចំណងទាក់ទងជាមួយនឹងជម្លោះប្រដាប់អាវុធ* ចុះថ្ងៃទី ១០ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១៧។

ក. *ធាតុផ្សំសត្យានុម័ត៖* អំពើសកម្ម ឬអកម្មដែលបណ្តាលឲ្យជនរងគ្រោះស្លាប់[76]។

ខ. *ធាតុផ្សំអត្តនោម័ត៖* ចេតនារបស់ចារីក្នុងការសម្លាប់ ឬបង្កឲ្យមានព្យសនកម្មលើរូបរាងកាយធ្ងន់ធ្ងរ ដោយមានហេតុផលដឹងថា អំពើសកម្ម ឬអកម្មនោះមុខជាបង្កឲ្យមានការបាត់បង់ជីវិតមនុស្ស[77]។

៦៨. ធាតុផ្សំនៃ**ការសម្លាប់រង្គាល** គឺ៖

ក. *ធាតុផ្សំសត្យានុម័ត៖* អំពើសកម្ម អំពើអកម្ម ឬការរួមបញ្ចូលគ្នានៃអំពើទាំងពីរនេះ ដែលនាំឲ្យមានការបាត់បង់ជីវិតមនុស្សក្នុងទ្រង់ទ្រាយធំ[78]។ ការកំណត់ទៅលើការសម្លាប់រង្គាលមិនចាំបាច់ត្រូវបង្ហាញនូវចំនួននៃជនរងគ្រោះក្នុងកំរិតអប្បបរមាណាមួយនោះទេ[79]។ លក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃទ្រង់ទ្រាយធំត្រូវវាយតម្លៃទៅតាមករណីនីមួយៗ ដោយផ្អែកលើកត្តានៃពេលវេលា និងទីកន្លែងនៃការសម្លាប់ ការសម្រិតសម្រាំងជនរងគ្រោះ និងវិធីកំណត់

---

[76] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៤១២។ **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៣៣១។

[77] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ F36** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៣៩១, ៤០៩, ៤១០។ **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៤១២។ **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៣៣៣។

[78] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ F36** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៥២០។ **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៤១៦។ **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៣៣៤។

[79] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៤១៦។ **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៣៣៦។

គោលដៅជនរងគ្រោះ និងអំពីការសម្លាប់ដែលមានចេតនាសំដៅលើក្រុមរួមណាមួយ ជាជាងសំដៅតែទៅលើជនរងគ្រោះម្នាក់ៗ[80]។

ខ. *ធាតុផ្សំអត្តនោម័ត៖* ចេតនាសម្លាប់មនុស្សក្នុងទ្រង់ទ្រាយធំ ឬបង្ករបួសលើរូបរាងកាយធ្ងន់ធ្ងរ ឬបង្កើតលក្ខខណ្ឌនៃការរស់នៅដែលនាំឱ្យមានការបំផ្លាញផ្នែកសំខាន់ណាមួយនៃក្រុមនោះ[81]។ អ.ជ.ត.ក បានសន្និដ្ឋានថា គោលបំណងនៃការសម្លាប់រង្គាលគឺដើម្បីលុបបំបាត់បុគ្គលដែលជាផ្នែកនៃក្រុមមួយ ដូច្នេះហើយវាពុំស្របជាមួយនឹងសញ្ញាណនៃចេតនាប្រយោល (*dolul eventualis)* ទេ។ បន្ទាប់មក អង្គជំនុំជម្រះបានបញ្ជាក់ថា ទោះបីជាយ៉ាងណាក្តី ការដឹងថា *អំពើពិរុទ្ធ* នឹងបង្កឱ្យមានការស្លាប់មនុស្សជាក់ជាមិនខាននោះ មិនចាំបាច់ឡើយ ប៉ុន្តែអ្វីដែលចាំបាច់នោះគឺ "*ការបង្ហាញថា ការសម្លាប់សមាជិកនៃក្រុមមួយគឺជាចេតនារបស់ចារី ដោយពុំគិតពីបញ្ហាថាតើចារីបានដឹងច្បាស់ថា ការសម្លាប់នេះនឹងកើតមានឡើងជាក់ស្តែង ដែរឬយ៉ាងណានោះឡើយ។ ការគ្រាន់តែដឹងថា មានការស្លាប់កើតឡើង ពុំគ្រប់គ្រាន់ឡើយ*"[82]។

៦៩.ធាតុផ្សំនៃ**ការធ្វើឱ្យទៅជាទាសករ** គឺ៖

---

[80] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ F36** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៥២៥, ៥២៧។ **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៤១៦។ *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Milan Lukić និង Sredoje Lukić,* (ICTY-IT-98-32/1-A), សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី ៤ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ៥៣៨។

[81] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ F36** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៥២០, ៥២២ ដែលយោងទៅលើ រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង *Krstić,* (ICTY-IT-98-33-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី ២ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០០១ កថាខណ្ឌ ៥០៣។ **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៣៣៨។

[82] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ F36** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៥២០។

ក. *ធាតុផ្សំសត្យានុម័ត៖* ការប្រើអំណាចណាមួយ ឬទាំងអស់ក្នុងនាមជាម្ចាស់កម្មសិទ្ធិលើមនុស្ស[83]។ ការធ្វើការងារដោយបង្ខំ ឬដោយគ្មានការស្ម័គ្រចិត្ត អាចជាការធ្វើឱ្យទៅជាទាសករ[84]។ ការបង្ហាញភស្តុតាងអំពីការធ្វើបាប គឺមិនចាំបាច់ឡើយ ក្នុងការសន្និដ្ឋានអំពីអត្ថិភាពនៃបទល្មើសនៃការធ្វើឱ្យទៅជាទាសករ[85]។

ខ. *ធាតុផ្សំអត្តនោម័ត៖* ចារីបានប្រើប្រាស់ដោយចេតនានូវអំណាចមួយ ក្នុងនាមជាម្ចាស់កម្មសិទ្ធិលើបុគ្គលម្នាក់ទៀត[86]។

៧០. ធាតុផ្សំនៃ**ការដាក់ក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង** គឺ៖

ក. *ធាតុផ្សំសត្យានុម័ត៖* ការរដកហូតសេរីភាពរបស់បុគ្គលតាមទំនើងចិត្តដោយគ្មាននីតិវិធីត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ ឬផ្អែកលើបទប្បញ្ញត្តិច្បាប់ជាតិដែលរំលោភលើច្បាប់អន្តរជាតិ[87]។ មិនមែនរាល់ការរំលោភបំពានបន្តិចបន្តួចនៃសិទ្ធិសេរីភាព បង្កើតបានជាការដាក់ក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំងនោះទេ ហើយការដកហូត

---

[83] **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៣៤២, ៣៤៦។

[84] **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៣៤៤។ *រឿងក្ដីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Milorad Krnojelac,* (ICTY-IT-97-25-T), សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី ១៥ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០០២ កថាខណ្ឌ ៣៥៩។ *រឿងក្ដីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Dragoljub Kunarac និងអ្នកផ្សេងទៀត* (ICTY-IT-96-23-T & IT-96-23/1-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី ២២ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០០១ កថាខណ្ឌ ៥៤២-៥៤៣។

[85] **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៣៤៤។ *រឿងក្ដីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Dragoljub Kunarac និងអ្នកផ្សេងទៀត* IT-96-23 & IT-96-23/1-A, សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី ១២ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០០២ កថាខណ្ឌ ១២៣ ដែលដកស្រង់រឿងក្ដីសហរដ្ឋអាមេរិក តទល់នឹង *Oswald Pohl និងអ្នកផ្សេងទៀត* សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី ៣ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ១៩៤៧ បានបោះពុម្ពឡើងវិញនៅក្នុង *ការជំនុំជម្រះឧក្រិដ្ឋជនសង្គ្រាមចំពោះមុខតុលាការយោធា Nuremberg ក្រោមច្បាប់លេខ១០របស់ក្រុមប្រឹក្សាគ្រប់គ្រង* វ៉ុល ៥ (ឆ្នាំ ១៩៩៧) ត្រង់ទំព័រ ៩៧០។

[86] **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៣៤៥។ *រឿងក្ដីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Dragoljub Kunarac និងអ្នកផ្សេងទៀត* IT-96-23 & IT-96-23/1-A, សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី ១២ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០០២ កថាខណ្ឌ ១២២។

[87] **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៣៤៧-៣៤៨។

សិទ្ធិសេរីភាពត្រូវតែមានភាពធ្ងន់ធ្ងរស្រដៀងគ្នាទៅនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មនានា ដែលចាត់ទុកថាជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ ដែលមានចែងក្នុងមាត្រា៥ នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក[88]។

ខ. *ធាតុផ្សំអត្តនោម័ត៖* ចារីមានចេតនាដកហូតតាមទំនើងចិត្តនូវសេរីភាពរបស់បុគ្គល ឬចារីបានប្រព្រឹត្តដោយការដឹងយ៉ាងសមហេតុផលថា សកម្មភាពរបស់ខ្លួនមុខជាបង្កឲ្យមានការដកហូតតាមទំនើងចិត្តនូវសេរីភាពរបស់បុគ្គល[89]។

៧១. ធាតុផ្សំនៃ**ការធ្វើទារុណកម្ម** គឺ៖

ក. *ធាតុផ្សំសត្យានុម័ត៖* អំពើណាមួយដែលបណ្តាលឲ្យមានការឈឺចាប់ ឬការរងទុក្ខធ្ងន់ធ្ងរ ផ្នែករាងកាយ ឬស្មារតី ដែលប្រព្រឹត្តឡើង ឬដោយញុះញង់ពីមន្ត្រីសាធារណៈក្នុងគោលបំណងដើម្បីទទួលបានព័ត៌មាន ឬចម្លើយសារភាព ការដាក់ទណ្ឌកម្ម ឬការបំភិតបំភ័យ[90]។

ខ. *ធាតុផ្សំអត្តនោម័ត៖* ចារីត្រូវមានចេតនាបង្កឲ្យមានការឈឺចាប់ ឬការរងទុក្ខយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរទៅលើជនរងគ្រោះ[91]។

៧២. អ.ជ.ត.ក បានសម្រេចថា **ការរំលោភសេពសន្ថវៈ** អាចជាការធ្វើទារុណកម្ម នៅពេលណាដែលធាតុផ្សំផ្សេងៗទៀតនៃអំពើធ្វើទារុណកម្ម ត្រូវបានបំពេញផងដែរនោះ[92]។

---

[88] **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៣៤៩ ដែលដកស្រង់រឿងក្តី *Ntagerura* (ICTY-99-46-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី ២៥ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០០៤ កថាខណ្ឌ ៧០២។ *សូមមើល ផ្ទុយពីនេះ រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង* *Milorad Krnojelac*, IT-97-25-T សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី ១៥ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០០២ កថាខណ្ឌ ១១២។

[89] **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៣៥០។ *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Milorad Krnojelac*, IT-97-25-T, សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី ១៥ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០០២ កថាខណ្ឌ ១១៥។

[90] **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ F28** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ៣ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ១៩៥។

[91] **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ F28** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ៣ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ១៩៥។

អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងក្នុងសំណុំរឿង ០០១ ស្រដៀងគ្នានឹង អ.ជ.ត.ក ផងដែរនោះ[93] បានកំណត់ចរិតលក្ខណៈការរំលោភសេពសន្ថវៈ ដូចខាងក្រោម៖

ក. *ធាតុផ្សំសត្យានុម័ត៖* ការបញ្ចូលអង្គជាតិ ទោះបីជាមិនបានចូលជ្រៅក៏ដោយ ទៅក្នុងរន្ធយោនី ឬរន្ធគូទរបស់ជនរងគ្រោះដោយអង្គជាតិរបស់ចារី ឬវត្ថុផ្សេងៗទៀតដែលប្រើប្រាស់ដោយចារី ឬការបញ្ចូលតាមមាត់របស់ជនរងគ្រោះដោយអង្គជាតិរបស់ចារីនៅពេលដែលការបញ្ចូលអង្គជាតិនោះកើតឡើងដោយគ្មានការយល់ព្រមពីជនរងគ្រោះ ឬនៅក្នុងកាលៈទេសៈដែលផ្ទុយពីឆន្ទៈរបស់ជនរងគ្រោះ[94]។

ខ. *ធាតុផ្សំអត្តនោម័ត៖* ចារីបានប្រព្រឹត្តដោយមានចេតនាក្នុងការបញ្ចូលអង្គជាតិ និងដឹងថាការបញ្ចូលអង្គជាតិ កើតឡើងដោយគ្មានការយល់ព្រមពីជនរងគ្រោះ ឬដោយបង្ខំដែលផ្ទុយពីឆន្ទៈរបស់ជនរងគ្រោះ[95]។

៧៣. ធាតុផ្សំនៃ**បទធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ** គឺ៖

ក. *ធាតុផ្សំសត្យានុម័ត៖* អំពើសកម្ម ឬអកម្ម ដែលរើសអើងជាក់ស្តែង និងដកហូត ឬរំលោភសិទ្ធិសារវន្តដែលមានចែងនៅក្នុងច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ ឬសន្ធិសញ្ញា[96]។ ធាតុផ្សំនៃការរើសអើងនៅក្នុង*អំពើ*ត្រូវបានបង្កើតឡើង នៅពេលដែលជនរងគ្រោះត្រូវបានគេកំណត់ជាគោលដៅ ដោយសារតែជនរងគ្រោះជាសមាជិកនៅក្នុងក្រុមណាមួយដែលចារីបានកំណត់ជាអត្តនោម័ត

[92] **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ F28** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ៣ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ២០៧-២០៨, ២១៣។

[93] **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ F28** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ៣ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ២០៨។

[94] **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៣៦២។

[95] **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៣៦៥។

[96] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ F36** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៦៦៧-៦៦៨។ **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ F28** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ៣ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ២៥៧, ២៦១-២៦២, ២៦៧, ២៧១-២៧៨។ **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៤២៧-៤២៨។

និងបានធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ដោយមូលហេតុនយោបាយ ពូជសាសន៍ ឬ សាសនា[97]។ ជនរងគ្រោះត្រូវតែស្តែងឱ្យឃើញច្បាស់លាស់គ្រប់គ្រាន់ថាគាត់ ស្ថិតក្នុងក្រុមនយោបាយ ពូជសាសន៍ ឬសាសនាណាមួយ ដែលផលវិបាក នៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញតម្រូវ កើតមានទៅលើក្រុមនោះ[98]។ ទាក់ទិននឹងបញ្ហា នេះ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានសម្រេចថា ពុំមានការរើសអើងទេ នៅ ពេលដែលនៅក្នុងអង្គហេតុ ចារីមានការភាន់ច្រឡំលើជនរងគ្រោះដោយមិន ដឹងថាតើ ជនរងគ្រោះពិតជាស្ថិតនៅក្នុងក្រុមគោលដៅ ដែលត្រូវកំណត់ ដោយអត្តនោម័ត ដែរឬយ៉ាងណា ឬនៅពេលដែលចារីកំណត់ គោលដៅ ជនរងគ្រោះដោយមិនគិតថាតើ ជនរងគ្រោះស្ថិតនៅក្នុងលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យនៃ ការរើសអើង ដែរឬយ៉ាងណា ឬក៏អាចនិយាយបានថា នៅពេលដែលចារី កំណត់គោលដៅ "ដោយមិនរើសមុខ"[99]។ ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយ មូលហេតុនយោបាយ ពិចារណាទៅលើការយល់ឃើញរបស់ចារី នៅពេល ធ្វើការកំណត់ក្រុមដែលជាកម្មវត្ថុនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ដូច្នេះមិនមាន លក្ខខណ្ឌតម្រូវថា សមាជិកនៃក្រុមដែលគេកំណត់គោលដៅនោះ ត្រូវតែ ប្រកាន់ទស្សនៈនយោបាយរួមនោះឡើយ[100]។ ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញអាច ប្រព្រឹត្តឡើងតាមរយៈបទល្មើសមួយ ឬច្រើនក្នុងចំណោមបទល្មើសជាមូល

---

[97] **សំណុំរឿងលេខ 00២-ឯកសារ F36** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៦៦៧, ៦៧៨-៦៧៩, ៦៨៧, ៦៩៥។ **សំណុំរឿងលេខ 00១-ឯកសារ F28** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ៣ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ២៧២-២៧៣, ២៧៤, ២៧៦, ២៧៧។ **សំណុំរឿងលេខ 00២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៤២៨។

[98] **សំណុំរឿងលេខ 00២-ឯកសារ F36** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៦៦៨។ **សំណុំរឿងលេខ 00១-ឯកសារ F28** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ៣ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ២៧៤-២៧៧។ **សំណុំរឿងលេខ 00២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៤២៨។

[99] **សំណុំរឿងលេខ 00១-ឯកសារ F28** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ៣ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ២៧៧។ *សូមមើល ផងដែរ* កថាខណ្ឌ ២៧២-២៧៦។

[100] **សំណុំរឿងលេខ 00២-ឯកសារ F36** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៦៦៨, ៦៧៧-៦៨០។ **សំណុំរឿងលេខ 00១-ឯកសារ F28** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ៣ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ២៧២-២៧៣។

ដ្ឋានដទៃទៀតនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ ដែលមានចែងនៅក្នុងមាត្រា ៥ នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក ព្រមទាំងតាមរយៈអំពើដទៃទៀត ដែលមានស្ថានទម្ងន់ ឬភាពធ្ងន់ធ្ងរស្មើគ្នា រួមបញ្ចូលទាំងអំពើទាំងឡាយដែលមិនត្រូវបានកំណត់ថាជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ[101]។

ខ. *ធាតុផ្សំអត្តនោម័ត*៖ ការប្រព្រឹត្តិអំពើសកម្ម ឬអកម្មដោយមានចេតនារើសអើង ដោយមូលហេតុនយោបាយ ពូជសាសន៍ ឬសាសនា[102]។ យោងតាមយុត្តិសាស្ត្រអន្តរជាតិទូទៅ ទោះបីជានៅពេលដែលអំពើជាមូលដ្ឋានគឺជាបទល្មើសនៅក្រោមច្បាប់អន្តរជាតិក៏ដោយ ក៏មិនចាំបាច់ត្រូវបង្ហាញនូវ*ចេតនាឧក្រិដ្ឋ*ដែលជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវសម្រាប់បទល្មើសទាំងនេះឡើយ៖ វាគ្រប់គ្រាន់ហើយក្នុងការបង្ហាញថា អំពើជាមូលដ្ឋានត្រូវបានអនុវត្តឡើងដោយមានចេតនារើសអើងចាំបាច់[103]។

៧៤. ធាតុផ្សំនៃ**អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀត** គឺ៖

ក. *ធាតុផ្សំសត្យានុម័ត*៖ អំពើសកម្ម ឬអកម្មរបស់ចារី ដែលបណ្តាលឱ្យមានព្យសនកម្មធ្ងន់ធ្ងរលើរូបកាយ ឬផ្លូវចិត្ត ឬជាការធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ធ្ងន់ធ្ងរដល់សេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់មនុស្សជាតិ[104]។ អំពើសកម្ម ឬអកម្មរបស់ចារីត្រូវតែមានលក្ខណៈ និងភាពធ្ងន់ធ្ងរប្រហាក់ប្រហែលទៅនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹង

---

[101] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៤៣៣។ *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Radoslav Brđanin,* (ICTY-IT-99-36-A) សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី ៣ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០០៧ កថាខណ្ឌ ២៩៦។ *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Tihomir Blaškić,* (ICTY-IT-95-14-A) សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី ២៩ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០០៤ កថាខណ្ឌ ១៣៥។

[102] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៤២៧។ **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ F28** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ៣ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ២៥៧។

[103] *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Popović និងអ្នកផ្សេងទៀត* (ICTY-IT-05-88-A) សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី ៣០ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១៥ កថាខណ្ឌ ៧៣៨។ *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Radoslav Brđanin,* IT-99-36-A សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី ៣ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០០៧ កថាខណ្ឌ ២៩៦។

[104] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ F36** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៥៨០។

មនុស្សជាតិជាក់លាក់ផ្សេងទៀត ដូចមានរៀបរាប់នៅក្នុងមាត្រា ៥ នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក ដែលត្រូវធ្វើការវាយតម្លៃទៅតាមករណីជាក់ស្តែងនីមួយៗ ដោយពិចារណាលើកាលៈទេសៈដោយឡែកនីមួយៗនៅក្នុងរឿងក្តីនោះ[105]។ មិនមានលក្ខខណ្ឌតម្រូវថា ការឈឺចាប់នោះត្រូវមានផលប៉ះពាល់រយៈពេលយូរអង្វែងនោះឡើយ ទោះបីវាអាចត្រូវបានយកមកពិចារណាវាយតម្លៃអំពីភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃអំពើនោះក៏ដោយ[106]។

ខ. *ធាតុផ្សំអត្តនោម័ត*៖ ចារីត្រូវតែបានប្រព្រឹត្តអំពើសកម្ម ឬអកម្ម ដោយមានចេតនាបង្កការឈឺចាប់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរមកលើរូបរាងកាយ ឬផ្លូវចិត្ត ឬប្រព្រឹត្តអំពើហិង្សាយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ មកលើជនរងគ្រោះដែលធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់សេចក្តីថ្លៃថ្នូរជាមនុស្សជាតិ នៅពេលដែលបានប្រព្រឹត្តអំពើសកម្ម ឬអកម្មនោះ[107]។

៧៥. ការបាត់ខ្លួនដោយបង្ខំ[108] និងការធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់សេចក្តីថ្លៃថ្នូរបស់មនុស្សជាតិ[109] អាចមានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់ជាអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀត។

៧៦. ***ការបាត់ខ្លួនដោយបង្ខំ៖*** ធាតុផ្សំនៃការបាត់ខ្លួនដោយបង្ខំ គឺ៖ (i) បុគ្គលណាម្នាក់អាចត្រូវបានដកហូតសេរីភាពរបស់ខ្លួន (ii) ការដកហូតសេរីភាពនេះត្រូវបានធ្វើឡើង តាមរយៈ

---

[105] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ F36** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៥៦៧, ៥៨៦។ **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៤៣៨។

[106] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៤៣៩។ **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៣៦៩។

[107] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ F36** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៥៨០។ **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៤៣៧។ **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៣៦៨, ៣៧១។

[108] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៤៤៤-៤៤៨។ *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Zoran Kupreškić និងអ្នកផ្សេងទៀត* (ICTY-IT-95-16-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី ១៤ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០០០ កថាខណ្ឌ ៥៦៦។ *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Alex Tamba Brima និងអ្នកផ្សេងទៀត* SCSL-04-16-A សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី ២២ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០០៨ កថាខណ្ឌ ១៨៤។

[109] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៤៥៨។

ការបដិសេធមិនបង្ហាញព័ត៌មានទាក់ទងនឹងជោគវាសនា ឬទីកន្លែងដែលបុគ្គលពាក់ព័ន្ធនោះស្ថិតនៅ ឬមិនទទួលស្គាល់ការដកហូតសេរីភាពនេះ (iii) បុគ្គលនោះត្រូវបានបដិសេធចំពោះដំណោះស្រាយតាមផ្លូវច្បាប់ និងការធានាផ្នែកនីតិវិធី និង (iv) ធាតុផ្សំទីមួយ និងទីពីរ ត្រូវបានអនុវត្តដោយភ្នាក់ងាររដ្ឋ ឬដោយមានការអនុញ្ញាត ការគាំទ្រ ឬការយល់ព្រមពីរដ្ឋ ឬ អង្គការនយោបាយណាមួយ[110]។

៧៧. ***ការធ្វើឲ្យប៉ះពាល់ដល់សេចក្តីថ្លៃថ្នូរបស់មនុស្សជាតិ៖*** ការមិនផ្តល់ចំណីអាហារ ទឹក ជម្រកស្នាក់នៅ និងជំនួយថ្នាំសង្កូវឲ្យបានគ្រប់គ្រាន់ ព្រមទាំងការដាក់បុគ្គលណាម្នាក់ឲ្យស្ថិតនៅក្រោមស្ថានភាពអនាម័យដែលមិនអាចទទួលយកបាន នៅក្នុងបរិបទនៃការឃុំឃាំង អាចបង្កើតបានជាការធ្វើឲ្យប៉ះពាល់ដល់សេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់អ្នកជាប់ឃុំឃាំង[111] និងអាចស្ថិតនៅក្នុងវិសាលភាពនៃ "អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀត" នៅពេលដែលអំពើទាំងនេះមានភាពធ្ងន់ធ្ងរប្រហាក់ប្រហែលគ្នាទៅនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិជាក់លាក់ផ្សេងទៀត ដូចមានរៀបរាប់នៅក្នុងមាត្រា ៥ នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក[112]។

គ. ទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ

i. <u>ទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវដែលអាចអនុវត្តបាន ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ (ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ)</u>

៧៨. អនុលោមតាមមាត្រា ២៩ នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក បុគ្គលម្នាក់អាចទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌតាមរយៈទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវនៃការប្រព្រឹត្តិ (រួមទាំងការចូលរួមក្នុងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម) ការរៀបចំផែនការ ការញុះញង់ ការបញ្ជា ការជួយនិងការជំរុញ និងការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ។ ទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវទាំងអស់នេះ គឺសុទ្ធតែជាផ្នែក

---

[110] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៤៤៨។

[111] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៤៥៧។ *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Jadranko Prlić និងអ្នកផ្សេងទៀត* (ICTY-IT-04-74-T) សាលក្រម វ៉ុល III ចុះថ្ងៃទី ២៩ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១៣ កថាខណ្ឌ ១១៥៩, ១១៦២។

[112] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៤៥៨។

នៃច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ ក្នុងអំឡុងពេលដែលស្ថិតក្រោម យុត្តាធិការពេលវេលារបស់ អ.វ.ត.ក[113]។

៧៩. ***ការប្រព្រឹត្ត៖*** ទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌនេះ គ្របដណ្តប់លើការប្រព្រឹត្តិដោយផ្ទាល់ ឬអំពើអកម្មដែលមានពិរុទ្ធនៃអំពើសកម្មមួយ[114]។ ចារីដែលរងការចោទប្រកាន់ ចាំបាច់ត្រូវតែបានប្រព្រឹត្តអំពើសកម្ម ដោយមានចេតនាប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្ម ឬបានដឹងអំពីភាពដែលអាចកើតមានថា ឧក្រិដ្ឋកម្មទំនងនឹងកើតមានឡើង ដោយសារតែផលវិបាកនៃអំពើដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់[115]។ ការប្រព្រឹត្តិក៏គ្របដណ្តប់លើការចូលរួមក្នុងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម[116] ដែលនឹងត្រូវពិភាក្សាបន្ថែមនៅផ្នែកខាងក្រោម។

៨០. ***ការរៀបចំផែនការ៖*** ទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌនេះ កើតឡើង នៅពេលដែលមនុស្សម្នាក់ ឬច្រើននាក់រៀបចំអំពើព្រហ្មទណ្ឌ ដែលបង្កើតបានជាឧក្រិដ្ឋកម្មមួយ ឬច្រើនដែលឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនោះត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើងនៅពេលបន្ទាប់[117]។ ការរៀបចំផែនការចាំបាច់ត្រូវតែកើតឡើងមុន និងរួមចំណែកយ៉ាងសំខាន់ដល់ការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្ម[118]។

---

[113] <u>ការប្រព្រឹត្ត៖</u> **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៤៧៩។ <u>ការរៀបចំផែនការ៖</u> **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៦៩៧។ <u>ការញុះញង់៖</u> **សំណុំរឿង ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៦៩៩។ <u>ការបញ្ជា៖</u> **សំណុំរឿង ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៧០១។ <u>ការជួយ និងការជំរុញ៖</u> **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៧០៣។ <u>ការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ៖</u> **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៧១៤។

[114] **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៤៧៩។

[115] **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៤៨១។

[116] **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៤៧៩។

[117] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៦៩៨។ **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៥១៨។ រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង *Kordić និង Čerkez* , (ICTY-IT-95-14/2-A) សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី ១៧ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០០៤ កថាខណ្ឌ ២៦។

[118] **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៥១៨។

ចារីដែលរងការចោទប្រកាន់ ចាំបាច់ត្រូវតែមានចេតនាប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្ម ឬបានដឹងឮអំពីភាពដែលអាចកើតមានដែលថា ឧក្រិដ្ឋកម្មនឹងត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើង នៅពេលបំពេញ ឬអនុវត្តផែនការ[119]។

៨១. ***ការញុះញង់៖*** ទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌនេះកើតឡើង នៅពេលដែលបុគ្គលម្នាក់ តាមរយៈអំពើសកម្ម ឬអកម្ម បណ្ដាលឱ្យមនុស្សម្នាក់ទៀតប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្ម[120]។ ការញុះញង់អាចកំណត់បាន តាមរយៈការនាំជាលាយលក្ខណ៍អក្សរដោយប្រយោល ឬការជម្រុញមិនផ្ទាល់មាត់ ហើយមិនចាំបាច់កំណត់ពីអំណាចណាមួយ រវាងអ្នកញុះញង់ដែលរងការចោទប្រកាន់ និងចារីឡើយ[121]។ ការញុះញង់ចាំបាច់ត្រូវតែកើតឡើងមុន និងរួមចំណែកយ៉ាងសំខាន់ដល់ការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្ម[122]។ អ្នកញុះញង់ចាំបាច់ត្រូវតែមានចេតនាបង្ករឿង ឬនាំឱ្យមានការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្ម ឬបានដឹងឮអំពីភាពដែលអាចកើតមានដែលថា ឧក្រិដ្ឋកម្មមួយនឹងត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើង នៅពេលអនុវត្តការញុះញង់[123]។

៨២. ***ការបញ្ជា៖*** ទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌនេះកើតឡើង នៅពេលដែលបុគ្គលម្នាក់នៅក្នុងតួនាទីនៃ*សិទ្ធិអំណាចជាក់ស្ដែង* ឬ*តាមផ្លូវច្បាប់* បង្គាប់ដល់មនុស្សផ្សេងទៀតឱ្យប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្ម[124]។ មិនតម្រូវឱ្យមានទំនាក់ទំនងថ្នាក់លើ ថ្នាក់ក្រោមផ្លូវការណាមួយ

---

[119] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៦៩៨។ **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៥១៩។

[120] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៧០០។ **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៥២២។

[121] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៧០០។ **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៥២២។

[122] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៧០០។ *សាលដីកា Kordić និង Čerkez* កថាខណ្ឌ ២៧។

[123] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៧០០។ **សំណុំរឿងលេខ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៥២៤។

[124] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៧០២។ **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៥២៧។

ឡើយរវាងអ្នកចេញបង្គាប់ និងអ្នកទទួលបង្គាប់[125]។ ការបញ្ជាដែលកំពុងចោទ ដែលមិនតម្រូវថាមានទម្រង់ជាក់លាក់ណាមួយនោះ[126] ចាំបាច់ត្រូវតែរួមចំណែកយ៉ាងសំខាន់ដល់ការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្ម[127]។ ការទទួលខុសត្រូវលើការបញ្ជា អាចកើតឡើងភ្លាមៗផងដែរ នៅពេលដែលបុគ្គលម្នាក់បានចេញបញ្ជា ឬបញ្ជូនបញ្ជា រួមទាំងការចេញ ឬបញ្ជូន តាមរយៈអន្តរការី[128]។ អ្នកចេញបញ្ជាចាំបាច់ត្រូវតែមានចេតនា ឲ្យមានការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្ម ឬបានដឹងឮអំពីភាពដែលអាចកើតមានដែលថា ឧក្រិដ្ឋកម្មនឹងត្រូវបានប្រព្រឹត្ត ជាផលវិបាកនៃការអនុវត្ត ឬការបំពេញតាមបញ្ជា[129]។

៨៣. ***ការជួយ និងការជំរុញ៖*** ទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌនេះកើតឡើង នៅពេលដែលបុគ្គលម្នាក់ផ្តល់នូវជំនួយជាក់ស្តែង ការលើកទឹកចិត្ត ឬការគាំទ្រផ្លូវចិត្ត ដែលមានផលប៉ះពាល់សំខាន់ដល់ការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្ម[130]។ ទាំងអំពើសកម្ម និងអកម្ម សុទ្ធតែអាចបង្កើតបានជាការជួយ និងការជំរុញ[131]។ ផែនការ ឬការព្រមព្រៀងគ្នាជាមុន រវាងចារី និងអ្នកជួយ ឬអ្នកជំរុញឡើយ មិនមែនជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវឡើយ[132]។ បន្ថែមលើនេះ មិន

---

[125] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៧០២។ **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៥២៧។

[126] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៧០២។ **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៥២៧។

[127] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៧០២។ **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៥២៧។

[128] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៧០២។ **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៥២៧។

[129] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៧០២។ **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៥២៨។

[130] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៧០៤, ៧១២ ដល់ ៧១៣។ **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៥២៨, ៥៣៣។

[131] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៧០៦។

[132] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៧០៤។ **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៥៣៤។

មានលក្ខខណ្ឌតម្រូវឲ្យកំណត់ថាអំពើសកម្មរបស់អ្នកជួយ ឬអ្នកជំរុញ គឺសំដៅជាពិសេសទៅលើការជួយ ការលើកទឹកចិត្ត ឬការផ្តល់នូវការគាំទ្រផ្លូវចិត្ត ចំពោះការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្មឡើយ។ ការពិចារណាពាក់ព័ន្ធគឺថាតើការជួយជាក់ស្តែង ការលើកទឹកចិត្ត ឬការគាំទ្រផ្លូវចិត្តមានផលប៉ះពាល់សំខាន់ដែរឬយ៉ាងណាចំពោះការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្ម[133]។

៨៤. ចំពោះ*ធាតុផ្សំអត្តនោម័ត* អ្នកជួយ ឬអ្នកជំរុញដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ចាំបាច់ត្រូវតែដឹងថា ឧក្រិដ្ឋកម្មមួយប្រហែលជាត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើង ហើយអំពើរបស់គេបានជួយ ឬសម្របសម្រួលដល់ការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្ម[134]។ គេគួរតែបានដឹងផងដែរពីធាតុផ្សំសំខាន់នៃឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានប្រព្រឹត្តដោយចារី[135]។

៨៥. ***ការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ៖*** ការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ (បញ្ជា) គឺជាទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ ដោយអំពើអកម្មដែលមានពិរុទ្ធភាព ដែលតាមរយៈអំពើនេះថ្នាក់លើស៊ីវិល ឬយោធា អាចត្រូវទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ ចំពោះការមិនបានរារាំង និង/ឬ ដាក់ទណ្ឌកម្មចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលត្រូវបានប្រព្រឹត្តដោយអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់។

៨៦. លក្ខខណ្ឌតម្រូវទីមួយគឺអត្ថិភាពនៃទំនាក់ទំនងថ្នាក់លើ និងអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់[136] ដែលអាចជាលក្ខណៈជាក់ស្តែង ឬផ្លូវច្បាប់[137]។ បន្ថែមលើនេះ ការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់

---

[133] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៧០៨ ដល់ ៧១០។ *សូមមើលផងដែរ រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Taylor* (SCSL-03-01-A) សាលដីកា *Taylor* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១៣ កថាខណ្ឌ ៦៣៨។ សាលដីកា *Sainović* កថាខណ្ឌ ១៦៤៩។ *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Stanisić និង Simatović,* (ICTY-IT-03-69-A), សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី ៩ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៥ កថាខណ្ឌ ១០៤, ១០៦, ១០៨។

[134] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៧០៤។ **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៥៣៤ ដល់ ៥៣៥។

[135] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៧០៤។ **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៥៣៥។ ការនេះក៏អនុវត្តផងដែរចំពោះ "ចេតនាជាក់លាក់" ក្នុងករណីនៃ "ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននយោបាយ"។

[136] **សំណួររឿង ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៥៣៨។ **សំណុំរឿង ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៧១៥។

លើអនុវត្តទាំងចំពោះថ្នាក់លើជាស៊ីវិល និងទាំងយោធា[138]។ ថ្នាក់លើទោះបីជាស៊ីវិល ឬយោធា ចាំបាច់ត្រូវតែមានការគ្រប់គ្រងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ដែលជាសមត្ថភាពយ៉ាងសំខាន់ដើម្បីរារាំង និង/ឬដាក់ទណ្ឌកម្មចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម របស់ចារីដែលជាអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់[139]។ ជាចុងក្រោយ ថ្នាក់លើមិនបានចាត់វិធានការដែលចាំបាច់ និងសមហេតុផលដើម្បីរារាំងការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្មបែបនេះ ឬដាក់ទណ្ឌកម្មចំពោះចារី[140]។ យោងតាមយុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការ *ចំពោះកិច្ច* គឺមិនចាំបាច់ត្រូវបង្ហាញភ័ស្តុតាងនូវទំនាក់ទំនងហេតុ និងផល រវាងការដែលថ្នាក់លើមិនបានរារាំងឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់អ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ និងការកើតឡើងនូវឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងអស់នេះទេ[141]។

៨៧. បន្ថែមលើនេះ ដើម្បីទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ ថ្នាក់លើចាំបាច់ត្រូវតែបានដឹង ឬមានហេតុផលថាបានដឹង តាមរយៈការមានព័ត៌មាន ដែលសមល្មមនឹងធ្វើឲ្យជ្រួតជ្រាបសម្រាប់ជាយុត្តិកម្មលើការស្ទួរដេញដោលបន្ថែមថា ឧក្រិដ្ឋកម្មមួយនឹងត្រូវបានប្រព្រឹត្ត ឬបានប្រព្រឹត្តដោយអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់របស់គាត់ម្នាក់ ឬក៏ច្រើននាក់[142]។

---

[137] **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៥៤០។ *សូមមើលផងដែរ រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Delalic at al.,* (ICTY-IT-96-21-A) សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី ២០ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០០១ , កថាខណ្ឌ ១៩១ ដល់ ១៩២។ សាលក្រម *Popovic* កថាខណ្ឌ ១០៣៨។

[138] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៧១៤។

[139] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៧១៥។ **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៥៤០ ដល់ ៥៤២។

[140] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៧១៦។ **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៥៤៥ ដល់ ៥៤៧។

[141] រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង *Hadžihanasanović និង Kubura* (ICTY-IT-01-47-A) សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី ២២ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០០៨ កថាខណ្ឌ ៤០។

[142] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៧១៥។ **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៥៤៣ ដល់ ៥៤៤។

៨៨. ការមិនបានរារាំង និងការមិនបានដាក់ទណ្ឌកម្ម គឺជាទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវដាច់ពីគ្នា ទាំងផ្នែកផ្លូវច្បាប់ និងផ្នែកអង្គហេតុ ដែលតំណាងឲ្យកាតព្វកិច្ចផ្លូវច្បាប់ពីរខុសដាច់ពីគ្នា។ ថ្នាក់លើអាចត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះការមិនបានអនុវត្តកាតព្វកិច្ចទាំងពីរនេះ[143]។

៨៩. ការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ អាចមានអត្ថិភាព ផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃទំនាក់ទំនងផ្ទាល់ និងប្រយោលរបស់ថ្នាក់ក្រោម គឺថាបុគ្គលនោះស្ថិតក្នុងខ្សែសង្វាក់នៃការបញ្ជា ហើយប្រើប្រាស់ការគ្រប់គ្រងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពទៅលើអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ ត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់អ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ទាំងនោះ ប្រសិនបើលក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើត្រូវបានបំពេញ[144]។

៩០. ***សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម៖*** ការចូលរួមក្នុងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមបង្កើតបានជាការប្រព្រឹត្តិ អនុលោមតាមមាត្រា ២៩ នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក[145]។ សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមគឺជាទម្រង់នៃសហចារីកម្មដែលមនុស្សជាច្រើននាក់មានគោលបំណង ឬគោលដៅរួមគ្នា ដែលបង្កើតបានជា ឬពាក់ព័ន្ធជាមួយការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្មមួយ ឬច្រើន[146]។

៩១. តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ និងអង្គជំនុំជម្រះបានកំណត់អត្តសញ្ញាណទម្រង់ចំនួនបីនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម[147]។ ទម្រង់ទីមួយ និងទីពីរនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមមានអត្ថិភាពនៅក្នុង

---

[143] **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៥៤៥ ដល់ ៥៤៧។ *សូមមើលផងដែរ*, សាលដីកា *Hadžihasanović* កថាខណ្ឌ ២៥៩ ដល់ ២៦០។

[144] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៧១៦។ **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៧២១។ **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E188** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៥៤២, ដកស្រង់ សាលដីកា *Blaskić* កថាខណ្ឌ ៦៧ និង សាលដីកា *Čelebići* កថាខណ្ឌ ២៥២។

[145] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E100/6** *សេចក្តីសម្រេចលើភាពអាចអនុវត្តបាន នូវសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី ១២ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១១ កថាខណ្ឌ ២២។ **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៦៩០។

[146] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៦៩២។

[147] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៦៩០។ រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង *Tadić* (ICTY-IT-94-1-A) សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី ១៥ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩៩ កថាខណ្ឌ ១៩៦ ដល់ ២០៤។

ច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ ចន្លោះឆ្នាំ ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ ១៩៧៩ ហើយអាចអនុវត្តបាននៅ អ.វ.ត.ក[148]។ ទម្រង់ទីពីរនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមដែលមានធាតុផ្សំដូចគ្នាជាមួយទម្រង់ទីមួយ មិនត្រូវបានចោទប្រកាន់ប្រឆាំង **អ៊ឹម ចែម** ឡើយ។ ទម្រង់ទីបីនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមមិនមែនជាផ្នែកមួយនៃច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ ក្នុងអំឡុងពេលវេលានោះឡើយ ដូច្នេះទម្រង់នេះមិនអាចអនុវត្តបាននៅ អ.វ.ត.ក ឡើយ[149]។ ហេតុដូច្នេះ មានតែធាតុផ្សំនៃទម្រង់ទីមួយនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមប៉ុណ្ណោះដែលនឹងត្រូវសង្ខេបនៅក្នុងផ្នែកនេះ។

៩២. *គោលបំណងរួម៖* គោលបំណង ឬគោលដៅរួម អាចជាអំពើឧក្រិដ្ឋតែម្តង (ដូចជាគោលបំណងរួមដែលបង្កើតបានជាការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្មមួយ ឬច្រើន)[150] ឬមានគោលដៅមិនមែនឧក្រិដ្ឋកម្មដែលមនុស្សជាច្រើនមានចេតនាសម្រេច តាមរយៈមធ្យោបាយឧក្រិដ្ឋកម្ម (ដូចជាគោលបំណងរួមដែលពាក់ព័ន្ធ ការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្មមួយ ឬច្រើន)[151]។

៩៣. ជាឧទាហរណ៍នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង និង អ.ជ.ត.ក បានសម្រេចថា សមាជិកនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម មានគោលបំណងរួមមួយ ដើម្បីអនុវត្ត

---

[148] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E100/6** *សេចក្តីសម្រេចលើភាពអាចអនុវត្តបាននូវសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី ១២ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១១ កថាខណ្ឌ ២២។ **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៦៩១។ **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ F36** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៧៩១។

[149] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E100/6** *សេចក្តីសម្រេចលើភាពអាចអនុវត្តបាន នូវសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី ១២ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១១ កថាខណ្ឌ ៣៥, ៣៨។ **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ F36** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៧៩១។ **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ D97/15/9** *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ចំពោះការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី ២០ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៧៧, ៨៧ ដល់ ៨៨។

[150] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ F36** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៨១៤។

[151] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ F36** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៨១៤។ **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E100/6** *សេចក្តីសម្រេចលើភាពអាចអនុវត្តបាន នូវសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី ១២ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១១ កថាខណ្ឌ ១៧។ **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៦៩០។ សាលដីកា *Brđanin* កថាខណ្ឌ ៤១៨ ។ សាលដីកា *AFRC (Brima និងអ្នកផ្សេងទៀត)* កថាខណ្ឌ ៨០។ *សូមមើលផងដែរ រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Kvočka* (ICTY-IT-98-30/1-A) សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី ២៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០០៥ កថាខណ្ឌ ៩៦។

បដិវត្តសង្គមនិយម នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ដែលគោលបំណងរួមនេះមិនមែនជាគោលបំណងឧក្រិដ្ឋឡើយ ប៉ុន្តែពាក់ព័ន្ធនឹងការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្ម ដើម្បីធ្វើឲ្យគោលបំណងរួមនោះ សម្រេចបានជាផ្លែផ្កា[152]។

៩៤. មិនមានលក្ខខណ្ឌតម្រូវសម្រាប់ផែនការដែលបានរៀបចំ ឬបង្កើតឡើងកន្លងមក ដោយអ្នកចូលរួមឡើយ។ គោលបំណង ឬគោលដៅរួម អាចលេចចេញជារូបរាងដោយឥតព្រៀងទុក ហើយអាចទាញចេញពីអង្គហេតុដែលថា មនុស្សជាច្រើននាក់បានធ្វើសកម្មភាពរួមគ្នា ដើម្បីអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម[153]។

៩៥. *មនុស្សច្រើន៖* សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមតម្រូវឲ្យមានការចូលរួមពីមនុស្សច្រើន នៅក្នុងគោលបំណងឧក្រិដ្ឋកម្មរួម[154]។ វាមិនមានភាពចាំបាច់ក្នុងការកំណត់ឈ្មោះរបស់អ្នកចូលរួមទាំងអស់នៅក្នុងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមឡើយ គឺគ្រាន់តែយោងដោយត្រឹមត្រូវទៅរកប្រភេទ ឬក្រុមមនុស្ស គឺគ្រប់គ្រាន់ហើយ[155]។ មនុស្សច្រើនមិនចាំបាច់ត្រូវរៀបចំជារចនាសម្ព័ន្ធ

---

[152] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៧៧៨, ៨០៤ និង ៨៣៤។ **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ F36** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៨១៦។ ប្រហែលគ្នានៅក្នុង សាលក្រម *Prlic និងអ្នកផ្សេងទៀត* កថាខណ្ឌ ២៤, ៤១ ដល់ ៤៣, ៦៥ ដល់៦៨, អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសម្រេចថា សមាជិកនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម មានគោលបំណងរួមដើម្បីបង្កើតរដ្ឋឯករាជ្យ ដែលដាច់ចេញពី Bosnia និង Herzegovina។ ទោះបីជាគោលដៅនេះមិនមានលក្ខណៈឧក្រិដ្ឋក៏ដោយ តែសមាជិករបស់សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម មានបំណងសម្រេចគោលដៅនេះ តាមរយៈការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មមួយចំនួន ប្រឆាំងប្រជាជនមូស្លីម។

[153] សាលដីកា *Tadić* កថាខណ្ឌ ២២៧ (ii)។ សាលដីកា *Brđanin* កថាខណ្ឌ ៤១៨។ រឿងក្ដីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង *Mpambara* (ICTR-01-65-T) សាលក្រមចុះថ្ងៃទី ១១ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០០៦ កថាខណ្ឌ ១៣ "ខុសពីការសមគំនិតប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋ គឺមិនចាំបាច់បង្ហាញពីការព្រមព្រៀងជាក់លាក់ ក្នុងការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មឡើយ៖ គោលបំណងរួមអាចកើតឡើងក្នុងពេលជាមួយគ្នា និងដោយមិនផ្លូវការ ហើយអ្នកដែលចូលរួមពាក់ព័ន្ធ មិនចាំបាច់ពាក់ព័ន្ធជាមួយការរៀបចំផ្លូវការឡើយ"។

[154] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៦៩២។ សាលដីកា *Kvočka* កថាខណ្ឌ ៨១។

[155] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៦៩២។ សាលដីកា *Brđanin* កថាខណ្ឌ ៤៣០។ រឿងក្ដីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង *Đorđević* (ICTY-IT-05-87/1-T) សាលក្រមចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១១, កថាខណ្ឌ ១៨៦១ *"មិនមានភាពចាំបាច់ក្នុងការកំណត់ឈ្មោះរបស់អ្នកចូលរួមទាំងអស់ឡើយ។ អាស្រ័យ*

យោធា នយោបាយ ឬរដ្ឋបាលឡើយ[156]។ សមាជិករបស់សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម អាចប្រែប្រួល ឬផ្លាស់ប្តូរទៅតាមពេលវេលា[157]។

៩៦. *ការចូលរួមនៅក្នុងគោលបំណងរួម៖* ការចូលរួមនៅក្នុងគោលបំណងរួមមិនចាំបាច់ពាក់ព័ន្ធការអនុវត្តផ្នែកណាមួយនៃធាតុផ្សំសត្យានុម័តរបស់ឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលបង្កើតបានជាផ្នែកនៃគោលបំណងរួម[158]។ វាជាការគ្រប់គ្រាន់ដែលអំពើរបស់អ្នកចូលរួម គឺបែរឆ្ពោះទៅរកការជំរុញដល់ឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលបង្កើតបានជាផ្នែកនៃគោលបំណងរួម[159]។ ការប្រព្រឹត្តិរបស់សមាជិកសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមអាចជាអំពើសកម្ម ឬអំពើអកម្មដែលមានពិរុទ្ធភាព។[160]

លើកាលៈទេសៈនៃរឿងក្តី គឺគ្រាន់តែយោងដោយត្រឹមត្រូវ ទៅរកប្រភេទឬក្រុមមនុស្សគឺគ្រប់គ្រាន់ហើយ។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តីប្រភេទ ឬក្រុមបែបនេះ ចាំបាច់ត្រូវតែកំណត់អត្តសញ្ញាណឲ្យបានគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីជៀសវាងភាពមិនច្បាស់លាស់ ឬមិនប្រាកដប្រជា"។ សម្រាប់ឧទាហរណ៍នៃការកំណត់លក្ខណៈ ដែលមិនច្បាស់លាស់សម្រាប់សមាជិកនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម សូមមើល រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង *Krajisnik* (ICTY-IT-00-39-A) សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី ១៧ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០០៩ កថាខណ្ឌ ១៥៦ ដល់ ១៥៧។

[156] សាលដីកា *Tadić* កថាខណ្ឌ ២២៧(i)។

[157] **សំណុំរឿងលេខ ០០២ ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៦៩២។ សាលដីកា *Brđanin* កថាខណ្ឌ ៤៣០។

[158] សាលដីកា *Brđanin* កថាខណ្ឌ ៤២៧។ សាលដីកា *Tadić* កថាខណ្ឌ ២២៧(iii)។ សាលដីកា *Krajišnik* កថាខណ្ឌ ២១៥។

[159] សាលដីកា *Tadić* កថាខណ្ឌ ១៩១, ២២៧ (iii) និង ២២៩ (iii)។ សាលដីកា *Kvočka* កថាខណ្ឌ ១៨៧។ រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង *Krajišnik* (ICTY-IT-00-39-T) សាលក្រមចុះថ្ងៃទី ២៧ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០០៦ បានផ្តល់នូវឧទាហរណ៍ល្អមួយ អំពីការប្រព្រឹត្តដែលមិនមានលក្ខណៈឧក្រិដ្ឋទេ ប៉ុន្តែនៅក្នុងកាលៈទេសៈនៃរឿងក្តី បានរួមចំណែកយ៉ាងសំខាន់ដល់ការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្ម។ អង្គជំនុំជម្រះសម្រេចថា ការរួមចំណែកទាំងអស់របស់ Krajišnik ជាមួយសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម គឺដើម្បីជួយបង្កើត និងរក្សា និរន្តរភាពនៃបក្ស SDS និងរចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋ "ដែលជាឧបករណ៍សម្រាប់ការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្ម" កថាខណ្ឌ ១១២០ និង ១១២១ ។ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលតម្កល់ សាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដែលបញ្ជាក់ថា "ការចូលរួមរបស់ជនជាប់ចោទ នៅក្នុងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម មិនចាំបាច់ពាក់ព័ន្ធដល់ការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មឡើយ អ្វីដែលសំខាន់គឺថាការចូលរួមនេះគឺដើម្បីជម្រុញ ការអនុវត្តគោលដៅឬគោលបំណង ដែលពាក់ព័ន្ធជាមួយការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្ម" សាលដីកា *Krajišnik*, កថាខណ្ឌ ២១៥, ២១៨។ *សូមមើលផងដែរ* សាលដីកា *Brđanin* កថាខណ្ឌ ៤៣០។

[160] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៦៩៣។ សាលដីកា *Kvočka* កថាខណ្ឌ ១៨៧, ៤២១, ៥៥៦។ សម្រាប់គោលការណ៍ទូទៅ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលនៃតុលាការ ICTY

01508534

ការរួមចំណែក មិនចាំបាច់ត្រូវតែជាការរួមចំណែកដែលចាំបាច់ បើមិនមានការរួមចំណែកនោះ ឧក្រិដ្ឋកម្មដែលជាផ្នែកនៃគោលបំណងរួម មិនអាច ឬមិនត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើយ[161] ប៉ុន្តែ ការរួមចំណែកនោះគឺជាការរួមចំណែកយ៉ាងសំខាន់ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម[162]។

៩៧. សូម្បីតែចំពោះសកម្មភាពដែលតាមការមើលឃើញ គឺមិនមានភាពពាក់ព័ន្ធចំពោះការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្មក៏ដោយ ក៏អំពើនោះអាចត្រូវបានពិចារណា នៅពេលសម្រេចថាតើសមាជិករបស់សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមនោះ បានរួមចំណែកជាសំខាន់ដែរ ឬទេ[163]។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី សកម្មភាពបែបនេះអាចជំរុញ និងគាំទ្រដល់ការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្ម បើទោះបីជាដោយប្រយោលក្តី[164]។ នៅក្នុងការវាយតម្លៃ សកម្មភាពទាំងអស់នឹងត្រូវយកមកពិចារណា ហើយការចូលរួមជាក់លាក់មិនគួរត្រូវបានវាយតម្លៃដាច់ដោយឡែកនោះឡើយ[165]។ ភាពសំខាន់នៃការរួមចំណែកក្នុងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម គួរត្រូវបានសម្រេចតាមករណីជាក់ស្តែង ដោយគិតអំពីកត្តាផ្សេងៗគ្នា រួមទាំងតួនាទីរបស់ជនត្រូវចោទ កម្រិត និងប្រសិទ្ធភាពនៃការចូលរួម ព្រមទាំងការខិតខំណាមួយដើម្បីរារាំងឧក្រិដ្ឋកម្ម[166]។

៩៨. ធាតុ *ផ្សំអត្តនោម័ត៖* សមាជិករបស់សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ចាំបាច់ត្រូវមានចេតនាប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មនីមួយៗ ដែលជាផ្នែកនៃគោលបំណងរួម គឺថាចេតនានោះចាំបាច់ត្រូវតែរួមមាន

និង ICTR បានសម្រេចស្របគ្នាថា ឧក្រិដ្ឋកម្មអាចប្រព្រឹត្តឡើងដោយអំពើអកម្មដែលមានពិរុទ្ធភាព ក្នុងករណីដែលមានភារកិច្ចត្រូវអនុវត្តសកម្មភាព ហើយដែលជនជាប់ចោទអាចត្រូវទទួលខុសត្រូវផ្ទាល់ សម្រាប់ការចូលរួមចំណែកដល់ឧក្រិដ្ឋកម្មមួយ តាមរយៈអំពើអកម្ម ក្នុងករណីដែលជនជាប់ចោទមានភារកិច្ចអនុវត្តសកម្មភាព, *សូមមើល* សាលដីកា *Blaškić* កថាខណ្ឌ ៦៦៣។ រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង *Galić* (ICTY-IT-98-29-A) សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី ៣០ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០០៦ កថាខណ្ឌ ១៧៥។

[161] សាលដីកា *Kvočka* កថាខណ្ឌ ៩៨, ១៩៣។

[162] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ F36** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៩៨០។ សាលដីកា *Brđanin* កថាខណ្ឌ ៤៣០។ *Krajišnik* សាលដីកា កថាខណ្ឌ ២១៥, ៦៩៦។ សាលដីកា *Tadić* កថាខណ្ឌ ១៩១។

[163] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ F36** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៩៨៤។

[164] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ F36** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៩៨៤។

[165] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ F36** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៩៨០។

[166] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ F36** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៩៨០។

ទាំងគោលបំណងរួម និងឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលគ្របដណ្តប់ដោយចេតនានោះ[167]។ ចេតនានេះចាំបាច់ត្រូវតែចូលរួម និងជាចេតនារួមរបស់សមាជិកសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមទាំងអស់[168]។ នៅក្នុងករណីដែលឧក្រិដ្ឋកម្មនោះពាក់ព័ន្ធជាមួយការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ឬអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ សមាជិករបស់សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ចាំបាច់ត្រូវតែមានគោលបំណងពិសេសដែលជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវសម្រាប់ឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងអស់នោះ[169]។

៩៩. អ.ជ.ត.ក បានបញ្ជាក់បំភ្លឺនាពេលថ្មីៗនេះថា នៅក្នុងករណីដែលគោលបំណងរួមពាក់ព័ន្ធទៅនឹងការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្មមួយ ឬច្រើននោះ មិនចាំបាច់ថាអ្នកដែលឯកភាពលើគោលបំណងរួម ពិតជាមានបំណងចង់ឲ្យប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មនោះទេ ដរាបណាអ្នកទាំងនោះបានទទួលស្គាល់ថា បទឧក្រិដ្ឋនឹងត្រូវប្រព្រឹត្តដើម្បីសម្រេចគោលដៅចុងក្រោយ[170]។

---

[167] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ F36** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៦ កថាខណ្ឌ ១០៥៣។

[168] សាលដីកា *Brđanin* កថាខណ្ឌ ៤៣០។ សាលដីកា *Krajišnik* កថាខណ្ឌ ២០០។ រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង *Stakić* (ICTY-IT-97-24-A) សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី ២២ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០០៦ កថាខណ្ឌ ៦៥។ *សូមមើលផងដែរ* សាលដីកា *Tadić* កថាខណ្ឌ ១៩៦៖ "ប្រភេទបែបនេះលើកដំបូង ត្រូវបានតំណាងដោយរឿងក្តី ដែលសហជនជាប់ចោទទាំងអស់ ធ្វើសកម្មភាពផ្អែកតាមការរៀបចំរួម ដោយមានចេតនាឧក្រិដ្ឋកម្មតែមួយ។ ជាឧទាហរណ៍ ការបង្កើតផែនការក្នុងចំណោមសហចារីដើម្បីសម្លាប់ ក្នុងករណីដែលជះឥទ្ធិពលដល់ការរៀបចំរួម *(និង បើទោះបីជាសហចារីនីមួយៗ អនុវត្តតួនាទីផ្សេងៗគ្នានៅក្នុងផែនការនោះក៏ដោយ), ប៉ុន្តែពួកគេទាំងអស់សុទ្ធតែមានចេតនាសម្លាប់។ លក្ខខណ្ឌតម្រូវសត្យានុម័ត និងអត្តនោម័តសម្រាប់ដាក់បន្ទុក ការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌចំពោះអ្នកចូលរួមនីមួយៗ ដែលមិនបាន ឬមិនអាចបង្ហាញភស្តុតាងថាមានឥទ្ធិពល ទៅលើការសម្លាប់គឺមានដូចតទៅ៖ (១) ជនជាប់ចោទត្រូវតែចូលរួមដោយស្ម័គ្រចិត្ត នៅក្នុងផ្នែកមួយនៃការរៀបចំរួម (ឧទាហរណ៍ដោយការជម្រុញអំពើហិង្សា ដែលមិនបង្កឲ្យមានមរណភាព ដល់ជនរងគ្រោះ ឬតាមរយៈការផ្តល់សម្ភារៈ ដែលជំនួយដល់ ឬដែលសម្របសម្រួលដល់សកម្មភាព របស់សហចារីរបស់គាត់) និង (២) ជនជាប់ចោទបើទោះបីជាមិនមានឥទ្ធិពលផ្ទាល់ ទៅលើការសម្លាប់ ប៉ុន្តែមានចេតនាចង់បានលទ្ធផលបែបនេះ"* និង កថាខណ្ឌ ២២៨។ រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង *Ntakirutimana* (ICTR-96-10-A & ICTR-96-17-A) សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី ១៣ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០០៤, កថាខណ្ឌ ៤៦៣៖ "ប្រភេទទីមួយគឺជាទម្រង់ "មូលដ្ឋាន" នៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម។ ទម្រង់នេះត្រូវបានតំណាងដោយរឿងក្តីដែល សហចារីទាំងអស់ អនុវត្តស្របតាមគោលបំណងរួម ហើយមានចេតនាឧក្រិដ្ឋតែមួយ"។ **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៦៩៤។ រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង *Vasiljević* (ICTR-IT-98-32-A) សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី ២៥ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០០៤ កថាខណ្ឌ ១០១។

[169] សាលដីកា *Kvočka* កថាខណ្ឌ ១១០។ សាលដីកា *Krnojelac* កថាខណ្ឌ ១១១ ដល់ ១១២។

[170] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ F36** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៨០៨។

01508536

អ.ជ.ត.ក បានបន្ថែមថា ករណីនេះអាចរួមបញ្ចូលនូវឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលត្រូវបានគិតទុកជាមុនធ្វើជាមធ្យោបាយ ដើម្បីសម្រេចនូវគោលបំណងរួមណាមួយនោះ បើទោះបីជាការប្រព្រឹត្តិពុំមានលក្ខណៈច្បាស់លាស់ក៏ដោយ[171]។ ប្រសិនបើគោលដៅនៃគោលបំណងរួមអាចសម្រេចបាន លុះត្រាតែមានការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្ម និងមានការព្រមព្រៀងគ្នាបន្តសម្រេចគោលដៅនេះ ដោយពុំគិតពីបញ្ហាពាក់ព័ន្ធនោះ ទើបកំណត់ថា ឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនេះមានរួមបញ្ចូលនៅក្នុងគោលបំណងរួម ព្រោះបើទោះបីជាពុំមានចេតនាផ្ទាល់ក៏ដោយ ក៏ឧក្រិដ្ឋកម្មនេះត្រូវបានគ្រោងទុកក្នុងគោលបំណងរួម[172]។ យើងបកស្រាយការសម្រេចនាពេលថ្មីៗ របស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលនេះ ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃការប្រើប្រាស់ពាក្យ *"បំណង"* ដែលជាការបញ្ជាក់បំភ្លឺថា ការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្មមិនចាំបាច់ត្រូវតែជាគោលដៅចម្បងរបស់សមាជិកសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមឡើយ។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី វាចាំបាច់ត្រូវតែបង្ហាញពីចេតនាក្នុងការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្ម ដោយសមាជិករបស់សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមដែលជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវមូលដ្ឋាននៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមប្រភេទទីមួយ។

១០០. *ចារីផ្ទាល់៖* សមាជិកសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមអាចត្រូវទទួលខុសត្រូវ ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើងដោយចារីផ្ទាល់ ដែលមិនមែនជាសមាជិករបស់សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ប្រសិនបើឧក្រិដ្ឋកម្មនោះគឺជាផ្នែកនៃគោលបំណងរួម ហើយត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើងក្នុងការជំរុញដល់គោលបំណងរួមនោះ[173]។ ដើម្បីឲ្យសមាជិកនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមទទួលខុសត្រូវលើឧក្រិដ្ឋកម្មដែលប្រព្រឹត្តឡើងដោយ អ្នកមិនមែនជាសមាជិកនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមនោះ ចាំបាច់ត្រូវតែបង្ហាញថា ឧក្រិដ្ឋកម្មនោះជាបន្ទុកទទួលខុសត្រូវរបស់សមាជិកនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម យ៉ាងហោចណាស់ក៏ម្នាក់ដែរ ហើយសមាជិកនោះនៅពេលប្រើប្រាស់ចារីផ្ទាល់ ដែលមិនមែនជាសមាជិកនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម បានអនុវត្តឡើងដើម្បីជំរុញដល់

[171] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ F36** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៨០៨។

[172] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ F36** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៨០៨។

[173] សាលដីកា *Brđanin* កថាខណ្ឌ ៤១០ ដល់ ៤១៣។ សាលដីកា *Krajišnik* កថាខណ្ឌ ២២៥។

01508537

គោលបំណងរួម[174]។ អត្ថិភាពនៃទំនាក់ទំនងនេះ គឺជាបញ្ហាដែលត្រូវវាយតម្លៃផ្អែកលើមូលដ្ឋានជាក់ស្តែង[175]។

ii. <u>ទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវដែលអនុវត្តបានសម្រាប់ឧក្រិដ្ឋកម្មជាតិ (ការរំលោភបំពានទៅលើក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ ១៩៥៦)</u>

១០១. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតក្នុងសំណុំរឿង 00២ បានសម្រេចថា ការប្រព្រឹត្តិតាមរយៈការចូលរួមនៅក្នុងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ និងការញុះញង់ អាចអនុវត្តបានតែចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ[176]។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះមិនបានដោះស្រាយជាក់លាក់ ចំពោះភាពអាចអនុវត្តបាននៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ និងការញុះញង់ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មជាតិឡើយ ប៉ុន្តែអង្គបុរេជំនុំជម្រះបានច្រានចោលទឡ្ហីករណ៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលថា សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមអាចអនុវត្តបានចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មជាតិ។ តាមទស្សនៈរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ការចូលរួមក្នុងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមគ្របដណ្តប់លើស្ថានភាពដែលជនត្រូវចោទអាច *"មានលក្ខណៈពីចំងាយពីការរួមប្រព្រឹត្តជាក់ស្តែងនៃអំពើពិរុទ្ធនៃបទឧក្រិដ្ឋ ផ្សេងពីស្ថានភាពដែលអាចមើលឃើញ តាមរយៈការចូលរួមផ្ទាល់*

---

[174] **សំណុំរឿងលេខ 00២-ឯកសារ E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៦៩៣។

[175] សាលដីកា *Brđanin* កថាខណ្ឌ ៤១៣, ៤១៨។ សាលដីកា *Krajišnik* កថាខណ្ឌ ២២៥ ដល់ ២២៦។ យោងតាម សាលដីកា *Krajišnik* កថាខណ្ឌ ២២៦៖ "កត្តាដែលបង្ហាញពីចំណងទាក់ទងបែបនេះ រួមមានភស្តុតាងបង្ហាញថា សមាជិករបស់សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម បានស្នើសុំដោយត្រង់ ឬដោយប្រយោល ទៅអ្នកមិនមែនជាសមាជិកសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ឱ្យប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មបែបនេះ ឬញុះញង់ បញ្ជា ជំរុញ ឬលើកទឹកចិត្ត ឬជួយដល់អ្នកមិនមែនជាសមាជិកសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ឱ្យប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្ម"។ យោងតាម សាលដីកា *Brđanin* កថាខណ្ឌ ៤១០៖ "ក្នុងករណីដែលអាទិចារីនៃឧក្រិដ្ឋកម្មជាក់លាក់មួយ មិនមែនជាសមាជិកនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម លក្ខខណ្ឌតម្រូវសំខាន់អាចទាញចេញពី កាលៈទេសៈផ្សេងៗគ្នាជាច្រើន រួមមានអង្គហេតុដែលថាជនជាប់ចោទ ឬសមាជិកដទៃនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមបានសហការណ៍យ៉ាងជិតស្និទ្ធជាមួយអាទិចារីដើម្បីជម្រុញដល់គោលបំណងឧក្រិដ្ឋកម្មរួម"។

[176] **សំណុំរឿងលេខ 00២-ឯកសារ D427** *ដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី ១៥ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ១៣០៧។ **សំណុំរឿងលេខ 00២-ឯកសារ D427/1/30** *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី ប្រឆាំងដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី ១១ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១១ កថាខណ្ឌ ២៩៦។

ដែលត្រូវបានកំណត់លក្ខខណ្ឌ យោងតាមច្បាប់នៅថ្នាក់ជាតិ"[177]។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះក៏បានបង្ហាញទស្សនៈផងដែរថា ទម្រង់ថ្នាក់ជាតិនៃសហចារី ដែលមានចែងនៅក្នុងមាត្រា ៨២ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ ១៩៥៦ គឺដូចសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមដែរ ជាទម្រង់មួយនៃការប្រព្រឹត្តិដែលស្ថិតក្នុងមាត្រា ២៩ នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក[178]។

១០២. ហេតុដូច្នេះ ការអនុវត្តនូវរូបមន្តរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះសម្រាប់ទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវនៅថ្នាក់ជាតិ និងដោយពិចារណាទៅលើវិធីសាស្ត្ររបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវសម្រាប់ការប្រព្រឹត្តិ (ទោះបីជាចារីតែម្នាក់ ឬសហចារី) ការរៀបចំផែនការ ការបញ្ជា និងការជួយនិងការជំរុញ នឹងត្រូវបានពិចារណា ដោយគិតដល់ការរំលោភបំពានលើក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ ១៩៥៦។

III. ការពិចារណាទៅលើភ័ស្តុតាង

ក. ការធ្វើសម្ភាសន៍ដែលមិនមែនជាកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ដែលបង្កើតឡើងដោយ ក.ស.ច.ស

១០៣. ភាគច្រើនលើសលប់នៃភ័ស្តុតាងដែលត្រូវបានពឹងផ្អែកក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០១ គឺរួមមានកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយដែលបង្កើតឡើងដោយ ក.ស.ច.ស ក្នុងពេលស៊ើបអង្កេត ដែលត្រូវបានរៀបចំក្រោមការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ និងជាកម្មវត្ថុនៃការការពារជាក់លាក់ផ្នែកច្បាប់ និងនីតិវិធី ដូច្នេះហើយត្រូវទទួលបាននូវសច្ចធារណ៍នៃភាពពាក់ព័ន្ធ និង

---

[177] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ D97/15/9** *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ចំពោះការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី ២០ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ១០១។

[178] មាត្រា ៨២ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ១៩៥៦ ចែងជាភាសាបារាំងថា៖ "*Toute personne participant volontairement, soit directement, soit indirectement, à la perpétration d'un crime ou d'un délit, est passible des peines applicables à l'auteur principal. La participation directe constitue la coaction, la participation indirecte constitue la complicité.*"។ **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ D97/15/9** *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ចំពោះការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី ២០ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១០, កថាខណ្ឌ ១០១។

ភាពអាចជឿជាក់បាន[179]។ យើងពិចារណាថា ប្រតិចារឹកនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីសវនាការមកពីសំណុំរឿងផ្សេងទៀតរបស់ អ.វ.ត.ក ដែលត្រូវបានដាក់ចូលទៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០១ ដោយសារតែភាពពាក់ព័ន្ធរបស់ប្រតិចារឹកទាំងនោះ ជាមួយការចោទប្រកាន់នានា ត្រូវទទួលបាននូវសច្ចធារណ៍ដូចគ្នា។

១០៤. សេចក្តីថ្លែងការណ៍ ឬភ័ស្តុតាងដទៃទៀតដែលត្រូវបានប្រមូលដោយមិនមានការត្រួតពិនិត្យមើលតាមផ្លូវតុលាការ ដោយស្ថាប័នណាមួយដែលមិនស្ថិតក្នុង អ.វ.ត.ក នោះ មិនត្រូវទទួលបាននូវសច្ចធារណ៍បែបនេះឡើយ[180]។ ករណីលើកលែងសម្រាប់វិធាននេះ គឺត្រូវបានតំណាងដោយការស្តាប់ចម្លើយដែលរៀបចំឡើងដោយមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសម្រេចថា ត្រូវទទួលបាននូវសច្ចធារណ៍អាចបដិសេធបាននៃភាពពាក់ព័ន្ធ និងភាពអាចជឿជាក់បាន *បឋម*[181]។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី ការស្តាប់ចម្លើយរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយមិនមានការ

---

[179] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E96/7** *សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន ៨២ ពាក់ព័ន្ធនឹងការទទួលយក កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី និងឯកសារនានានៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង,* ចុះថ្ងៃទី ២០ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ២៦ ដល់ ២៧, ២៩, កំណត់សម្គាល់ ៤៨។ **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E162**, *ចម្លើយតបរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ចំពោះផ្នែកនៃឯកសារ E114, E114/1, E131/1/9. E131/6, E136 និង E158* ចុះថ្ងៃទី ៣១ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ៣។ **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E185** *សេចក្តីសម្រេចលើការជំទាស់ ទៅនឹងឯកសារដែលបានស្នើសុំដាក់ នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះនៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ ក១ ដល់ ក៥ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា និងចំពោះឯកសារដែលបានដកស្រង់ នៅក្នុងកថាខណ្ឌនានានៃដីកាដំណោះស្រាយ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងសវនាការពីរដំណាក់កាលដំបូង នៃសំណុំរឿង០០២/០១* ចុះថ្ងៃទី ៩ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ២០។

[180] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E96/7** *សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន ៨២ ពាក់ព័ន្ធនឹងការទទួលយកកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី និងឯកសារនានានៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង* ចុះថ្ងៃទី ២០ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ២៩។

[181] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E185** *សេចក្តីសម្រេចលើការជំទាស់ ទៅនឹងឯកសារដែលបានស្នើសុំដាក់នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះនៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ ក ១ ដល់ ក ៥ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា និងចំពោះឯកសារដែលបានដកស្រង់ នៅក្នុងកថាខណ្ឌនានានៃដីកាដំណោះស្រាយ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងសវនាការពីរដំណាក់កាលដំបូង នៃសំណុំរឿង០០២/០១* ចុះថ្ងៃទី ៩ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ២៨។ **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ F36** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៣៧៣។

ផានាតាមផ្លូវតុលាការ និងទម្រង់ ដែលកំណត់លក្ខណៈនៃកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយនោះឡើយ។

១០៥. ការស្តាប់ចម្លើយដែលធ្វើឡើងដោយសហព្រះរាជអាជ្ញា ក្នុងអំឡុងពេលស៊ើបអង្កេតបឋមរបស់ពួកគេ បើទោះបីជាត្រូវបានរៀបចំជាពិសេស សម្រាប់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌក៏ដោយ ក៏ការស្តាប់ចម្លើយនេះមិនត្រូវបានធ្វើឡើង ដោយមានការស្បថនោះឡើយ ហើយត្រូវបានរៀបចំឡើងដោយភាគីដែលមានផលប្រយោជន៍នៅក្នុងសំណុំរឿង។

១០៦. ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី ការស្តាប់ចម្លើយបែបនេះត្រូវបានប្រមូលឡើងសម្រាប់គោលបំណងនៃសវនាការព្រហ្មទណ្ឌ ដូច្នេះហើយជាគោលការណ៍ ត្រូវទទួលបាននូវតម្លៃជាភ័ស្តុតាងខ្ពស់ជាងភ័ស្តុតាងដែលមិនត្រូវបានប្រមូល សម្រាប់គោលបំណងនោះ (រួមទាំងភ័ស្តុតាងរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)[182]។

១០៧. ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ពុំអាចទទួលបាននូវសច្ចធារណ៍ នៃភាពអាចជឿជាក់បាន ហើយត្រូវទទួលបាននូវតម្លៃជាភ័ស្តុតាងទាបប៉ុណ្ណោះ ប្រសិនបើកាលៈទេសៈនៃការកត់ត្រាពាក្យសុំតាំងខ្លួននោះ មិនមានភាពច្បាស់លាស់[183]។ ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងពាក្យបណ្តឹងរបស់ជនរងគ្រោះ បានផ្តល់នូវការសន្និដ្ឋានទូទៅប៉ុណ្ណោះ ដូច្នេះវាជា *"ការរៀបរាប់ទូទៅ"* ដែលខុសពីបទពិសោធន៍ផ្ទាល់ខ្លួន ហើយជាលទ្ធផលត្រូវចាត់ទុកថាមិនគ្រប់គ្រាន់ សម្រាប់កំណត់ពីអង្គហេតុពាក់ព័ន្ធ[184]។ ការស្តាប់ចម្លើយក្រៅតុលាការរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ត្រូវទទួលបាននូវតម្លៃជាភ័ស្តុតាងទាប[185]។

១០៨. ជាការសន្និដ្ឋាន និងថ្លឹងថ្លែងលើការពិចារណាទាំងអស់នេះ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយជាលាយលក្ខណ៍អក្សរដែលបង្កើតឡើងដោយ ក.ស.ច.ស និងប្រតិចារឹកសវនាការ ត្រូវ

---

[182] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ F36** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៦ កថាខណ្ឌ ២៩៦។

[183] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ F36** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៦ កថាខណ្ឌ ២៩៦។

[184] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ F36** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៤៥៧។

[185] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ F36** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៥៥០។

ទទួលបាននូវសច្ចាធារណ៍នៃភាពអាចជឿជាក់បានខ្ពស់ជាង ហើយត្រូវទទួលបាននូវតម្លៃជាភស្តុតាងខ្ពស់ជាងការស្តាប់ចម្លើយដែលរៀបចំឡើងដោយស្ថាប័នដទៃផ្សេងទៀត។ ចំពោះការស្តាប់ចម្លើយដែលរៀបចំឡើងដោយស្ថាប័នផ្សេងទៀតនោះ គួរត្រូវអនុម័តយកវិធីសាស្ត្រប្រុងប្រយ័ត្នខ្លាំងជាង ក្នុងការវាយតម្លៃទៅលើឯកសារទាំងនោះ ហើយព័ត៌មានដែលមាននៅក្នុងនោះ គួរត្រូវបានពឹងផ្អែកតែក្នុងករណីដែលទទួលបានការគាំទ្រដោយប្រភពផ្សេងទៀតប៉ុណ្ណោះ។

ខ. ភស្តុតាងដែលទទួលបានដោយការធ្វើទារុណកម្ម

១០៩. អនុលោមតាមមាត្រា ១៥ នៃអនុសញ្ញាប្រឆាំងការធ្វើទារុណកម្ម គឺមានការហាមឃាត់ដាច់ខាត មិនឲ្យពឹងផ្អែកទៅលើព័ត៌មានដែលមាននៅក្នុងឯកសារ ដែលទទួលបានដោយការធ្វើទារុណកម្ម[186] និងមិនឲ្យប្រើប្រាស់ចម្លើយបែបនេះនៅក្នុងការសួរដេញដោលសាក្សី[187]។

១១០. ចម្លើយសារភាពរបស់អ្នកទោសដែលត្រូវបានឃុំឃាំងនៅមន្ទីរសន្តិសុខ ស-២១ ត្រូវបានសន្មតថាធ្វើឡើងដោយទារុណកម្ម។ នេះគឺជាសច្ចធារណ៍អាចបដិសេធបាន[188]។

---

[186] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ D130/9/21** *សេចក្តីសម្រេចលើភាពអាចទទួលយកបាននៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត លើការប្រើប្រាស់ចម្លើយដែលទទួលបាន ឬអាចទទួលបានតាមរយៈការធ្វើទារុណកម្ម* ចុះថ្ងៃទី ១៨ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០០៩ កថាខណ្ឌ ៣០។ **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E1/27.1** *ប្រតិចារឹកនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីសវនាការ កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅឌុច* ចុះថ្ងៃទី ២៨ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០០៩ ទំព័រ ៨ ដល់ ៩។ **សំណុំរឿងលេខ ០០១-ឯកសារ E176** *សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង* ចុះថ្ងៃទី ២៨ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០០៩ កថាខណ្ឌ ៨។ **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E1/129.1** *ប្រតិចារឹកសវនាការថ្ងៃទី ៣ ខែ តុលា ឆ្នាំ២០១២ ថ្ងៃទី ៣ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១២* កថាខណ្ឌ ៧៤។

[187] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ F26/12** *សេចក្តីសម្រេចលើការជំទាស់ចំពោះបញ្ជីឯកសារ-សំអាងហេតុពេញលេញ* ចុះថ្ងៃទី ៣១ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៥ កថាខណ្ឌ ៤៧។ **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E1/129.1** *ប្រតិចារឹកសវនាការ* ចុះថ្ងៃទី ៣ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១២, ថ្ងៃទី ៣ ខែ តុលា ឆ្នាំ២០១២ កថាខណ្ឌ ៧៤។

[188] **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ F26/12** *សេចក្តីសម្រេចលើការជំទាស់ចំពោះបញ្ជីឯកសារ-សំអាងហេតុពេញលេញ* ចុះថ្ងៃទី ៣១ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៥ កថាខណ្ឌ ៥៧ ដល់ ៥៨។

១១១. ព័ត៌មានដែលមាននៅក្នុងចម្លើយសារភាពនៅមន្ទីរសន្តិសុខ ស-២១ ដែលផ្តល់ឱ្យដោយបុគ្គលដែលមិនមែនជាជនរងគ្រោះនៃការធ្វើទារុណកម្ម ឧទាហរណ៍ចំណារដោយអ្នកធ្វើទារុណកម្ម មិនស្ថិតក្រោមការហាមឃាត់នេះឡើយ[189]។ មាត្រា ១៥ ក៏មិនបានហាមឃាត់ការប្រើប្រាស់ព័ត៌មានដែលមាននៅក្នុងចម្លើយដែលធ្វើឡើងដោយទារុណកម្ម នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដើម្បីស្វែងរកសាក្សី និងអាចឈានទៅស្តាប់ចម្លើយពួកគាត់ដែរ[190]។ ហេតុដូច្នេះ មិនមានការហាមឃាត់មិនឱ្យប្រើប្រាស់ភ័ស្តុតាងរបស់សាក្សីដែលត្រូវបានកំណត់នៅក្នុងចម្លើយ ដែលទទួលបានដោយការធ្វើទារុណកម្ម ដូចជាចម្លើយ

---

[189] **សំណុំរឿងលេខ 00២-ឯកសារ F26/12** *សេចក្តីសម្រេចលើការជំទាស់ចំពោះបញ្ជីឯកសារ-សំអាងហេតុពេញលេញ* ចុះថ្ងៃទី ៣១ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៥ កថាខណ្ឌ ៦៦ ដល់ ៦៨។

[190] ហេតុផលមួយក្នុងចំណោមហេតុផលនានានៃគោលនយោបាយ ដែលមានចែងនៅក្នុងមាត្រា ១៥ នៃអនុសញ្ញាប្រឆាំងការធ្វើទារុណកម្មគឺ ដកចេញនូវការលើកទឹកចិត្តណាមួយ មិនឱ្យរដ្ឋចូលរួមក្នុងការធ្វើទារុណកម្ម។ ដើម្បីជៀសវាងបង្កបញ្ហាដល់ហេតុផលគោលនយោបាយនេះ ដើម្បីបញ្ជាក់ពីភាពស្របច្បាប់ក្នុងការប្រើប្រាស់ភ័ស្តុតាង ដើម្បីស្វែងរកព័ត៌មានដែលទទួលបានតាមរយៈការធ្វើទារុណកម្ម ជាការចាំបាច់ត្រូវញែកចេញពីគ្នា នូវសេណារីយ៉ូពីរដូចតទៅ។ទីមួយស្ថានភាពដែលព័ត៌មានទទួលបានតាមរយៈការធ្វើទារុណកម្ម ត្រូវបានប្រើប្រាស់ដោយអាជ្ញាធរដែលធ្វើទារុណកម្ម ដើម្បីស្វែងរកសាក្សី ជនសង្ស័យ អ្នករត់គេចខ្លួន ឬដើម្បីជម្រុញបន្ថែមដល់ការស៊ើបអង្កេតដែលកំពុងបន្ត។ ទីពីរគឺស្ថានភាពដែលស្ថាប័នតុលាការ ស៊ើបអង្កេតទៅលើការធ្វើទារុណកម្ម បានព្យាយាមប្រើប្រាស់ព័ត៌មាន ដែលទទួលបានតាមរយៈការធ្វើទារុណកម្ម ដើម្បីកំណត់អត្តសញ្ញាណពីប្រភពនៃភ័ស្តុតាង ដែលអាចមានប្រឆាំងពួកគេ។ ការអនុញ្ញាតឱ្យប្រើប្រាស់ព័ត៌មានទទួលបានតាមរយៈការធ្វើទារុណកម្ម ធ្វើជាតម្រុយនៃការស៊ើបអង្កេត នៅក្នុងសេណារីយ៉ូទីមួយ អាចជាការលើកទឹកចិត្តដល់ការប្រើប្រាស់ទារុណកម្ម។ ជាឧទាហរណ៍ប្រសិនបើអង្គភាពស៊ើបអង្កេតមួយ ទទួលបានចម្លើយតាមរយៈការធ្វើទារុណកម្ម ហើយបន្ទាប់មកប្រើប្រាស់ ឈ្មោះដែលមាននៅក្នុងចម្លើយនោះ ដើម្បីស្វែងរកបណ្តុំឯកសារ ឬមនុស្សដែលមានព័ត៌មានពាក់ព័ន្ធជាមួយការស៊ើបអង្កេតនោះ ឯកសារឬសក្ខីកម្មទាំងអស់របស់បុគ្គលនោះ នឹងមិនត្រូវទទួលយកធ្វើជាភ័ស្តុតាង នៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីណាមួយឡើយ។ ប៉ុន្តែនៅក្នុងសេណារីយ៉ូទីពីរ ស្ថាប័នតុលាការមិនពាក់ព័ន្ធផ្ទាល់ ឬប្រយោល ជាមួយអាជ្ញាធរដែលធ្វើទារុណកម្ម ហើយប្រើប្រាស់តម្រុយដែលមាន ដើម្បីស្វែងរកភ័ស្តុតាងប្រឆាំងនឹងអ្នកធ្វើទារុណកម្ម។ តាមទស្សនៈរបស់យើង ភ័ស្តុតាងពីសាក្សីដែលត្រូវស្វែងរក ផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃចម្លើយដែលទទួលបាន តាមរយៈការធ្វើទារុណកម្ម អាចត្រូវបានប្រើប្រាស់តែក្នុងសេណារីយ៉ូទីពីរប៉ុណ្ណោះ។

សារភាពនៅមន្ទីរសន្តិសុខ ស-២១ និងការស្តាប់ចម្លើយនាពេលបន្ទាប់ដោយ ក.ស.ច.ស[191]។

១១២. ក្នុងអំឡុងកិច្ចស៊ើបអង្កេតតាមផ្លូវតុលាការ ក.ស.ច.ស បានបង្កើតនូវអង្គការលេខរបស់រដ្ឋបាលតំបន់៥នៃភូមិភាគពាយ័ព្យ រួមទាំងស្រុកព្រះនេត្រព្រះ ដែលការបង្កើតនេះមានគោលបំណងដើម្បីប្រើប្រាស់ផ្ទៃក្នុងប៉ុណ្ណោះ។ ឈ្មោះមនុស្សមួយចំនួននៅក្នុងអង្គការលេខ ត្រូវបានយកចេញពីចម្លើយសារភាពពីមន្ទីរសន្តិសុខ ស-២១។ នៅក្នុងករណីមួយចំនួនតូច អង្គការលេខនេះត្រូវបានប្រើប្រាស់ហួសពីគោលបំណងដែលបានគ្រោងរបស់វា ហើយត្រូវបានដាក់បង្ហាញសាក្សី ដែលត្រូវបានសាកសួរឲ្យផ្តល់យោបល់លើអង្គការលេខនេះ[192]។ ដោយពិចារណាទៅលើសច្ចធារណ៍នៃការធ្វើទារុណកម្ម ដែលត្រូវជាប់ជាមួយចម្លើយសារភាពមន្ទីរសន្តិសុខ ស-២១ និងការហាមឃាត់មិនឲ្យប្រើប្រាស់ព័ត៌មានដែលមាននៅក្នុងចម្លើយសារភាព សម្រាប់ការសួរដេញដោលសាក្សី រាល់ចម្លើយរបស់សាក្សីដែលផ្អែកទៅលើ ឬជាប់ទាក់ទងនិងអង្គការលេខនេះ នឹងមិនត្រូវបានពិចារណាឡើយ។ [កោសលុប]។

គ. របាយការណ៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាចុះឆ្នាំ ១៩៩៧ និងឆ្នាំ ១៩៩៨

១១៣. របាយការណ៍ចំនួនពីររបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជារួមមានព័ត៌មានដែលអាចពាក់ព័ន្ធនឹងការស៊ើបអង្កេតលើការចោទប្រកាន់ **អ៊ឹម ចែម**។ របាយការណ៍ទីមួយកត់ត្រាពីបេសកកម្មចុះតាមទីតាំងនៅថ្ងៃទី ២៩ ខែ មេសា ឆ្នាំ ១៩៩៧ ("របាយការណ៍ឆ្នាំ ១៩៩៧")[193] ហើយរបាយការណ៍ទីពីរគឺបេសកកម្មចុះតាមទីតាំងដែលបានធ្វើឡើងកាលពី

---

191 **សំណុំរឿងលេខ ០០២-ឯកសារ E350/8** *សេចក្តីសម្រេចលើភ័ស្តុតាងដែលទទួលបាន តាមរយៈការធ្វើទារុណកម្ម* ចុះថ្ងៃទី ៥ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៦៣, ៧០។

192 [កោសលុប]។

193 **ឯកសារ D1.3.10.10** របាយការណ៍មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ចុះកំណត់ទីតាំងវាលពិឃាតក្នុងប្រទេសកម្ពុជាលើផែនទី ឆ្នាំ១៩៩៧៖ ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ ឆ្នាំ១៩៩៧ KH ERN 00750665-00750682។

ថ្ងៃទី ១៩ ខែ សីហា ឆ្នាំ ១៩៩៨ ("របាយការណ៍ឆ្នាំ ១៩៩៧")[194]។ របាយការណ៍ទាំងពីរ នេះរួមគ្នាផ្តល់ព័ត៌មានអំពីចំនួនរណ្តៅសាកសព និងការប៉ាន់ស្មានលើចំនួនជនរងគ្រោះនៅ តាមទីតាំងចំនួន ១៣ ដែលទីតាំងចំនួនប្រាំបួនគឺជាផ្នែកមួយនៃការស៊ើបអង្កេតនៅក្នុង សំណុំរឿង ០០៤/០១។

i. <u>វិធីសាស្ត្រ</u>

១១៤. ក.ស.ច.ស បានស្តាប់ចម្លើយ **[កោសលុប]** ធ្លាប់ជាអ្នកស៊ើបអង្កេតរបស់មជ្ឈមណ្ឌល ឯកសារកម្ពុជាដែលបានចូលរួមនៅក្នុងការបង្កើតរបាយការណ៍ទាំងពីរនេះ[195]។ គាត់ លើកឡើងថា ក្រុមបេសកកម្មចុះតាមទីតាំងរួមមានរូបគាត់ដែលជាអ្នកប្រមូលព័ត៌មាន ធ្វើសម្ភាសន៍ និងព្រាងរបាយការណ៍ រួមជាមួយនឹងអ្នកជំនាញ GPS ម្នាក់ដែលកំណត់ អត្តសញ្ញាណទីតាំង[196]។ បន្ទាប់មក របាយការណ៍ទាំងនេះត្រូវបានធ្វើប្រតិចារឹកដោយ បុគ្គលទីបីនៅមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា[197]។

១១៥. ក្រុមការងារនេះបានចុះពិនិត្យទីតាំងចំនួនប្រាំបីដែលបានរៀបរាប់នៅក្នុងតារាង របាយការណ៍ឆ្នាំ ១៩៩៧[198] រួមមាន ចម្ការខ្នុរ និងវត្តសុភមង្គលក្នុងស្រុកស៊ីសុផុន (ឬ សេរីសោភ័ណ) ចម្ការយាយហឹម ល្អាងគួយយំ និងវត្តបន្ទាយនាងក្នុងស្រុកមង្គលបូរី និង ទីតាំងចម្ការតាលឹង/វត្តព្រះនេត្រព្រះ ព្រៃតារុត និងភូមិចក្រីក្នុងស្រុកព្រះនេត្រព្រះ។

១១៦. ក្រុមការងារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាក៏បានចុះពិនិត្យទីតាំងចំនួន ៦ ផងដែរនៅក្នុង របាយការណ៍ឆ្នាំ ១៩៩៨[199] រួមមាន ចម្ការខ្នុរ និងវត្តសុភមង្គលក្នុងស្រុកស៊ីសុផុន (ឬ

---

[194] **ឯកសារ D1.3.27.10** របាយការណ៍មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ចុះកំណត់ទីតាំងវាលពិឃាតក្នុងប្រទេសកម្ពុជា លើផែនទី ឆ្នាំ១៩៩៨៖ ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ ឆ្នាំ១៩៩៨ KH ERN 00184619-00184629។

[195] **[កោសលុប]**។

[196] **[កោសលុប]**។

[197] **[កោសលុប]**។

[198] **[កោសលុប]**។

[199] **ឯកសារ D1.3.27.10** របាយការណ៍មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ចុះកំណត់ទីតាំងវាលពិឃាតក្នុងប្រទេសកម្ពុជា លើផែនទី ឆ្នាំ១៩៩៨៖ ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ ឆ្នាំ១៩៩៨ KH ERN 00184619-00184629។

សេរីសោភ័ណ ដែលបានចុះម្តងរួមមកហើយនៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៩៧ ហើយនិងមន្ទីរសន្តិសុខស្រុក អាងស្តុកទឹកល្អាងត្រពាំងថ្ម ព្រៃគុកត្រាច និងវត្តកណ្តាលក្នុងស្រុកភ្នំស្រុក។

១១៧. របាយការណ៍ឆ្នាំ ១៩៩៧ ស្តីពីទីតាំងសម្លាប់មនុស្សនៅខេត្តបន្ទាយមានជ័យគឺជារបាយការណ៍សង្ខេបព័ត៌មានដែលមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាប្រមូលបាន[200]។ សម្រាប់ទីតាំងនីមួយៗ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានសម្ភាសបុគ្គលពីរ ឬបីនាក់[201]ដែលត្រូវបានជ្រើសរើសគោលដៅសម្ភាសន៍ដោយផ្អែកលើព័ត៌មានដែលផ្តល់ជូនដោយមន្ត្រីវប្បធម៌ស្រុកអំពីអតីតអ្នកជាប់ឃុំនៅទីតាំងទាំងនោះ[202]។ [កោសលុប] បានផ្តល់ជូន ក.ស.ច.ស នូវកិច្ចសម្ភាសន៍ទាំងអស់ដែលបានធ្វើឡើងនៅតាមទីតាំងនីមួយៗក្នុងចំណោមទីតាំងចំនួនប្រាំបីនេះ[203]។

១១៨. សំណៅជាភាសាអង់គ្លេស និងភាសាខ្មែរនៃរបាយការណ៍ឆ្នាំ ១៩៩៨ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ មានចំណុចខុសគ្នា។ ជាពិសេស តារាងដែលបានដាក់បញ្ចូលនៅក្នុងសំណៅបកប្រែជាភាសាអង់គ្លេស[204] ពុំឃើញមាននៅក្នុងសំណៅជាភាសាខ្មែរ។ តារាងនេះរួមមានចំនួនផ្នូរសាកសពរួម និងចំនួនជនរងគ្រោះដែលបានផ្តល់ជូនពីប្រភពមួយសម្រាប់ទីតាំងនីមួយៗ។ ទោះបីជាគ្មានព័ត៌មានបែបនេះនៅក្នុងសំណុំរឿងក៏ដោយ ក៏តារាងទាំងនេះអាចត្រូវបានដាក់បញ្ចូលដោយមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា នៅពេលបកប្រែឯកសារទាំងនេះ។

១១៩. មានការលើកឡើងថា ការពិនិត្យមើលឡើងវិញនូវតារាងដូចគ្នាក្នុង របាយការណ៍ឆ្នាំ ១៩៩៧ បង្ហាញថា តារាងនេះពុំឆ្លុះបញ្ចាំងទាំងស្រុងនូវព័ត៌មានដែលបានផ្តល់ជូនដោយគោលដៅសម្ភាសន៍ជូនមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា និងពុំត្រូវបានបញ្ចូលនៅក្នុងរបាយការណ៍នោះទេ។ នៅក្នុងកាលៈទេសៈខ្លះ ព័ត៌មានចន្លោះប្រហោងនេះមានចំណុចពាក់ព័ន្ធ

---

[200] [កោសលុប]។

[201] [កោសលុប]។

[202] [កោសលុប]។

[203] [កោសលុប]។

[204] ឯកសារ **D1.3.27.10** របាយការណ៍មជ្ឈមណ្ឌលកម្ពុជា ចុះកំណត់ទីតាំងវាលពិឃាតក្នុងប្រទេសកម្ពុជាលើផែនទី ឆ្នាំ ១៩៩៨៖ ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ ឆ្នាំ១៩៩៨ KH ERN 00184619។

គ្នានឹងការស៊ើបអង្កេតលើ **អ៊ឹម ចែម**។ ចំណុចទីមួយ តារាងនេះរៀបរាប់គោលដៅសម្ភាសន៍ដែលបានផ្តល់ព័ត៌មានអំពីចំនួនជនរងគ្រោះ ហើយមានឈ្មោះតែបុគ្គលម្នាក់ចំពោះទីតាំងមួយកន្លែង។ ឧទាហរណ៍ តារាងនេះបង្ហាញថា ជនរងគ្រោះមានចំនួន ២០.០០០ នាក់នៅចម្ការខ្នុរ ដែលចំនួននេះបានផ្តល់ជូនពី ឃួន សាយ។ ទោះបីជាយ៉ាងនេះក្តី ប្រភពទីពីរបានលើកឡើងអំពីឡានចំនួន ១០ ទៅ ២០ ឡានដែលបានបើកចូលបន្តកន្ទុយគ្នា ហើយប្រភពទីបីពុំបានផ្តល់ចំនួនណាមួយនោះទេ[205]។ ចំណុចទីពីរ តារាងនេះពុំឆ្លុះបញ្ចាំងការប៉ាន់ស្មានរបស់អ្នកស៊ើបអង្កេតនៅក្នុងរបាយការណ៍អំពីចម្ការខ្នុរនោះទេពោលគឺ *"ជនរងគ្រោះជាង ២.០០០ នាក់ (ប្រហែល ២៥.០០០ នាក់)"*[206]។ ចំណុចទីបីករណីដែលថា គោលដៅសម្ភាសន៍បានផ្តល់តួលេខផ្សេងគ្នា តារាងនេះគ្រាន់តែរួមមានចំនួនច្រើនជាងគេបំផុត ឬចំនួនច្រើនជាងគេតែប៉ុណ្ណោះ។ ករណីនេះពាក់ព័ន្ធនឹងទីតាំងចំនួនបួន រួមទាំង ចម្ការតាលឹងដែលពាក់ព័ន្ធសម្រាប់ការស៊ើបអង្កេតនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០១។ ចំណុចទីបួន តារាងពុំឆ្លុះបញ្ចាំងព័ត៌មានចន្លោះប្រហោងនៅក្នុងរបាយការណ៍ឆ្នាំ ១៩៩៧។ ឧទាហរណ៍ ពាក់ព័ន្ធនឹងចម្ការតាលឹង តារាងរួមមានជនរងគ្រោះចំនួន ៧២០ នាក់ ក្រោមឈ្មោះ ទុំ សឿន **[កោសលុប]** ចំណែករបាយការណ៍នោះបានលើកឡើងថា ទុំ សឿន បានលើកឡើងអំពីមនុស្សស្លាប់ចំនួន ៦៦០ នាក់ ទៅ ៧២០ នាក់ និងឯកសារគ្មានអត្តសញ្ញាណមួយដែលបានរៀបរាប់ថាមានសាកសពចំនួន ៤៦៧[207]។ លើសពីនេះរបាយការណ៍នេះក៏រៀបរាប់អំពីសាកសពចំនួន ២៥៣ ផងដែរដែលជាចំនួនជនរងគ្រោះដកចេញពីរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាចុះឆ្នាំ ១៩៨៤ ("របាយការណ៍រដ្ឋាភិបាលឆ្នាំ ១៩៨៤")[208]។

---

[205] **ឯកសារ D1.3.10.10** របាយការណ៍មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ចុះកំណត់ទីតាំងវាលពិឃាតក្នុងប្រទេសកម្ពុជាលើផែនទី ឆ្នាំ ១៩៩៧៖ ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ ឆ្នាំ១៩៩៧ KH ERN 00750668-00750670។

[206] **ឯកសារ D1.3.10.10** របាយការណ៍មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ចុះកំណត់ទីតាំងវាលពិឃាតក្នុងប្រទេសកម្ពុជាលើផែនទី ឆ្នាំ១៩៩៧៖ ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ ឆ្នាំ១៩៩៧ KH ERN 00750671។

[207] **ឯកសារ D1.3.10.10** របាយការណ៍មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ចុះកំណត់ទីតាំងវាលពិឃាតក្នុងប្រទេសកម្ពុជាលើផែនទី ឆ្នាំ ១៩៩៧៖ ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ ឆ្នាំ ១៩៩៧ KH ERN 00750678។

[208] **ឯកសារ D1.3.10.10** របាយការណ៍មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ចុះកំណត់ទីតាំងវាលពិឃាតក្នុងប្រទេសកម្ពុជាលើផែនទី ឆ្នាំ ១៩៩៧៖ ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ ឆ្នាំ ១៩៩៧ KH ERN 00750677។

ii. របាយការណ៍រដ្ឋាភិបាល ចុះឆ្នាំ ១៩៨៤ និងការប្រើប្រាស់របាយការណ៍នេះដោយមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

១២០. ពាក់ព័ន្ធនឹងវត្តព្រះនេត្រព្រះ ភូមិចក្រី និងព្រៃតារុត[209] មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានប្រើប្រាស់ទិន្នន័យពីរបាយការណ៍រដ្ឋាភិបាលឆ្នាំ ១៩៨៤ សម្រាប់របាយការណ៍របស់ខ្លួនចុះឆ្នាំ ១៩៩៧។ របាយការណ៍រដ្ឋាភិបាលឆ្នាំ ១៩៨៤ ពាក់ព័ន្ធនឹងស្រុកព្រះនេត្រព្រះមាននៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០១[210]។ យោងតាម [កោសលុប] មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានទទួលរបាយការណ៍រដ្ឋាភិបាលឆ្នាំ ១៩៨៤ ពី [កោសលុប] ប្រធានមន្ទីរវប្បធម៌ស្រុកព្រះនេត្រព្រះ និង [កោសលុប] មន្ត្រីមកពីមន្ទីរវប្បធម៌ស្រុក[211] ក្រោយពេលមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានដាក់សំណើសុំ[212]ទៅមន្ទីរវប្បធម៌ស្រុក និងខេត្ត[213]។

១២១. [កោសលុប] ផ្តល់ភស្តុតាងអំពីវិធីសាស្ត្រធ្វើរបាយការណ៍រដ្ឋាភិបាលឆ្នាំ ១៩៨៤[214]។ ជាពិសេស អ្នកភូមិបានផ្តល់ព័ត៌មានអំពីទីតាំងផ្នូរសាកសពរួម និងទីតាំងផ្សេងទៀត និងចំនួនជនរងគ្រោះ[215] ជូនដល់ប្រធានភូមិ និងមេឃុំ[216] ដែលបានបញ្ជូនទិន្នន័យនោះបន្តមក

---

[209] **ឯកសារ D1.3.10.10** របាយការណ៍មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ចុះកំណត់ទីតាំងវាលពិឃាតក្នុងប្រទេសកម្ពុជាលើផែនទី ឆ្នាំ ១៩៩៧៖ ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ ឆ្នាំ ១៩៩៧ KH ERN 00750677។

[210] **ឯកសារ D119/50.2** ស្រុកព្រះនេត្រព្រះ ស្ថិតិប្រាសាទបុរាណ-ស្តូបអធិដ្ឋាន និងសិល្បៈមហាជនរបស់គណៈកម្មការរបស់មន្ទីរឃោសនាការ វប្បធម៌-ព័ត៌មានខេត្តបាត់ដំបង លេខ ៧១១ ឃវពខ ចុះថ្ងៃទី ២៨ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ១៩៨៤ KH ERN 00933216-00933222។

[211] [កោសលុប]។

[212] [កោសលុប]។

[213] [កោសលុប]។

[214] [កោសលុប]*សូមមើល* ទិន្នន័យដែលបានប្រើប្រាស់សម្រាប់ព្រៃតារុត និង ភូមិចក្រី ក្នុង **ឯកសារ D1.3.10.10** របាយការណ៍មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាឆ្នាំ ចុះកំណត់ទីតាំងវាលពិឃាតក្នុងប្រទេសកម្ពុជាលើផែនទី ឆ្នាំ ១៩៩៧៖ ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ ឆ្នាំ ១៩៩៧ KH ERN 00750679។

[215] *សូមមើល* **ឯកសារ D119/50.2** ស្រុកព្រះនេត្រព្រះ ស្ថិតិប្រាសាទបុរាណ-ស្តូបអធិដ្ឋាន និងសិល្បៈមហាជនរបស់គណៈកម្មការរបស់មន្ទីរឃោសនាការវប្បធម៌-ព័ត៌មានខេត្តបាត់ដំបង លេខ ៧១១ ឃវពខ ចុះថ្ងៃទី ២៨ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ១៩៨៤ KH ERN 00933219-00933220។

[216] [កោសលុប]។

ឲ្យអាជ្ញាធរស្រុកពាក់ព័ន្ធ[217]។ ផ្អែកតាមព័ត៌មាននេះ មន្ទីរវប្បធម៌ស្រុកបានរៀបចំរបាយការណ៍ទាំងនេះដែលបានដាក់បញ្ចូលព័ត៌មានអំពីទីកន្លែង និងចំនួនទីតាំង[218] និងចំនួនជនរងគ្រោះ[219]។ បន្ទាប់មក ស្រុកបានបញ្ជូនរបាយការណ៍ទាំងនេះទៅខេត្ត[220]។

១២២. [កោសលុប] លើកឡើងថា នៅពេលពុំអាចចុះពិនិត្យទីតាំងនៅក្នុងរបាយការណ៍ឆ្នាំ ១៩៨៧ បាន មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានប្រើប្រាស់ចំនួនជនរងគ្រោះនៅក្នុងរបាយការណ៍រដ្ឋាភិបាលឆ្នាំ ១៩៨៤[221]។ ទោះបីជាយ៉ាងនេះក្តី ក្នុងសភាពមិនស៊ីង្វាក់គ្នា សាក្សីក៏លើកឡើងផងដែរថា ចំពោះរបាយការណ៍ឆ្នាំ ១៩៨៧ គាត់បានចុះពិនិត្យទីតាំងនីមួយៗក្នុងចំណោមទីតាំងចំនួនប្រាំបី[222]។ ការលើកឡើងចំណុចនេះគឺដោយសារវា ហាក់បង្ហាញឲ្យឃើញថា នៅក្នុងរបាយការណ៍ឆ្នាំ ១៩៨៧ របស់ខ្លួន មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានសំអាងលើទិន្នន័យពីរបាយការណ៍រដ្ឋាភិបាលឆ្នាំ១៩៨៤ នៅពេលគោលដៅសម្ភាសន៍របស់ពួកគេពុំបានផ្តល់ចំនួនជនរងគ្រោះដូចក្នុងករណីពាក់ព័ន្ធនឹងព្រៃតារុត និងភូមិចក្រីទេ[223]។

១២៣. [កោសលុប] ដែលធ្លាប់ធ្វើជាលេខាស្រុកព្រះនេត្រព្រះភ្លាមៗ ក្រោយពេលចេញរបាយការណ៍រដ្ឋាភិបាលឆ្នាំ១៩៨៤ បានផ្តល់ព័ត៌មានបន្ថែមអំពីវិធីសាស្ត្រធ្វើរបាយការណ៍

---

[217] [កោសលុប]។

[218] [កោសលុប]។

[219] **ឯកសារ D119/50.2** ស្រុកព្រះនេត្រព្រះ ស្ថិតិប្រាសាទបូរាណ-ស្តូបអធិដ្ឋាន និងសិល្បៈមហាជនរបស់គណៈកម្មការរបស់មន្ទីរឃោសនាការវប្បធម៌-ព័ត៌មានខេត្តបាត់ដំបង លេខ ៧១១ ឃវពខ ចុះថ្ងៃទី ២៨ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ១៩៨៤ KH ERN 00933219-00933220។ *សូមមើលផងដែរ* [កោសលុប]។

[220] [កោសលុប]។

[221] [កោសលុប] *សូមមើល* ទិន្នន័យដែលបានប្រើប្រាស់សម្រាប់ព្រៃតារុត និង ភូមិចក្រី ក្នុង **ឯកសារ D1.3.10.10** របាយការណ៍មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាឆ្នាំ ចុះកំណត់ទីតាំងវាលពិឃាតក្នុងប្រទេសកម្ពុជាលើផែនទី ឆ្នាំ ១៩៨៧៖ ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ ឆ្នាំ ១៩៨៧ KH ERN 00750679។

[222] [កោសលុប]។

[223] **ឯកសារ D1.3.10.10** របាយការណ៍មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ចុះកំណត់ទីតាំងវាលពិឃាតក្នុងប្រទេសកម្ពុជាលើផែនទី ឆ្នាំ ១៩៨៧៖ ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ ឆ្នាំ ១៩៨៧ KH ERN 00750679។

នេះ។ គាត់ជឿថា ចំនួនជនរងគ្រោះដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងរបាយការណ៍នោះទំនងជាបានប្រមូលបានតាមរយៈកិច្ចសម្ភាសន៍នីមួយៗ ជាជាងការរាប់សាកសពជាក់ស្តែង[224]។ គាត់សន្និដ្ឋានថា ចំនួនជនរងគ្រោះលើសពី ៧៨.០០០ នាក់នៅក្នុងស្រុកព្រះនេត្រព្រះទាំងមូល[225] *"អាចទំនងពុំត្រឹមត្រូវនោះទេ"*[226]។ ផ្អែកតាមការសង្កេតរបស់ **[កោសលុប]** យើងអាចសន្និដ្ឋានថា ចំនួនជនរងគ្រោះនៅវត្តព្រះនេត្រព្រះ ភូមិចក្រី និងព្រៃតារុត ដែលបានយកចេញពីរបាយការណ៍រដ្ឋាភិបាលឆ្នាំ ១៩៨៤ អាចផ្អែកលើកិច្ចសម្ភាសន៍ជាជាងការរាប់សាកសពជាក់ស្តែង។

១២៤. គួរលើកឡើងផងដែរថា នៅក្នុងរបាយការណ៍ឆ្នាំ ១៩៩៧ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាក៏ចេញមកពីព័ត៌មានដែលប្រមូលបានដោយរដ្ឋាភិបាលជាតិក្នុងឆ្នាំ ១៩៧៩ ក្នុងបរិបទនៃតុលាការដែលបានបង្កើតឡើងប្រឆាំងនឹងសមាជិករដ្ឋបាលនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ[227] ទោះជាយ៉ាងណាក្តី ពុំមានភ័ស្តុតាងពាក់ព័ន្ធនឹងវិធីសាស្ត្ររបស់រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាទេ។

iii. <u>ចំនួនមនុស្សស្លាប់</u>

១២៥. របាយការណ៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាទាំងពីរមានបញ្ជាក់ពីចំនួនមនុស្សស្លាប់។ របាយការណ៍ឆ្នាំ ១៩៩៧ រួមមានចំនួនជនរងគ្រោះដែលបានស្លាប់នៅក្នុងអំឡុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនៅក្នុងខេត្តបន្ទាយមានជ័យ និងខេត្តបាត់ដំបងនាពេលបច្ចុប្បន្ន។ របាយការណ៍នេះរៀបរាប់ចំនួនជនរងគ្រោះសរុប ៤៧១.៧៦១ នាក់ដែលត្រូវបានបែងចែកចេញជាបីប្រភេទដូចតទៅ៖ កសិករ (២៧១.៥៤១ នាក់) មន្ត្រីរដ្ឋការ និងកម្មករ (៥៤.២៣០ នាក់) ព្រះសង្ឃ (១.៥២៥ អង្គ) ជនពិការ (១៤.២១៩ នាក់) ក្រុមជនជាតិ

---

[224] **[កោសលុប]**។

[225] **[កោសលុប]**។

[226] **[កោសលុប]**។

[227] **[កោសលុប]**។

ភាគតិច (៩៥.៥៧៣ នាក់)[228]។ យោងតាម **[កោសលុប]** មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា បានប្រមូលព័ត៌មានក្នុងអំឡុងពេលនៃកិច្ចសម្ភាសន៍ជាមួយអ្នករស់នៅក្នុងភូមិដែលពាក់ព័ន្ធ[229]។ វាពុំបង្ហាញច្បាស់ថាតើចំនួននៃជនរងគ្រោះក្នុងប្រភេទទាំងនេះអាចជាន់គ្នា លេចចេញពីកិច្ចសម្ភាសន៍ដែលបានធ្វើឡើងដោយមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ឬរបាយការណ៍រដ្ឋាភិបាលឆ្នាំ ១៩៨៤[230]។ ពាក់ព័ន្ធនឹងចំនួនសរុប (៤៧១.៧៦១ នាក់) **[កោសលុប]** លើកឡើងថា តួលេខនេះបានផ្ដល់ជូនដោយមន្ទីរវប្បធម៌ខេត្ត[231]។

១២៦. លើសពីនេះ ដូចបានលើកឡើងខាងលើ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានសម្ភាសន៍ជាមួយនឹងប្រភពនានាដែលបានផ្ដល់ចំនួនមនុស្សស្លាប់ និងរបួសនៅតាមទីតាំងចំនួនប្រាំបីក្នុងចំណោមទីតាំងចំនួន ១៣ ដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងរបាយការណ៍ទាំងពីរនោះ រួមមាន ចម្ការខ្នុរ និងវត្តសុភមង្គល - ក្នុងស្រុកស៊ីសុផុន (ឬសេរីសោភ័ណ) ចម្ការយាយហឹម ល្អាងគួយយំ និងវត្តបន្ទាយនាង - ក្នុងស្រុកមង្គលបូរី និងទីតាំងចម្ការតាលឹង/វត្តព្រះនេត្រព្រះ និងភ្នំទ្រយោង - ក្នុងស្រុកព្រះនេត្រព្រះ មន្ទីរសន្តិសុខស្រុក និងត្រពាំងថ្ម - ស្រុកភ្នំស្រុក។

១២៧. ចំពោះចំនួនជនរងគ្រោះនៅតាមទីតាំងនានា ពាក់ព័ន្ធនឹងការស៊ើបអង្កេតនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០១ របាយការណ៍ឆ្នាំ ១៩៩៧ លើកឡើងជនរងគ្រោះចំនួន ៤០.០០០ នាក់នៅភ្នំទ្រយោងដែលត្រូវបានពិពណ៌នាថារួមមានមន្ទីរសន្តិសុខ គុក និងទីតាំងសម្លាប់មនុស្សធំមួយ[232]។ ទោះបីជាគាត់បានចូលរួមធ្វើរបាយការណ៍ក៏ដោយ ក៏ **[កោសលុប]** ពុំបានដឹង

---

[228] **ឯកសារ D1.3.10.10** របាយការណ៍មជ្ឈមណ្ឌលកម្ពុជា ចុះកំណត់ទីតាំងវាលពិឃាតក្នុងប្រទេសកម្ពុជាលើផែនទី៖ ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ ឆ្នាំ ១៩៩៧ KH ERN 00750666-00750667។

[229] [កោសលុប]។

[230] *សូមមើល* [កោសលុប]។

[231] **[កោសលុប]**ចូរកត់សម្គាល់ថា ចំនួនសរុបនៃប្រភេទជនរងគ្រោះខុសៗគ្នាបង្កើតបានចំនួនជនរងគ្រោះសរុប ៤៣៤.០៩៩ នាក់ដែលប្រភេទទាំងនេះអាចជាន់គ្នា។

[232] **ឯកសារ D1.3.10.10** របាយការណ៍មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ចុះកំណត់ទីតាំងវាលពិឃាតក្នុងប្រទេសកម្ពុជាលើផែនទី ឆ្នាំ ១៩៩៧៖ ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ ឆ្នាំ ១៩៩៧ KH ERN 00750680។

ថាតើនរណាគេបានព្រាងរបាយការណ៍ត្រង់ផ្នែកនេះ[233]។ គាត់ក៏ពុំបានចុះពិនិត្យទីតាំងនេះផងដែរ ហើយក៏ពុំបានសម្ភាសន៍ប្រជាជនដែលធ្លាប់បាននៅទីនោះ[234]។ គាត់សន្មតថាតួនាទីនេះបានទទួលមកពីគោលដៅសម្ភាសន៍ដែលគ្មានអត្តសញ្ញាណដោយផ្អែកលើរបាយការណ៍ស្រុក[235]។ ហេតុដូច្នេះ ប្រភពនៃទិន្និន័យនេះពុំមានភាពច្បាស់លាស់។

១២៨. របាយការណ៍ឆ្នាំ ១៩៩៧ លើកឡើងអំពីជនរងគ្រោះចំនួន ៣.៨៩០ នៅព្រៃតារុត[236] ចំណែក របាយការណ៍រដ្ឋាភិបាលឆ្នាំ ១៩៨៤ លើកឡើងថា មានសាកសពចំនួន ៣.៨៩៦ សាកសព[237]។ ព័ត៌មានចន្លោះប្រហោងនេះអាចផ្អែកលើភាពមិនអាចអានបាននូវចំនួនជាក់លាក់នេះនៅក្នុងរបាយការណ៍ឆ្នាំ ១៩៨៤។ សំណៅថតចម្លងដែល ក.ស.ច.ស មានអាចត្រឹមអាចអានបានតែប៉ុណ្ណោះ[238] ប៉ុន្តែយើងពុំបានដឹងអំពីគុណភាពនៃព័ត៌មានជាលាយលក្ខណ៍អក្សរដែលបានទទួលដោយមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជានោះឡើយ។ ហេតុដូច្នេះ ចំនួននេះគឺជាចំនួនប៉ាន់ស្មានតែប៉ុណ្ណោះ។

១២៩. នៅក្នុងរបាយការណ៍ឆ្នាំ ១៩៩៧ និងឆ្នាំ១៩៩៨ ក៏ឃើញមានព័ត៌មានចន្លោះប្រហោងពាក់ព័ន្ធនឹងចម្ការខ្នុរផងដែរ។ របាយការណ៍ឆ្នាំ ១៩៩៧ លើកឡើងជនរងគ្រោះចំនួន

---

[233] [គោសលុប]។

[234] [គោសលុប]ឯកសារ **D1.3.10.10** របាយការណ៍មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ចុះកំណត់ទីតាំងវាលពិឃាតក្នុងប្រទេសកម្ពុជាលើផែនទី ឆ្នាំ ១៩៩៧៖ ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ ឆ្នាំ១៩៩៧ KH ERN 00750680។

[235] [គោសលុប]។

[236] **ឯកសារ D1.3.10.10** របាយការណ៍មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ចុះកំណត់ទីតាំងវាលពិឃាតក្នុងប្រទេសកម្ពុជាលើផែនទី ឆ្នាំ១៩៩៧៖ ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ ឆ្នាំ ១៩៩៧ KH ERN 00750677។

[237] **ឯកសារ D119/50.2** ស្រុកព្រះនេត្រព្រះ ស្ថិតិប្រាសាទបូរាណ-ស្តូបអធិដ្ឋាន និងសិល្បៈមហាជនរបស់គណៈកម្មការរបស់មន្ទីរឃោសនាការវប្បធម៌-ព័ត៌មានខេត្តបាត់ដំបង លេខ ៧១១ ឃវពខ ចុះថ្ងៃទី ២៨ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ១៩៨៤ KH ERN 00933219។

[238] **ឯកសារ D119/50.2** ស្រុកព្រះនេត្រព្រះ ស្ថិតិប្រាសាទបូរាណ-ស្តូបអធិដ្ឋាន និងសិល្បៈមហាជនរបស់គណៈកម្មការរបស់មន្ទីរឃោសនាការវប្បធម៌-ព័ត៌មានខេត្តបាត់ដំបង លេខ ៧១១ ឃវពខ ចុះថ្ងៃទី ២៨ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ១៩៨៤ KH ERN 00933219។ *សូមមើល*សម្រាប់សំណៅជាភាសាខ្មែរឯកសារ ឯកសារ **D119/50.2** ស្រុកព្រះនេត្រព្រះ ស្ថិតិប្រាសាទបូរាណ-ស្តូបអធិដ្ឋាន និងសិល្បៈមហាជនរបស់គណៈកម្មការរបស់មន្ទីរឃោសនាការវប្បធម៌-ព័ត៌មានខេត្តបាត់ដំបង លេខ ៧១១ ឃវពខ ចុះថ្ងៃទី ២៨ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ១៩៨៤ KH ERN 00933216-00933222។

២.០០០ នាក់[239] ២០.០០០ នាក់[240] ឬ ២៥.០០០ នាក់[241] ហើយរបាយការណ៍ឆ្នាំ ១៩៩៨ លើកឡើងសាកសពចំនួន ៤.០០០ ទៅ ៥.០០០ សាកសព[242]។ ទោះបីជាជាគាត់មានតួនាទីនៅក្នុងការធ្វើរបាយការណ៍ឆ្នាំ១៩៩៨ ក៏ដោយ[243] នៅពេលសួរអំពីព័ត៌មានចន្លោះប្រហោងនេះ [កោសលុប] ហាក់ដូចជាពុំបានទៅដល់ចម្ការខ្នុរនៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៩៨ នោះឡើយ[244]។

១៣០. ពាក់ព័ន្ធនឹងអាងត្រពាំងថ្មក្នុងស្រុកភ្នំស្រុក គោលដៅសម្ភាសន៍ម្នាក់របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា នៅក្នុងរបាយការណ៍ឆ្នាំ១៩៩៨ បានផ្តល់តួលេខប៉ាន់ស្មាននៃជនរងគ្រោះចំនួន ២.០០០ នាក់[245]។ [កោសលុប] ចងចាំថាបានចុះទៅពិនិត្យអាងត្រពាំងថ្មក្នុងស្រុកភ្នំស្រុកក្នុងឆ្នាំ ១៩៩៨[246]។

---

239 **ឯកសារ D1.3.10.10** របាយការណ៍មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ចុះកំណត់ទីតាំងវាលពិឃាតក្នុងប្រទេសកម្ពុជាលើផែនទី ឆ្នាំ១៩៩៧៖ ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ ឆ្នាំ ១៩៩៧ KH ERN 00750671។

240 **ឯកសារ D1.3.10.10** របាយការណ៍មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ចុះកំណត់ទីតាំងវាលពិឃាតក្នុងប្រទេសកម្ពុជាលើផែនទី ឆ្នាំ ១៩៩៧៖ ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ ឆ្នាំ ១៩៩៧ KH ERN 00750665។

241 **ឯកសារ D1.3.10.10** របាយការណ៍មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ចុះកំណត់ទីតាំងវាលពិឃាតក្នុងប្រទេសកម្ពុជាលើផែនទី ឆ្នាំ ១៩៩៧៖ ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ ឆ្នាំ ១៩៩៧ KH ERN 00750671។

242 **ឯកសារ D1.3.27.10** របាយការណ៍មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ចុះកំណត់ទីតាំងវាលពិឃាតក្នុងប្រទេសកម្ពុជាលើផែនទី ឆ្នាំ ១៩៩៨៖ ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ ឆ្នាំ ១៩៩៨ KH ERN 00184620។

243 [កោសលុប]*សូមមើលផងដែរ*ឯកសារ **D1.3.27.10** របាយការណ៍មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ចុះកំណត់ទីតាំងវាលពិឃាតក្នុងប្រទេសកម្ពុជាលើផែនទី ឆ្នាំ ១៩៩៨៖ ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ ឆ្នាំ ១៩៩៨ KH ERN 00184626។

244 [កោសលុប]។

245 **ឯកសារ D1.3.27.10** របាយការណ៍មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ចុះកំណត់ទីតាំងវាលពិឃាតក្នុងប្រទេសកម្ពុជាលើផែនទី ឆ្នាំ ១៩៩៨៖ ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ ឆ្នាំ ១៩៩៨ KH ERN 00184626។

246 [កោសលុប]។

iv. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

១៣១. របាយការណ៍ឆ្នាំ ១៩៩៧ និងឆ្នាំ ១៩៩៨ បានផ្អែកជាចម្បងលើការចុះតាមទីតាំង និងកិច្ចសម្ភាសន៍ជាមួយនឹងប្រភពនានា ហើយនឹងរួមបញ្ចូលព័ត៌មានពីរបាយការណ៍រដ្ឋាភិបាលឆ្នាំ ១៩៨៤។ របាយការណ៍ទាំងនេះផ្តល់ព័ត៌មានអំពីទីតាំង និងចំនួនជនរងគ្រោះ។

១៣២. ចំពោះចំនួនជនរងគ្រោះ មានតែប្រភពមួយ ឬពីរនៃមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាតាមទីតាំងមួយៗបានផ្តល់ចំនួនបែបនេះ។ របាយការណ៍មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាដែលជារបាយការណ៍សង្ខេបពុំរួមមានកំណត់ហេតុទាំងស្រុងនៃកិច្ចសន្ទនាដែលបានធ្វើឡើងជាមួយនឹងប្រភពផ្សេងៗគ្នា ហេតុដូច្នេះ វាខ្វះព័ត៌មានដូចជាមូលដ្ឋានសំអាងលើការដឹងឮអំពីប្រភពអំពីចំនួនជនរងគ្រោះ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ចំនួននេះពុំស៊ីសង្វាក់គ្នា ហើយដើមហេតុនាំឲ្យមានការស្លាប់នោះពុំមានភាពច្បាស់លាស់។

១៣៣. ផ្អែកតាមវិធីសាស្ត្រនេះ វាហាក់ដូចជាបង្ហាញថា ចំនួនជនរងគ្រោះនៅក្នុងរបាយការណ៍ឆ្នាំ ១៩៨៤ បានផ្អែកលើព័ត៌មានដែលប្រមូលបានក្នុងលក្ខណៈប្រព័ន្ធ និងតាមរយៈប្រភពច្រើនជាងទិន្និន័យយកមកពីមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា។ របាយការណ៍រដ្ឋាភិបាលឆ្នាំ ១៩៨៤ ក៏បង្ហាញអំពីដើមហេតុនាំឲ្យមានការស្លាប់ ក៏ប៉ុន្តែពុំបានបញ្ជាក់ថាតើព័ត៌មាននេះបានបង្កើតឡើងដោយរបៀបណានោះទេ។ របាយការណ៍នេះពុំរួមមានកំណត់ហេតុនៃកិច្ចសន្ទនាដែលបានធ្វើឡើងជាមួយនឹងប្រភពនានានោះឡើយ។

១៣៤. របាយការណ៍ទាំងនេះគ្មានបានលើកឡើងអំពីកាលបរិច្ឆេទដែលជនរងគ្រោះបានស្លាប់ ឬរចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋបាល និងខ្សែសង្វាក់នៃការបញ្ជាដែលនាំឲ្យមានការស្លាប់នោះទេ។ ហេតុដូច្នេះ យើងពុំអាចកំណត់ថាតើមរណភាពស្ថិតនៅក្រោមរង្វង់ក្របខ័ណ្ឌយុត្តាធិការពេលវេលាពាក់ព័ន្ធ ឬក៏អត់នោះឡើយ។

១៣៥. ផ្អែកលើចំណុចខាងលើ យើងយល់ឃើញថា ចំនួនជនរងគ្រោះដែលបានផ្តល់ជូននៅក្នុងរបាយការណ៍មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាឆ្នាំ ១៩៩៧ និងឆ្នាំ ១៩៩៨ និងរបាយការណ៍រដ្ឋាភិបាលឆ្នាំ ១៩៨៤ ពុំអាចទុកចិត្តបាន និងមានតម្លៃជាភ័ស្តុតាងតិចតួច។ អាស្រ័យ

ហេតុនេះ យើងពុំបានសំអាងលើចំនួនទាំងនេះឡើយ។ ចំនួន និងដើមហេតុនាំឲ្យមានការស្លាប់ដែលសាក្សីបានផ្តល់ជូន ក.ស.ច.ស ត្រូវបានយកមកសំអាងជំនួសវិញ។

ឃ. កិច្ចសម្ភាសន៍ អ៊ឹម ចែម ជាមួយនឹងមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា និងអង្គភាពផ្សេងទៀត

១៣៦. ទោះបីជាវិធានផ្ទៃក្នុងចែងអំពីប្រព័ន្ធធ្វើកិច្ចស្តាប់ចម្លើយជនសង្ស័យ និងជនត្រូវចោទ (ដែលជាបុរេលក្ខខណ្ឌស្តីពីភាពអាចទទួលយកបាន) ក៏ដោយ[247] ក៏វិធានទាំងនេះពុំចែងឲ្យបានច្បាស់លាស់លើការប្រើប្រាស់ចម្លើយដែលជនសង្ស័យ និងជនត្រូវចោទបានផ្តល់ជូនអង្គភាព ឬអង្គការផ្សេង ទោះបីនៅមុន ឬក្រោយបានដឹងថាក្លាយជាជនសង្ស័យ ឬកំពុងត្រូវបានចោទប្រកាន់ទៅតាមការការស៊ើបអង្កេតរបស់ អ.វ.ត.ក ក៏ដោយ។

១៣៧. ស.ច.ស នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២ បានទទួលយកសំណើសុំរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាសុំដាក់ចូលក្នុងសំណុំរឿងនូវខ្សែភាពយន្តដែល នួន ជា នៅមុនពេលត្រូវបានចោទប្រកាន់ត្រូវបានសម្ភាសន៍ និងបានធ្វើសេចក្តីប្រកាសទាក់ទងនឹងបទចោទក្នុងសំណុំរឿង ០០២។ នៅក្នុងករណីនោះ ស.ច.ស ពុំចាត់ទុកថា វាមានរបាំងចំពោះការប្រើប្រាស់សេចក្តីថ្លែងការណ៍ទាំងអស់នោះជាភ័ស្តុតាងនោះទេ។ ស្របជាមួយនឹងវិធានទូទៅស្តីពីការវាយតម្លៃលើភ័ស្តុតាងដែលបានលើកឡើងខាងលើនៅក្នុងផ្នែកនេះ ស.ច.ស គ្រាន់តែបានកត់សម្គាល់ថា ខ្លឹមសារនៃខ្សែភាពយន្ត និងសេចក្តីប្រកាសដែលបានធ្វើឡើងដោយជនត្រូវចោទ "*ត្រូវបានគិតថាភាគម្រិតស្រាលជាង បើប្រៀបជាមួយនឹងភ័ស្តុតាងដែលប្រមូលបានដោយផ្ទាល់ដោយ ស.ច.ស នៅក្នុងអំឡុងពេលនៃការស៊ើបសួរ*"[248]។

១៣៨. នៅក្នុងសាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/០១ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសំអាងលើកិច្ចសម្ភាសន៍របស់ នួន ជា ត្រង់ផ្នែកខ្លះដែលបានទទួលស្គាល់សេចក្តីថ្លែងការណ៍ដាក់បន្ទុកថាអាចជឿជាក់បាន ហើយច្រានចោលសេចក្តីថ្លែងការណ៍ដែលអាចទំនងមានលក្ខណៈដោះបន្ទុក។ នៅពេលសំអាងដូច្នោះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានវាយតម្លៃលើសេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់ នួន ជា រួមជាមួយនឹងភ័ស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿង ហើយអ្វីដែលសំខាន់នោះ

[247] វិធាន ២១ និងវិធាន ៥៨ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

[248] [កោសលុប]។

បានអនុវត្តឆន្ទានុសិទ្ធិ ស្របទៅតាមបទដ្ឋានទូទៅនៃការវាយតម្លៃភ័ស្តុតាង[249]។ នៅដំណាក់កាលបណ្តឹងសាទុក្ខ អ.ជ.ត.ក បានទទួលស្គាល់វិធីសាស្ត្ររបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង និងការសំអាងលើផ្នែកស្តីពីភ័ស្តុតាងដាក់បន្ទុកដែលបានរកឃើញនៅក្នុងវីដេអូ ព្រមទាំងការច្រានចោលរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងលើផ្នែកនៃភ័ស្តុតាងដោះបន្ទុកដែលមានកិច្ចសម្ភាសន៍ដដែលនោះ[250]។

១៣៩. សេចក្តីថ្លែងការណ៍ចំនួនពីរដែល **អ៊ឹម ចែម** បានផ្តល់ជូនមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា[251] សេចក្តីថ្លែងការណ៍មួយផ្តល់ជូនអង្គការយុវសន្តិភាព[252] និងមួយទៀតផលិតកម្មស្នាយលីងថូត[253] ត្រូវបានយកមកពិចារណានៅក្នុងដីកាដំណោះស្រាយនេះ (សំអាងហេតុ)។ ស្របជាមួយនឹងវិធីសាស្ត្រដែលបានអនុវត្តនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២ និងវិធានទូទៅនៃការវាយតម្លៃលើភ័ស្តុតាងដែលបានពន្យល់នៅក្នុងផ្នែកនេះ សេចក្តីថ្លែងការណ៍ទាំងនេះត្រូវបានផ្តល់ទម្ងន់តិចតួចជាងការស្តាប់ចម្លើយដែលបានធ្វើឡើងដោយ ក.ស.ច.ស។ ភាពអាចជឿជាក់បាន និងតម្លៃជាភ័ស្តុតាងរបស់សេចក្តីថ្លែងការណ៍ទាំងនេះត្រូវបានវាយតម្លៃដោយពិនិត្យពិចារណាលើភ័ស្តុតាងទាំងអស់ផ្សេងទៀតដែលមាននៅក្នុងសំណុំរឿង។

---

[249] **សំណុំរឿង ០០២/០១-E313** *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៥០១-កថាខណ្ឌ ៥០៣ កំណត់សម្គាល់ ១៥១០ កថាខណ្ឌ ៩៣៨ ដល់ ៩៣៩។

[250] **សំណុំរឿង ០០២-ឯកសារ F36** *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៣៥៨-៣៥៩។

[251] **ឯកសារ D123/1/5.1a** បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយនឹង អ៊ឹម ចែម ចុះថ្ងៃទី ៤ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០០៧ KH ERN 00929726-00929761។ ឯកសារ D123/1/5.1c បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយនឹង អ៊ឹម ចែម ចុះថ្ងៃទី ៦ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១២ KH ERN 00929846-00929916។

[252] **ឯកសារ D219/264.1** ប្រតិចារឹកនៃកិច្ចសម្ភាសន៍របស់អង្គការយុវសន្តិភាពជាមួយនឹង អ៊ឹម ចែម ក្នុងឆ្នាំ ២០១១ KH ERN 01106993-01107054។

[253] **ឯកសារ D1.3.12.1** កិច្ចសម្ភាសន៍របស់ផលិតកម្មស្នាយលីងថូតជាមួយនឹង អ៊ឹម ចែម ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០០៧ KH ERN 00234184-00234227។

IV. ការវិភាគអង្គហេតុ និងសេចក្តីសន្និដ្ឋាន

ក. អ៊ឹម ចែម មុនខែ មេសា ឆ្នាំ ១៩៧៥ និងក្រោយថ្ងៃទី ៦ ខែ មករា ឆ្នាំ ១៩៧៩

១៤០. **អ៊ឹម ចែម** កើតនៅឆ្នាំ ១៩៤៦ នៅភូមិក្បាលអូរ ឃុំជាងទង ស្រុកត្រាំកក់ ខេត្តតាកែវ[254] និងបានចូលរួមក្នុងចលនាខ្មែរក្រហមនៅឆ្នាំ ១៩៧០[255]។ ក្រោយពេលចូលរួមជាមួយខ្មែរក្រហម គាត់ធ្វើជាមេឃុំជាងទងរយៈពេលពីរឆ្នាំ[256]។ សាក្សីនានាបានលើកឡើងថា គាត់ស្ថិតនៅស្រុកត្រាំកក់ប្រហែលជារហូតដល់ខែ មេសា ឆ្នាំ ១៩៧៥[257]។

១៤១. សាក្សីម្នាក់បានរាយការណ៍ថា នៅពេលកងទ័ពវៀតណាមចូលមកដល់នៅឆ្នាំ ១៩៧៩ **អ៊ឹម ចែម** បានភៀសខ្លួនចូលព្រៃ ប្រហែលនៅជិតព្រំដែនថៃ[258]។ គាត់ប្រហែលជារស់នៅជិតព្រំដែនថៃក្នុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ ១៩៨០ ដោយសារសាក្សីម្នាក់ទៀតបានជួបគាត់នៅក្នុងការប្រជុំមួយដែលដឹកនាំដោយ តាម៉ុក នៅខេត្តសុរិន្ទ ប្រទេសថៃ[259]។

១៤២. **អ៊ឹម ចែម** សព្វថ្ងៃ រស់នៅភូមិអូរអង្រែ ឃុំត្រពាំងតាវ ស្រុកអន្លង់វែង ខេត្តឧត្តរមានជ័យ[260]។

---

254 **ឯកសារ D123/1/5.1c** បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយនឹង អ៊ឹម ចែម ចុះថ្ងៃទី ៦ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១២ KH ERN 00929848។ **ឯកសារ D1.3.12.1** កិច្ចសម្ភាសន៍របស់ផលិតកម្មស្នាយលីងចូតជាមួយនឹង អ៊ឹម ចែម ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០០៧ KH ERN 00234184-00234185។ **[កោសលុប]**។

255 **ឯកសារ D1.3.12.1** កិច្ចសម្ភាសន៍របស់ផលិតកម្មស្នាយលីងចូតជាមួយនឹង អ៊ឹម ចែម ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០០៧ KH ERN 00234190.

256 **ឯកសារ D1.3.12.1** កិច្ចសម្ភាសន៍របស់ផលិតកម្មស្នាយលីងចូតជាមួយនឹង អ៊ឹម ចែម ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០០៧ KH ERN 00234190-00234191.

257 **[កោសលុប]**។

258 **[កោសលុប]**។

259 **[កោសលុប]**។

260 **[កោសលុប] ឯកសារ D123/1/5.1c** បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយនឹង អ៊ឹម ចែម ចុះថ្ងៃទី ៦ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១២ KH ERN 00929850។ សូមមើលផងដែរ **[កោសលុប]**។

ខ. តួនាទី និង សិទ្ធិអំណាចរបស់ អ៊ឹម ចែម នៅភូមិភាគនិរតី

១៤៣. អនុលោមទៅតាមសំអាងហេតុដែលបានពន្យល់នៅក្នុងផ្នែកនេះ យើងសន្និដ្ឋានថា នៅក្នុងភូមិភាគនិរតី **អ៊ឹម ចែម** មានតួនាទីជាលេខាសមាគមនារីនៃតំបន់ ១៣ ហើយនៅក្នុងតួនាទីនេះគាត់ទទួលខុសត្រូវលើការអប់រំនយោបាយដល់ស្ត្រីនៅតាមស្រុកក្នុងតំបន់ ១៣។

១៤៤. ស.ព.អ អះអាងថា ចាប់ពីឆ្នាំ ១៩៧៦ **អ៊ឹម ចែម** ជាលេខាស្រុកកោះអណ្តែតក្នុងតំបន់ ១៣ នៃភូមិភាគនិរតីផង[261] និងជាសមាជិកគណៈតំបន់ ១៣ ផង។ ហេតុនេះ គាត់ត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាជាប់ពាក់ព័ន្ធទៅនឹងរាល់ការសម្រេចទាំងអស់ដែលប៉ះពាល់ដល់ស្រុកកោះអណ្តែត និងតំបន់ ១៣[262]។ យើងសន្និដ្ឋានថា ពុំមានភស្តុតាងគាំទ្រដល់ការអះអាងទាំងនេះទេ។

១៤៥. ស.ព.អ លើកឡើងថា **អ៊ឹម ចែម** ជាលេខាស្រុកកោះអណ្តែត ដោយសំអាងទៅលើចម្លើយមួយរបស់ **អ៊ឹម ចែម** និង ទៅលើភស្តុតាងរបស់សាក្សីម្នាក់។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី នៅក្នុងចម្លើយនោះ **អ៊ឹម ចែម** គ្រាន់តែនិយាយថា នៅស្រុកកោះអណ្តែត គាត់ "*ធ្វើតែជាមួយប្រជាជន ប៉ុនធ្វើបានតែស្ទូង*" ថា គាត់ពុំមានកាន់ "*មុខងារអីធំដុំទេ*" ហើយថា គាត់ទទួលខុសត្រូវខាងជម្លៀសស្ត្រី[263]។ សាក្សីដែល ស.ព.អ យកមកសំអាងគ្រាន់តែលើកឡើងថា **អ៊ឹម ចែម** បានទៅកោះអណ្តែតពី "*សមាគមនារីតំបន់ ១៣*" សាក្សីមិនដឹងថាគាត់ជាលេខាស្រុកកោះអណ្តែត ឬយ៉ាងណាទេ ហើយសាក្សីក៏មិនដឹងច្បាស់ពីការទទួលខុសត្រូវរបស់គាត់ដែរ សាក្សីបានឃើញគាត់ទៅមន្ទីរស្រុក "*ហៅនារីទៅប្រជុំ*"។ សាក្សីក៏លើកឡើងបន្ថែមដែរថា **អ៊ឹម ចែម** មិនបានទៅមន្ទីរស្រុកញឹកញាប់ទេ តែ "*យូរៗមកម្តង*" ប៉ុណ្ណោះ[264]។

---

[261] សូមមើលផងដែរ ទាក់ទឹងនឹងទីតាំងស្រុកកោះអណ្តែត។ [កោសលុប]

[262] [កោសលុប]។

[263] **ឯកសារ D123/1/5.1a** បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយនឹង អ៊ឹម ចែម ចុះថ្ងៃទី ៤ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០០៧ KH ERN00089783, KH ERN00929750។

[264] [កោសលុប]។

១៤៦. ពេជ្រ ជឹម ដែលធ្លាប់ជាអនុលេខាស្រុកត្រាំកក់ នៅតំបន់ ១៣ ពីឆ្នាំ ១៩៧៥ រហូតដល់ចុងឆ្នាំ១៩៧៦[265] លើកឡើងថា **អ៊ឹម ចែម** ពុំមានតួនាទីផ្លូវការនៅក្នុងគណៈស្រុកកោះអណ្តែតទេ តែថា គាត់បានទៅធ្វើការនៅគ្រប់ស្រុកទាំងអស់ក្នុងតំបន់ ១៣ ដែលជាផ្នែកមួយនៃតួនាទីរបស់គាត់ជាប្រធានសមាគមនារីតំបន់ ១៣[266]។ **អ៊ឹម ចែម** ពិតជាបានលើកឡើងនៅក្នុងបទសម្ភាសន៍នាពេលក្រោយមកថា បន្ទាប់ពីគាត់ផ្ទេរទៅកោះអណ្តែត គាត់គឺជាសមាជិកក្នុងគណៈកម្មាធិការមួយដែលមានសមាសភាពបីរូប ហើយគាត់ផ្តោតលើការងារបង្កបង្កើនផលស្រូវ[267]។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី ទាក់ទិននឹងភ័ស្តុតាងដែលបានយកមកពិនិត្យនៅក្នុងកថាខណ្ឌនេះ និងអនុលោមតាមសំអាងហេតុនានាដែលបានពន្យល់នៅក្នុងចំណុចផ្សេងទៀតនៃផ្នែកនេះ យើងយល់ឃើញថា **អ៊ឹម ចែម** ពុំមែនជាលេខាស្រុកកោះអណ្តែតទេ តែគាត់បានធ្វើការនៅទីនោះដោយសារគាត់មានតួនាទីជាប្រធានសមាគមនារីតំបន់ ១៣។

១៤៧. ទាក់ទិននឹងតួនាទីរបស់ **អ៊ឹម ចែម** ជាសមាជិកគណៈតំបន់ ១៣ ស.ព.អ សំអាងទៅលើចម្លើយមួយរបស់ **អ៊ឹម ចែម** ដែលគាត់លើកឡើងថា គាត់ជំនួស តាសោម (ដែលជាលេខាស្រុកក្នុងតំបន់ ១៣) មួយរយៈពេលខ្លី នៅពេលគាត់ធ្លាក់ខ្លួនឈឺ[268]។ ស.ព.អ ក៏បានសំអាងផងដែរទៅលើពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមួយចំនួន ដែលយើងចាត់ទុកថាមានតម្លៃជាភ័ស្តុតាងតិចតួច ឬពុំមានតម្លៃជាភ័ស្តុតាងទេនោះ[269]។

១៤៨. ជាការពិត មានសាក្សីបីនាក់ដែលបានលើកឡើងដោយមានភាពច្បាស់លាស់ និងជាក់លាក់ដែលមានកម្រិត ខុសៗគ្នាត្រង់ថា **អ៊ឹម ចែម** ជាសមាជិកគណៈតំបន់ ១៣ នៅ

---

[265] [កោសលុប]។

[266] [កោសលុប]។

[267] **ឯកសារ D123/1/5.1c** បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយនឹង អ៊ឹម ចែម ចុះថ្ងៃទី ៦ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១២ KH ERN 00951846, KH ERN 00929874។

[268] **ឯកសារ D123/1/5.1c** បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយនឹង អ៊ឹម ចែម ចុះថ្ងៃទី ៦ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១២ KH ERN 00951848, KH ERN 00929877។

[269] សូមមើលផ្នែក III(ក)។

01508559

ភូមិភាគនិរតី[270]។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី សាក្សីជាច្រើននាក់បានផ្តល់ភស្តុតាងជាក់លាក់ជាងលើបញ្ហានេះ ដោយលើកឡើងថា តួនាទីរបស់ **អ៊ឹម ចែម** នៅតំបន់ ១៣ គឺជាប្រធានសមាគមនារី[271]។ ក្នុងចំណោមសាក្សីទាំងនោះ មានសាក្សីឈ្មោះ ពេជ្រ ជឹម ដែលថា ចំពោះតួនាទីនេះ **អ៊ឹម ចែម** បានធ្វើដំណើរទៅតាមស្រុកនានាក្នុងតំបន់ ១៣ ដែលគាត់បានបើកវគ្គរៀនសូត្រដល់ស្ត្រី វាយតម្លៃអំពីប្រវត្តិរូបរបស់ពួកគេ និងចាត់តាំងឲ្យពួកគេទៅកាន់ការងារ និងទីកន្លែងខុសៗគ្នា[272]។ ឧទាហរណ៍ **អ៊ឹម ចែម** បានចូលរួម និងបានថ្លែងនៅក្នុងការប្រជុំនៅស្រុកអង្គរជ័យ តំបន់ ១៣[273] ដែលនៅទីនោះ គាត់ទទួលបន្ទុកផ្នែកនារីស្រុក[274] រួមទាំងស្រុកផ្សេងទៀតដែលនៅក្នុងតំបន់នោះ ចំណែកឯការទទួលខុសត្រូវរបស់គាត់រួមមាន ការចាត់តាំងមនុស្សឲ្យធ្វើការងារ និងទៅកន្លែងផ្សេងៗ[275]។ **អ៊ឹម ចែម** ខ្លួនឯងបានបញ្ជាក់ថា គាត់ពិតជាមានតួនាទីនេះមែន[276]។ គាត់ស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងដោយផ្ទាល់របស់ តាសោម ជាលេខាតំបន់ ១៣[277]។

១៤៩. សាក្សីម្នាក់បានពន្យល់ពីវត្តមានរបស់ **អ៊ឹម ចែម** នៅអង្គរជ័យ ដោយលើកឡើងថា គាត់ជាលេខាស្រុក[278]។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី ភស្តុតាងនេះដាច់តែឯង ពុំមានមូលដ្ឋានច្បាស់លាស់ និងផ្ទុយពីសាក្សីម្នាក់ដែលលើកឡើងថា ទោះបី **អ៊ឹម ចែម** ពិតជាបានចូលរួមក្នុងការប្រជុំនៅអង្គរជ័យក៏ដោយ តែគាត់ចូលរួមពុំមែនក្នុងនាមជាលេខាស្រុកទេ[279] ដោយសារ

[270] [កោសលុប]។

[271] [កោសលុប]។

[272] [កោសលុប]។

[273] [កោសលុប]។

[274] [កោសលុប]។

[275] [កោសលុប]។

[276] **ឯកសារ D123/1/5.1a** បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយនឹង អ៊ឹម ចែម ចុះថ្ងៃទី ៤ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០០៧ KH ERN00929750។

[277] [កោសលុប]។

[278] [កោសលុប]។

[279] [កោសលុប]។

មនុស្សម្នាក់ឈ្មោះ តាញ៉ែន ជាអ្នកកាន់កាប់តំណែងនេះ នេះបើតាមការលើកឡើងរបស់សាក្សីនេះ និងសាក្សីម្នាក់ទៀត[280]។

១៥០. **អ៊ឹម ចែម** ដឹកនាំសមាគមនារីនៅតំបន់ ១៣ ពីឆ្នាំ ១៩៧០ ឬ ១៩៧២ រហូតដល់ប្រហែលជាខែ កុម្ភៈ ឬ មីនា ឆ្នាំ ១៩៧៧ នៅពេលដែលគាត់ផ្លាស់ទៅភូមិភាគពាយ័ព្យ[281]។

គ. ការចូលគ្រប់គ្រងរបស់កម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីទៅលើភូមិភាគពាយ័ព្យ

១៥១. នៅដើមឆ្នាំ ១៩៧៦ និងបន្តរហូតដល់ឆ្នាំ ១៩៧៨ តាម៉ុក ដែលជាលេខាភូមិភាគនិរតី[282] បានបញ្ជូនកម្មាភិបាលជាច្រើនក្រុមពីភូមិភាគនិរតីឲ្យទៅជំនួសកម្មាភិបាលមូលដ្ឋាន នៅក្នុងរចនា សម្ព័ន្ធរដ្ឋបាលនៃភូមិភាគពាយ័ព្យ[283]។ សាក្សីជាច្រើនដែលត្រូវបានបញ្ជូនទៅភូមិភាគពាយ័ព្យបានចូលរួមប្រជុំនៅតាកែវ មុនពេលចេញដំណើរ ដែលនៅទីនោះ តាម៉ុក បានប្រកាសថា បាត់ដំបងជា "*តំបន់រំដោះថ្មី*" សភាពការណ៍នៅទីនោះ "*មិនល្អ*" ហើយភូមិភាគត្រូវការជំនួយ[284]។ តាម៉ុក បានស្តីបន្ទោសដល់កម្មាភិបាលពាយ័ព្យចំពោះបញ្ហាទាំងនេះ[285]។ ការប្រជុំបានធ្វើឡើងនៅឆ្នាំ ១៩៧៦[286] ឆ្នាំ ១៩៧៧[287] និង ឆ្នាំ ១៩៧៨[288]។ តាម៉ុក និងកម្មាភិបាលជាន់ខ្ពស់ផ្សេងទៀតបានចាត់តាំងកម្មាភិបាលពីភូមិភាគនិរតីឲ្យទៅកាន់តំណែង និងទីកន្លែងផ្សេងៗ នៅពេលពួកគេទៅដល់ភូមិភាគពាយ័ព្យ[289]។

---

[280] [កោសលុប]។

[281] [កោសលុប] *សូមមើលផងដែរ* [កោសលុប]។

[282] [កោសលុប]។

[283] [កោសលុប]។

[284] [កោសលុប]។

[285] [កោសលុប]។

[286] [កោសលុប]។

[287] [កោសលុប]។

[288] [កោសលុប]។

[289] [កោសលុប]។

១៥២. តាម៉ុក បានបញ្ជូនកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីទៅភូមិភាគពាយ័ព្យបីដង[290]។ លើកទីមួយធ្វើឡើងនៅឆ្នាំ ១៩៧៦ នៅពេលដែលកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីមួយក្រុមតូចត្រូវបានបញ្ជូនទៅភូមិភាគពាយ័ព្យ ដើម្បីធ្វើការជាមួយកម្មាភិបាលភូមិភាគពាយ័ព្យ តែមិនបានទៅជំនួស ឬគ្រប់គ្រងពួកគេទេ[291]។ លើកទីពីរធ្វើឡើងនៅឆ្នាំ ១៩៧៧ និងដើមឆ្នាំ ១៩៧៨ នៅពេល តាម៉ុក បញ្ជូនកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតី រួមជាមួយក្រុមគ្រួសារពួកគេ ដើម្បីទៅចាប់ខ្លួន និងជំនួសកម្មាភិបាលភូមិភាគពាយ័ព្យនៅថ្នាក់ឃុំ សហករណ៍ និងស្រុក[292] ដែលដឹកនាំដោយ **អ៊ឹម ចែម** ដែលក្រោយមក គាត់បានផ្លាស់ទៅស្រុកព្រះនេត្រព្រះក្នុងតំបន់ ៥[293]។ ការបញ្ជូនកម្មាភិបាលលើកទីបីធ្វើឡើងនៅពាក់កណ្ដាលឆ្នាំ ១៩៧៨។ នៅពេលនោះ កម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីបានទៅជំនួសកម្មាភិបាលភូមិភាគពាយ័ព្យថ្នាក់លើ ដោយបោសសម្អាតកម្មាភិបាលភូមិភាគពាយ័ព្យនៅថ្នាក់តំបន់ និងភូមិភាគ តែក៏បានទៅជំនួសកម្មាភិបាលថ្នាក់ក្រោមនៅថ្នាក់ស្រុក និងឃុំ ដែលធ្វើការក្រោមកម្មាភិបាលភូមិភាគ និងតំបន់ មុនពេលមានការបោសសម្អាតដែរ[294]។

១៥៣. តាម៉ុក បានចាត់តាំងកងទ័ពភូមិភាគនិរតីឱ្យធ្វើការបោសសម្អាតកម្មាភិបាលភូមិភាគពាយ័ព្យ។ សាក្សី **[កោសលុប]** ដែលជាទាហាន និងជាសាច់ញាតិរបស់ តាម៉ុក ដែលធ្វើការយ៉ាងជិតស្និទ្ធជាមួយ តាម៉ុក នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ លើកឡើងថា មុនពេលកងពលនៃកងទ័ពរបស់គាត់ត្រូវបានបញ្ជូនទៅបាត់ដំបងនៅដើមឆ្នាំ ១៩៧៨ តាម៉ុក បានបញ្ជាឱ្យពួកគេ "*បោសសម្អាតពួកពាយ័ព្យ*"[295]។ ក្រោយពេលកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីទៅដល់កងទ័ព និងកម្មាភិបាលភូមិភាគពាយ័ព្យត្រូវបានចាប់ខ្លួន និងឃុំឃាំងនៅតាមមន្ទីរសន្តិសុខនានាក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ និងនៅមន្ទីរ ស-២១ នៅភ្នំពេញ ដោយចាត់តាំងឱ្យធ្វើការងារ

---

[290] [កោសលុប]។

[291] [កោសលុប]។

[292] [កោសលុប]។

[293] ភ័ស្តុតាងស្តីពីប្រធានបទនេះត្រូវបានយកមកពិនិត្យនៅផ្នែកដែលពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីរបស់ **អ៊ឹម ចែម** នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ។

[294] [កោសលុប]។

[295] [កោសលុប]។

នៅតាមការដ្ឋាននានាក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យដើម្បី "កសាងខ្លួន" ឬយកទៅសម្លាប់[296]។ នៅពាក់កណ្ដាលឆ្នាំ ១៩៧៨ ក្រោយពេលចាប់ខ្លួន និងដកកម្មាភិបាលជាន់ខ្ពស់ចេញពីតំណែង ហើយ តាម៉ុក ក៏ក្លាយជាលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យជាផ្លូវការ[297]។

១៥៤. តាម៉ុក បានបោសសម្អាតតំបន់ ៥ នៃភូមិភាគពាយ័ព្យ ដែលនៅទីនោះ មេដឹកនាំមូលដ្ឋាន និងកម្មាភិបាលថ្នាក់ក្រោម ត្រូវបានចាប់ខ្លួន និងសម្លាប់ដោយកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតី ចាប់ពីពាក់កណ្ដាលឆ្នាំ ១៩៧៧ មក[298]។ ដូចដែលនឹងឃើញនៅផ្នែកបន្ទាប់ **អ៊ឹម ចែម** បានផ្លាស់ទៅតំបន់ ៥ នៃភូមិភាគពាយ័ព្យនៅពាក់កណ្ដាលឆ្នាំ ១៩៧៧ និងជំនួសអតីតកម្មាភិបាលពាយ័ព្យ ទាំងនៅថ្នាក់ស្រុក និងតំបន់។

១៥៥. សាក្សីលើកឡើងថា តាម៉ុក បានជ្រើសរើសមនុស្សស្និទ្ធរបស់គាត់ឲ្យដឹកនាំកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីទៅភូមិភាគពាយ័ព្យ[299]។ មានភ័ស្តុតាងដែលស្របទៅនឹងចម្លើយរបស់ **អ៊ឹម ចែម** ដែលថា **អ៊ឹម ចែម** គឺជាជំនួយការដែល តាម៉ុក មានភាពជិតស្និទ្ធ និងទុកចិត្ត[300] ហើយថា អ្នកទាំងពីរបានប្រាស្រ័យទាក់ទងការងារគ្នាដោយផ្ទាល់[301]។ មេធាវីការពារក្ដីជំទាស់ថា **អ៊ឹម ចែម** ពុំមានទំនាក់ទំនងពិសេសជាមួយ តាម៉ុក ទេ[302]។ ពួកគេសំអាងទៅលើចម្លើយរបស់សាក្សី **[កោសលុប]** ដែលថា ការទាក់ទងរវាងថ្នាក់ស្រុក និងភូមិភាគ ពុំអាចធ្វើទៅបានទេ ហើយថា ការទាក់ទងរបស់ **អ៊ឹម ចែម** ត្រូវឆ្លងកាត់ តាចាយ ជាកម្មាភិបាលថ្នាក់

---

[296] **[កោសលុប]** *សូមមើល* **[កោសលុប]**។

[297] **[កោសលុប] ឯកសារ D123/1/5.1a** បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយនឹង អ៊ឹម ចែម ចុះថ្ងៃទី ៤ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០០៧ KH ERN 00929739។

[298] **[កោសលុប]**។

[299] **[កោសលុប]**។

[300] **[កោសលុប] ឯកសារ D123/1/5.1b** បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយនឹង អ៊ឹម ចែម ចុះថ្ងៃទី ២០ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០០៨ KH ERN 00929834។

[301] **[កោសលុប] ឯកសារ D123/1/5.1a** បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយនឹង អ៊ឹម ចែម ចុះថ្ងៃទី ៤ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០០៧ KH ERN 00929739-00929740។

[302] **[កោសលុប]**។

តំបន់ មុនពេលទៅដល់ តាម៉ុក[303]។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី **[កោសលុប]** ដែលជានិរសារបស់ តាចាយ នៅពេលនោះ បានបន្ថែមថា ទោះបីពីដំបូង ការផ្ញើសំបុត្ររវាង តាម៉ុក និង **អ៊ឹម ចែម** មិនត្រូវបានធ្វើឡើងដោយផ្ទាល់ក៏ដោយ តែ *"ក្រោយមក"* គាត់បានផ្ញើសំបុត្រពី តាម៉ុក ទៅឲ្យ **អ៊ឹម ចែម** ដោយផ្ទាល់[304]។ មេធាវីការពារក្តីក៏ជំទាស់ផងដែរថា ចម្លើយរបស់ **អ៊ឹម ចែម** ស្តីពីលក្ខណៈនៃទំនាក់ទំនងរបស់គាត់ជាមួយ តាម៉ុក មានតម្លៃជាភ័ស្តុតាងតិចតួច ដោយសារគាត់បានផ្តល់ចម្លើយដោយពុំបានធ្វើសម្បថទេ[305]។ យើងបានលើកឡើងជាក់លាក់ខាងលើរួចហើយក្នុងផ្នែកភ័ស្តុតាងនៃដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ) នេះ អំពីការយល់ឃើញរបស់យើងទៅលើតម្លៃជាភ័ស្តុតាងនៃកិច្ចសម្ភាសន៍របស់ **អ៊ឹម ចែម**។ ក្នុងករណីនេះ យើងយល់ឃើញថា ចម្លើយទាំងនោះត្រូវបានគាំទ្រដោយភ័ស្តុតាងដែលថា **អ៊ឹម ចែម** ត្រូវបានជ្រើសរើសឲ្យដឹកនាំ កម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីទៅភូមិភាគពាយ័ព្យលើកទីពីរ នៅក្នុងប្រតិបត្តិការមួយដែល តាម៉ុក បានបង្កើតឡើង និងគ្រប់គ្រង ហើយគាំទ្រដោយចម្លើយរបស់សាក្សីនានាដែលត្រូវបានយកមកពិចារណានៅក្នុងកថាខណ្ឌនេះ។ ហេតុនេះ យើងសន្និដ្ឋានថា ភ័ស្តុតាងដែលថា **អ៊ឹម ចែម** មានទំនាក់ទំនងជិតស្និទ្ធជាមួយ តាម៉ុក ហើយ តាម៉ុក ទុកចិត្តគាត់ អាចឲ្យជឿជាក់បាន។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី យើងយល់ថា ទំនាក់ទំនងជិតស្និទ្ធនេះពុំមានសារៈសំខាន់ជាពិសេសក្នុងការវាយតម្លៃអំពីសិទ្ធិអំណាច និងកម្រិតនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ **អ៊ឹម ចែម** ទាក់ទិននឹងការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានចោទប្រកាន់ទៅលើគាត់ទេ។ កម្រិតនៃសិទ្ធិអំណាចរបស់ **អ៊ឹម ចែម** និងការប្រព្រឹត្តិដែលពាក់ព័ន្ធរបស់គាត់ នឹងយកមកពិចារណានៅក្នុងផ្នែកបន្ទាប់។

---

[303] [កោសលុប]។

[304] [កោសលុប]។

[305] [កោសលុប]។

ឃ. តួនាទី និងសិទ្ធិអំណាចរបស់ អ៊ឹម ចែម នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ

i. ការបញ្ជូន អ៊ឹម ចែម ទៅភូមិភាគពាយ័ព្យ

១៥៦. នៅពាក់កណ្ដាលឆ្នាំ ១៩៧៧ ទំនងជាក្នុងខែ មីនា ដូចដែលនឹងពិភាក្សានៅផ្នែកបន្ទាប់ តាម៉ុក បានបញ្ជូន ៥០០ ទៅ ៦០០ គ្រួសារ តាមរថភ្លើងពីតាកែវ ក្នុងភូមិភាគនិរតី ទៅកាន់ភូមិភាគពាយ័ព្យ។ **អ៊ឹម ចែម** ជាអ្នកដឹកនាំក្រុមក្នុងការបញ្ជូននាពេលនោះ[306]។ ក្រុមនេះមានទាហានចំនួនពី ៣០០ ទៅ ៥០០ នាក់ដែរ[307] បានឈប់សម្រាកមួយ ឬពីរយប់នៅភ្នំពេញ មុននឹងទៅដល់ភូមិភាគពាយ័ព្យ។ នៅភ្នំពេញ ប៉ុល ពត បានដឹកនាំអង្គប្រជុំដល់ពួកគេ ចំណែក **អ៊ឹម ចែម** អង្គុយនៅកៅអីជួរមុខ[308]។ **អ៊ឹម ចែម** អាចដឹងពីផែនការបញ្ជូនអ្នកភូមិភាគនិរតីទៅភូមិភាគពាយ័ព្យតាំងពីដើមឆ្នាំ ១៩៧៦ ដូចដែលសាក្សីម្នាក់លើកឡើងថា នៅឆ្នាំនោះ **អ៊ឹម ចែម** បានចូលរួមការប្រជុំធំមួយដែលបានធ្វើនៅស្រុកកោះអណ្ដែត តំបន់ ១៣ នៃភូមិភាគនិរតី ដែលមានការពិភាក្សាពីផែនការនោះ ទោះបីជាលក្ខណៈទូទៅក៏ដោយ[309]។

១៥៧. សាក្សី ពេជ្រ ជឹម ដែលជាអនុលេខាស្រុកត្រាំកក់ ក្នុងភូមិភាគនិរតី បានទទួលដំណឹងថាមានពួកក្បត់នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ[310] ហើយថា តាម៉ុក បានបញ្ជូន **អ៊ឹម ចែម** ទៅដោះស្រាយ "*ការបះបោរ*"[311]។

---

[306] **[កោសលុប] ឯកសារ D123/1/5.1b** បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយនឹង អ៊ឹម ចែម ចុះថ្ងៃទី ២០ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០០៨ KH ERN00929775។ **ឯកសារ D123/1/5.1c** បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយនឹង អ៊ឹម ចែម ចុះថ្ងៃទី ៦ ខែមេសា ឆ្នាំ ២០១២ KH ERN00929879-00929880។

[307] **[កោសលុប] ឯកសារ D1.3.12.1** កិច្ចសម្ភាសន៍របស់ផលិតកម្មស្នាយលីងថូតជាមួយនឹង អ៊ឹម ចែម ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែមេសា ឆ្នាំ ២០០៧ KH ERN00234194។

[308] **[កោសលុប]**។

[309] **[កោសលុប]**។

[310] **[កោសលុប]**។

[311] **[កោសលុប]**។

ii. <u>លេខាស្រុកព្រះនេត្រព្រះ</u>

១៥៨. នៅពេលគាត់ផ្លាស់ទៅដល់ **អ៊ឹម ចែម** ត្រូវបានតែងតាំងជាលេខាស្រុកព្រះនេត្រព្រះ ក្នុងតំបន់ ៥ នៃភូមិភាគពាយ័ព្យ។ សាក្សីលើកឡើងថា គាត់បានផ្លាស់ទៅនៅឆ្នាំ ១៩៧៧ ចំណែកសាក្សីខ្លះបានលើកឡើងថា ពេលនេះគឺក្នុងរដូវក្តៅ មុនចូលឆ្នាំខ្មែរ ឬកាន់តែច្បាស់ទៅទៀតគឺនៅខែ មីនា ឆ្នាំ ១៩៧៧[312]។ សាក្សី [កោសលុប] ដែលបានធ្វើដំណើរជាមួយ **អ៊ឹម ចែម** ចេញពីភូមិភាគនិរតីទៅភូមិភាគពាយ័ព្យ បានអះអាងថា គាត់ទៅដល់ទីនោះប្រហែលក្នុងខែ មីនា ឆ្នាំ ១៩៧៧។[313] កាលបរិច្ឆេទនេះក៏ស្របទៅនឹងភស្តុតាងស្តីពីការចាប់ខ្លួន និងការជំនួស តាម៉ោង ដែលកាន់តំណែងមុន **អ៊ឹម ចែម** ជាកម្មាភិបាលភូមិភាគពាយ័ព្យ ដែលជាលេខាស្រុកព្រះនេត្រព្រះ រហូតដល់ដើម ឬពាក់កណ្តាលឆ្នាំ ១៩៧៧[314] និងបានធ្វើការជាមួយ **អ៊ឹម ចែម** មួយរយៈមុនពេលចាប់ខ្លួន[315]។ នៅពេល **អ៊ឹម ចែម** និង កម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីផ្សេងទៀតទៅដល់ តាម៉ោង ត្រូវបានចាប់ខ្លួន និងបញ្ជូនទៅមន្ទីរ ស-២១។ សាក្សីបានកំណត់ពីពេលវេលានៃការចាប់ខ្លួនប្រហែលពាក់កណ្តាលឆ្នាំ ១៩៧៧ ហើយចម្លើយសារភាពរបស់ តាម៉ោង នៅមន្ទីរ ស-២១ បញ្ជាក់ថាការចាប់ខ្លួនត្រូវបានធ្វើឡើងមុនថ្ងៃទី ៨ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៧៧[316]។

១៥៩. នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ **អ៊ឹម ចែម** បានទៅរស់នៅ និងធ្វើការនៅភូមិភ្នំលៀប ក្នុងស្រុកព្រះនេត្រព្រះ[317]។

១៦០. គាត់បានកាន់តំណែងជាលេខាស្រុកព្រះនេត្រព្រះរហូតដល់ពេលកងទ័ពវៀតណាមចូលទៅដល់នៅខែ មករា ឆ្នាំ ១៩៧៩[318]។

---

[312] [កោសលុប]។

[313] [កោសលុប]។

[314] [កោសលុប]។

[315] [កោសលុប]។

[316] [កោសលុប]។

[317] [កោសលុប]។

[318] [កោសលុប]។

iii. តួនាទីជាសមាជិកគណៈតំបន់ ៥

១៦១. ភស្តុតាងពីសាក្សីមួយចំនួនក៏លើកឡើងផងដែរថា **អ៊ឹម ចែម** មានតួនាទីមួយនៅក្នុងគណៈតំបន់ ៥ បន្ថែមទៅលើតួនាទីជាលេខាស្រុកព្រះនេត្រព្រះ។

១៦២. មុនពេល **អ៊ឹម ចែម** និងកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីទៅដល់ភូមិភាគពាយ័ព្យនៅខែ មីនា ឆ្នាំ ១៩៧៧ តាហ៊ីង (ឬ តាហ៊ឹង) តាជាល (ឬ តាជៀល) តាវ៉ាល់ និងអាចថា តារុធ គឺជាសមាជិកគណៈតំបន់ ៥[319]។ តាហ៊ីង ត្រូវបានចាប់ខ្លួនមុនគេ ហើយបើតាមការលើកឡើងរបស់សាក្សីម្នាក់ ការចាប់ខ្លួននេះត្រូវបានធ្វើឡើងក្រោយ **អ៊ឹម ចែម** និង តាម៉ុក ទៅដល់ភូមិភាគពាយ័ព្យ[320]។ ក្រោយពេលចាប់ខ្លួន តាហ៊ីង តាជាល ត្រូវបានតែងតាំងជា *"មនុស្សទទួលបន្ទុកបណ្តោះអាសន្ន"* មុនពេលកម្មាភិបាលម្នាក់ទៀតឈ្មោះ តារិន កាន់តំណែងជំនួស តាហ៊ីង[321]។ តាជាល ហៅ ឆ្នាំង[322] គឺជាកម្មាភិបាលភូមិភាគពាយ័ព្យ និងជាកូនប្រុសរបស់ មូល សម្បត្តិ ហៅ រស់ ញឹម[323] ដែលជាលេខាគណៈភូមិភាគពាយ័ព្យ[324] និងជាកូនប្រសាររបស់ សោ ភឹម ជាកម្មាភិបាលជាន់ខ្ពស់ម្នាក់ទៀតនៅក្នុងបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា[325]។ បើតាមសាក្សី **[កោសលុប]** តាជាល ជាអ្នកចាត់តាំង **អ៊ឹម ចែម** ធ្វើជាលេខាស្រុកព្រះនេត្រព្រះនៅពេលគាត់ទៅដល់ភូមិភាគពាយ័ព្យ[326]។

---

[319] **[កោសលុប]**។

[320] **[កោសលុប]**។

[321] **ឯកសារ D219/494.1.8** ប្រតិចារឹកនៃការជំនុំជម្រះលើអង្គសេចក្តីក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ ចុះថ្ងៃទី ១៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៥ KH ERN 01132168-01132169។ សូមមើលផងដែរ **[កោសលុប]**។

[322] **[កោសលុប]**។

[323] **[កោសលុប] ឯកសារ D123/1/5.1c** បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយនឹង អ៊ឹម ចែម ចុះថ្ងៃទី ៦ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១២ KH ERN 00929892។

[324] **[កោសលុប]**។

[325] **[កោសលុប] ឯកសារ D1.3.29.1** កិច្ចសម្ភាសន៍ជាមួយជនសង្ស័យ អៀង សារី ហៅ វ៉ាន់ ចុះថ្ងៃទី ១៧ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ១៩៩៦ KH ERN 00062454។ **ឯកសារ D6.1.529** ប្រតិចារឹកនៃកិច្ចសម្ភាសន៍រវាង Steve Heder ជាមួយលោក អ៊ុក ប៊ុនឈឿន KH ERN00379489។

[326] **[កោសលុប]**។

១៦៣. ទោះជាយ៉ាងណាក្តី តាជាល ត្រូវបានចាប់ខ្លួនដោយគេចោទថាជាជនក្បត់ និងត្រូវបានបញ្ជូនទៅសម្លាប់នៅភ្នំពេញ ទំនងជានៅដើម ឬពាក់កណ្តាលឆ្នាំ ១៩៧៨ ដោយមានការរាយការណ៍ថា គាត់ត្រូវបានចាប់ខ្លួនជាមួយឪពុករបស់គាត់គឺ តាញ៉ឹម[327]។ បន្ទាប់ពីចាប់ខ្លួន តាជាល តារិន ដែលជាកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីត្រូវបានចាត់តាំងជាលេខាតំបន់ ៥[328]។ តារិន ក៏ត្រូវបានផ្លាស់ចេញដែរ ក្រោយពេល តាចាយ ក្លាយជាប្រធានគណៈតំបន់ ៥ ចំណែក **អ៊ឹម ចែម** បានក្លាយជាអនុលេខា[329]។ ក្នុងឋានៈជាអនុលេខាតំបន់ ៥ **អ៊ឹម ចែម** បន្តគ្រប់គ្រងស្រុកព្រះនេត្រព្រះ[330]។

១៦៤. សាក្សីជាច្រើនផ្តល់ភ័ស្តុតាងពីតួនាទីរបស់ **អ៊ឹម ចែម** នៅក្នុងគណៈតំបន់ ៥[331] ថាបានបន្តរហូតដល់ពេលកងទ័ពវៀតណាមចូលមកដល់នៅដើមឆ្នាំ ១៩៧៩[332]។ សាក្សីម្នាក់លើកឡើងថា **អ៊ឹម ចែម** ខ្លួនឯងជាអ្នកប្រាប់គាត់ថា គាត់ជា "*គណៈ*" តំបន់ ៥ ថ្មី ហើយថាគាត់ជំនួស តាហ៊ីង ដែលជាជនក្បត់[333]។ សាក្សីផ្សេងទៀតជឿថា គាត់ជាកម្មាភិបាលថ្នាក់តំបន់ទទួលខុសត្រូវផ្នែកឃោឃា[334]។

១៦៥. សាក្សីម្នាក់លើកឡើងថា ទោះបីមានភាពមិនច្បាស់លាស់ក្នុងចំណោមប្រជាជនអំពីចំណុចថា តើ **អ៊ឹម ចែម** ជាកម្មាភិបាលថ្នាក់ស្រុក ឬថ្នាក់តំបន់ក៏ដោយ តែគាត់បានដឹងថា **អ៊ឹម ចែម** មានតួនាទីនៅថ្នាក់ស្រុកដែរ ទោះបីគាត់បន្ថែមដោយមានភាពពុំស៊ីសង្វាក់ថា **អ៊ឹម**

---

[327] **[កោសលុប] ឯកសារ D219/494.1.8** ប្រតិចារឹកនៃការជំនុំជម្រះលើអង្គសេចក្តីក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ ចុះថ្ងៃទី ១៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៥ KH ERN 01132169។

[328] [កោសលុប]។

[329] [កោសលុប]។

[330] [កោសលុប]។

[331] **[កោសលុប] ឯកសារ D67.9** ឧបសម្ព័ន្ធ ៩៖ ឯកសាររបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា៖ "កិច្ចសម្ភាសន៍ជាមួយ ឈិត យឿក" ចុះថ្ងៃទី ១៩ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១១ 00728826។

[332] [កោសលុប]។

[333] [កោសលុប] សូមមើលផងដែរ [កោសលុប]។

[334] [កោសលុប]។

ចែម បានគ្រប់គ្រង "តំបន់ ៥"[335] ក៏ដោយ។ ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ ភស្តុតាងដែលថា **អ៊ឹម ចែម** មានតួនាទីជាសមាជិកគណៈតំបន់ ៥ មានចំនួនច្រើនជាង និងមានគុណភាពអាចឲ្យជឿជាក់បានច្រើនជាង។ ភស្តុតាងនេះក៏ត្រូវបានគាំទ្រដោយប្រយោលដោយកាលៈទេសៈជាច្រើនដែលបង្ហាញពីកម្រិតនៃសិទ្ធិអំណាចរបស់គាត់ដែលខ្ពស់ជាងលេខាស្រុក និងគ្របដណ្តប់ហួសពីស្រុកព្រះនេត្រព្រះទៅទៀត៖

ក. គេឃើញ **អ៊ឹម ចែម** ចូលរួមប្រជុំជាមួយកម្មាភិបាលថ្នាក់តំបន់ និងថ្នាក់ភូមិភាគ[336]។

ខ. **អ៊ឹម ចែម** បានទទួលការណែនាំពីគម្រោងសាងសង់ប្រព័ន្ធចែកចាយទឹកដោយផ្ទាល់ពីតាម៉ុក ក្រោយពេលគាត់គ្រប់គ្រងភូមិភាគពាយ័ព្យ។ ហេតុនេះ យ៉ាងហោចណាស់ក្នុងករណីមួយចំនួន ពុំមានអន្តរការីរវាង តាម៉ុក (លេខាភូមិភាគ) និង **អ៊ឹម ចែម** ទេ[337]។

គ. ការធ្វើដំណើររបស់ **អ៊ឹម ចែម** មិនមែនមានតែនៅស្រុកព្រះនេត្រព្រះទេ តែគាត់បានធ្វើដំណើរទៅភ្នំស្រុក និងស្រុកផ្សេងទៀតក្នុងតំបន់ ៥ ដែលនៅទីនោះ គាត់បានទៅពិនិត្យការដ្ឋានក្នុងតួនាទីជាអ្នកគ្រប់គ្រង[338]។

ឃ. សាក្សីម្នាក់លើកឡើងថា ស្រុកព្រះនេត្រព្រះពុំមានយន្តជំនិះផ្ទាល់ខ្លួនទេ មានតែថ្នាក់តំបន់ទេដែលមាន ហើយគាត់បានឃើញ **អ៊ឹម ចែម** ធ្វើដំណើរតាមរថយន្តជាមួយកម្មាភិបាលថ្នាក់តំបន់ និងថ្នាក់ភូមិភាគ[339]។

ង. ក្រៅពីស្រុកព្រះនេត្រព្រះ **អ៊ឹម ចែម** បានធ្វើការ និងមានមន្ទីរនៅស្រុកស្វាយស៊ីសុផុន និងស្រុកភ្នំស្រុក[340]។

---

[335] [កោសលុប]។

[336] [កោសលុប]។

[337] សូមមើលខាងលើ ផ្នែកស្តីអំពីការគ្រប់គ្រងរបស់កម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីទៅលើភូមិភាគពាយ័ព្យ។

[338] [កោសលុប]។

[339] [កោសលុប]។

[340] [កោសលុប]។

ច. **អ៊ឹម ចែម** មានសិទ្ធិអំណាចទៅលើ ទុំ សឿន នៅពេលសាក្សីជាមេកងចល័តតំបន់ ៥[341]។

ឆ. ទាក់ទិននឹងស្រុកភ្នំស្រុក សាក្សីម្នាក់លើកឡើងថា ទោះបី ញ៉ែន ដែលជាប្តី **អ៊ឹម ចែម** ជាអ្នកគ្រប់គ្រងស្រុកនេះក៏ដោយ តែ **អ៊ឹម ចែម** បានអនុវត្តសិទ្ធិអំណាចនៅទីនោះ។ សាក្សីបានបន្ថែមថា គាត់ជាមនុស្សមានអំណាចណាស់ និងគ្រប់គ្រងផ្នែកយោធា ទោះបីសាក្សីពុំបានលើកឡើងច្បាស់ថាជាយោធាស្រុក ឬតំបន់ក៏ដោយ[342]។ អតីតលេខាស្រុកបវេល (ដែលពីដំបូងស្ថិតនៅក្នុងតំបន់ ៥ តែក្រោយមកស្ថិតក្នុងតំបន់ ៣ វិញ) ដែលបានចូលរួមការប្រជុំមួយជាមួយ តាម៉ុក **អ៊ឹម ចែម** និង កម្មាភិបាលផ្សេងទៀត លើកឡើងថា **អ៊ឹម ចែម** ទទួលខុសត្រូវស្រុកភ្នំស្រុក ហើយថា សាក្សីមិនអាចនៅចាំថា គាត់មានតំណែងអ្វីផ្សេងទៀតទេ[343]។

ជ. **អ៊ឹម ចែម** ធ្លាប់បានបើកការប្រជុំមួយនៅទំនប់អូរលៀប ដែលមានការចូលរួមពីតំណាងថ្នាក់ស្រុកទាំងអស់ក្នុងតំបន់ ៥[344]។

ឈ. អ្នកធ្វើការនៅទំនប់ត្រពាំងថ្ម ស្រុកភ្នំស្រុក ដែលស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ **អ៊ឹម ចែម**[345] មកពីស្រុកបីផ្សេងគ្នារួមមាន ព្រះនេត្រព្រះ ស្វាយស៊ីសុផុន និងភ្នំស្រុក[346]។

១៦៦. ទាក់ទិននឹងការលើកឡើងខាងលើ យើងយល់ថា ក្រោយពេលគាត់ទៅដល់ភូមិភាគពាយ័ព្យ នៅខែ មីនា ឆ្នាំ ១៩៧៧ **អ៊ឹម ចែម** ត្រូវបានចាត់តាំងជាលេខាស្រុកព្រះនេត្រព្រះ។ នៅដើម ឬពាក់កណ្តាលឆ្នាំ ១៩៧៨ គាត់ក៏បានក្លាយជាសមាជិកគណៈតំបន់

---

[341] [កោសលុប]សូមមើលផងដែរ [កោសលុប]។

[342] [កោសលុប] *សូមមើលផងដែរ* ។

[343] [កោសលុប]។

[344] [កោសលុប]។

[345] សូមមើលផ្នែក [កោសលុប]។

[346] [កោសលុប]។

៥ ជាតំណែងដែលគាត់កាន់រហូតដល់ពេលកងទ័ពវៀតណាមចូលទៅដល់នៅខែ មករា ឆ្នាំ ១៩៧៩។

iv. <u>ការទទួលខុសត្រូវ សិទ្ធិអំណាច និងប្រភពនៃការទទួលបានព័ត៌មានរបស់ អ៊ឹម ចែម នៅតំបន់ ៥ នៃភូមិភាគពាយ័ព្យ</u>

អំណាចតាមផ្លូវច្បាប់របស់តំបន់ និងស្រុក ក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

១៦៧. ក្របខណ្ឌរដ្ឋធម្មនុញ្ញរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យត្រូវបានកំណត់ក្នុងលក្ខន្តិកៈ ប.ក.ក ដែលបញ្ជាក់អំពីតួនាទី អំណាច និងបុព្វសិទ្ធិរបស់ស្ថាប័ននយោបាយ និងថ្នាក់រដ្ឋបាលរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ[347]។ ដើម្បីបង្ហាញពីការទទួលខុសត្រូវដែល **អ៊ឹម ចែម** មាននៅក្នុងអំឡុងពេលដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការចោទប្រកាន់មកលើគាត់ និងកម្រិតនៃសិទ្ធិអំណាចដែលគាត់មាន ពាក់ព័ន្ធទៅនឹងការទទួលខុសត្រូវទាំងនេះ ជាដំបូង យើងបានពិនិត្យមើលអំណាច និងបុព្វសិទ្ធិរបស់ថ្នាក់តំបន់ និងថ្នាក់ស្រុកដែលមានចែងក្នុងលក្ខន្តិកៈ ប.ក.ក និងបន្ទាប់មកពិនិត្យមើលភ័ស្តុតាងអំពីអំណាចដែល **អ៊ឹម ចែម** បានអនុវត្តជាក់ស្តែងនៅមូលដ្ឋាន។

១៦៨. លក្ខន្តិកៈ ប.ក.ក ផ្តល់ឲ្យគណៈតំបន់នូវការទទួលខុសត្រូវក្នុងការអនុវត្តផែនការនៅថ្នាក់ស្រុក និងថ្នាក់ឃុំ ដែលថ្នាក់ភូមិភាគបានកំណត់ ស្របទៅនឹងគោលការណ៍ដែលគ្រប់គ្រងបដិវត្តន៍សង្គមនិយមរបស់ ប.ក.ក។ គណៈតំបន់ក៏ទទួលខុសត្រូវផងដែរក្នុងការណែនាំ "*ឲ្យជាប់ និងឲ្យណែនជានិច្ច*" ខាងនយោបាយសតិអារម្មណ៍របស់ថ្នាក់ក្រោម និងប្រជាជន ស្របទៅនឹងមនោគមវិជ្ជានយោបាយរបស់ ប.ក.ក។ ចុងក្រោយ ពួកគេទទួលខុសត្រូវក្នុងការរៀបចំទ្រព្យសម្បត្តិរបស់តំបន់ គ្រប់គ្រងវិន័យ និងរាយការណ៍ជូនថ្នាក់លើស្តីពីសភាពការណ៍ក្នុងតំបន់[348]។ ថ្នាក់តំបន់សម្រេចលើផែនការការងារដែលបញ្ជូនមក

---

[347] **ឯកសារ D1.3.20.1** ឯកសារច្បាប់របស់ ប.ក.ក មានចំណងជើងថា "លក្ខន្តិកៈបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា" ខែ មករា ឆ្នាំ ១៩៧៦។

[348] **ឯកសារ D1.3.20.1** ឯកសារច្បាប់របស់ ប.ក.ក មានចំណងជើងថា "លក្ខន្តិកៈបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា" ខែ មករា ឆ្នាំ ១៩៧៦ KH ERN 00053030-00053031មាត្រា ១៦ ។

ស្រុក[349]។ ស្រដៀងគ្នាដែរ ថ្នាក់តំបន់ផ្តល់បញ្ជីឈ្មោះអ្នកដែលត្រូវចាប់ខ្លួនទៅឲ្យថ្នាក់ស្រុក[350]។ សាក្សី **[កោសលុប]** ដែលជាអតីតលេខាស្រុកនៅតំបន់ ៣ នៃភូមិភាគពាយ័ព្យ[351] លើកឡើងថា ការចាប់ខ្លួន និងការដោះលែងអ្នកទោសក្នុងស្រុកត្រូវទទួលការអនុញ្ញាតពីថ្នាក់តំបន់។ ប្រសិនបើស្រុកដឹងពីសកម្មភាពខ្មាំងដែលអាចកើតមាន ស្រុកនឹងរាយការណ៍ទៅតំបន់ ហើយតំបន់ណែនាំវិធានការអនុវត្តមកស្រុកវិញ[352]។

១៦៩. ស្រុកគឺជាអង្គភាពរដ្ឋបាលនៅក្រោមថ្នាក់តំបន់។ ដូចតំបន់ដែរ ស្រុកស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់គណៈកម្មាធិការបក្សដែលមានសមាសភាពបីរូបគឺ លេខា អនុលេខា និងសមាជិក[353]។ ស្រុកត្រូវបានបែងចែកជាឃុំ ហើយឃុំបែងចែកជាភូមិ។ ជាធម្មតា ភូមិជាច្រើនរួមបញ្ចូលគ្នាជាអង្គភាពធំៗដែលហៅថា សហករណ៍[354]។

១៧០. លេខាទទួលខុសត្រូវក្នុងការតែងតាំង និងដកតំណែងសមាជិកផ្សេងទៀតក្នុងគណៈកម្មាធិការ ដោយមានការយល់ស្របពីលេខាតំបន់ លេខាភូមិភាគ និងគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍[355]។

១៧១. លក្ខន្តិកៈ ប.ក.ក ផ្តល់សិទ្ធិអំណាចដល់គណៈស្រុកក្នុងការរៀបចំការងារថ្មីៗ ទៅតាមមាគ៌ារបស់ ប.ក.ក (និង ដូចដែលបង្ហាញខាងលើ ទទួលការណែនាំពីតំបន់)[356]។ ពួកគេក៏

---

[349] តួនាទីរបស់គណៈកម្មាធិការមជ្ឈិម និងគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ ព្រមទាំងតួនាទីរបស់ថ្នាក់ភូមិភាគ មិនត្រូវបានពិភាក្សានៅផ្នែកនេះទេ ដោយសារវាផ្តោតតែទៅលើថ្នាក់រដ្ឋបាលដែលពាក់ព័ន្ធ ដើម្បីវាយតម្លៃទៅលើការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌដែលចោទប្រកាន់ចំពោះ អ៊ឹម ចែម។

[350] **[កោសលុប]**។

[351] **[កោសលុប]**។

[352] **[កោសលុប]**។

[353] **ឯកសារ D1.3.20.1** ឯកសារច្បាប់របស់ ប.ក.ក មានចំណងជើងថា "លក្ខន្តិកៈបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា" ខែ មករា ឆ្នាំ ១៩៧៦ KH ERN 00053025 មាត្រា ៧ កថាខណ្ឌ ៤។ **[កោសលុប]**។

[354] **[កោសលុប]**។

[355] **ឯកសារ D1.3.20.1** ឯកសារច្បាប់របស់ ប.ក.ក មានចំណងជើងថា "លក្ខន្តិកៈបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា" ខែ មករា ឆ្នាំ ១៩៧៦ KH ERN 00053028 មាត្រា ១២។ **[កោសលុប]**។

មានតួនាទីក្នុងការគ្រប់គ្រងវិន័យនៅថ្នាក់ស្រុក និងរាយការណ៍ពីការងារ និងបញ្ហាផ្សេងៗទៀតនៅថ្នាក់ស្រុកទៅថ្នាក់តំបន់ដែរ[357]។

១៧២. ប.ក.ក ទទួលស្គាល់លេខាស្រុកថាជាថ្នាក់ដឹកនាំសំខាន់ ដោយសារគណៈស្រុកគឺជាស្ពានយ៉ាងសំខាន់រវាងសហករណ៍ និង តំបន់[358]។ នៅក្នុងការចុះផ្សាយមួយរបស់ *ទង់បដិវត្ត* ដែលជាទស្សនាវដ្តីដែលបោះពុម្ពផ្សាយដោយ ប.ក.ក សម្រាប់ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ១៩៧៧ - ខែ មករា ឆ្នាំ ១៩៧៨ ប.ក.ក បានសង្កត់ធ្ងន់អំពីសារៈសំខាន់ក្នុងការតាមដានវត្តមានរបស់ប្រជាជនដែលមានទស្សនៈខុសពីមាគ៌ាបក្សជាផ្លូវការ ដែលត្រូវបានចាត់ទុកថាជា *"ដង្កូវនៅក្នុងសាច់ដែលត្រូវឆ្កឹះចោល"* ។ ប.ក.ក ដាស់តឿនឲ្យស៊ើបអង្កេតស្វែងរកវត្តមាននៃមនុស្សទាំងនោះ ជាពិសេសនៅថ្នាក់ស្រុក និងសហករណ៍ ដោយសារថ្នាក់រដ្ឋបាលទាំងនេះនៅជិតជាមួយអ្នកធ្វើការងារ[359]។

ភ័ស្តុតាងស្តីពីការអនុវត្តការទទួលខុសត្រូវ និង សិទ្ធិអំណាចរបស់ អ៊ឹម ចែម

១៧៣. ភ័ស្តុតាងបង្ហាញថា នៅស្រុកព្រះនេត្រព្រះ **អ៊ឹម ចែម** បានអនុវត្តអំណាចតាមផ្លូវច្បាប់ទាំងអស់របស់លេខាស្រុកក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។ ភ័ស្តុតាងនេះបង្ហាញបន្ថែមថា គាត់បានចូលរួមការងារនៅក្រៅស្រុកព្រះនេត្រព្រះ ដែលស្របទៅនឹងការកាន់តំណែងនៅថ្នាក់តំបន់របស់គាត់ បន្ថែមទៅលើតួនាទីនៅថ្នាក់ស្រុកនោះ។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី វិសាលភាព និង ព្រំដែនច្បាស់លាស់នៃសិទ្ធិអំណាចទៅលើបញ្ហានានាពាក់ព័ន្ធនឹងថ្នាក់តំបន់នៅតែមិនមានភាពច្បាស់លាស់។

---

[356] **ឯកសារ D1.3.20.1** ឯកសារច្បាប់របស់ ប.ក.ក មានចំណងជើងថា "លក្ខន្តិកៈបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា" ខែ មករា ឆ្នាំ ១៩៧៦ KH ERN 00053028 មាត្រា ១២។

[357] **ឯកសារ D1.3.20.1** ឯកសារច្បាប់របស់ ប.ក.ក មានចំណងជើងថា "លក្ខន្តិកៈបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា" ខែ មករា ឆ្នាំ ១៩៧៦ KH ERN 00053028 មាត្រា ១២។

[358] **ឯកសារ D6.1.740** ទស្សនាវដ្តីរបស់ ប.ក.ក មានចំណងជើងថា "ទង់បដិវត្ត លេខពិសេស" ខែ តុលា - វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ១៩៧៧ KH ERN 00064770។ **[កោសលុប]**។

[359] **ឯកសារ D1.3.22.5** ទស្សនាវដ្តីរបស់ ប.ក.ក មានចំណងជើងថា "ទង់បដិវត្ត លេខពិសេស" ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ១៩៧៧ - ខែ មករា ឆ្នាំ ១៩៧៨ KH ERN00064545-00064546។

01508573

១៧៤. ក្នុងឋានៈជាលេខាស្រុកព្រះនេត្រព្រះ **អ៊ឹម ចែម** គ្រប់គ្រងទាំងស្រុងទៅលើស្រុកនេះ រួមទាំងឃុំ និងភូមិទាំងអស់ផង[360]។ សិទ្ធិអំណាចរបស់ **អ៊ឹម ចែម** បានគ្របដណ្តប់ទៅដល់មន្ទីរសន្តិសុខ[361] និងការដ្ឋាន[362] នៅក្នុងស្រុក។ គាត់រៀបចំកម្លាំងការងារ[363] តែងតាំងមេឃុំ និងការដ្ឋាន[364] និងបានចេញលិខិតអនុញ្ញាតឲ្យធ្វើការក្នុងស្រុក[365]។ គាត់ក៏បានទៅពិនិត្យការសាងសង់ទំនប់ត្រពាំងថ្មដែលស្ថិតនៅស្រុកភ្នំស្រុក ទោះបីវិសាលភាពនៃការចូលរួមនិងសិទ្ធិអំណាចរបស់គាត់ទៅលើគម្រោងសាងសង់នោះមិនច្បាស់លាស់ក៏ដោយ។

១៧៥. មានភ័ស្តុតាងជាច្រើនបង្ហាញថា **អ៊ឹម ចែម** មានសិទ្ធិអំណាចបញ្ជាឲ្យចាប់ខ្លួននៅស្រុកព្រះនេត្រព្រះ[366] [កោសលុប][367]។ មានមន្ទីរសន្តិសុខបណ្តោះអាសន្នមួយនៅជិតផ្ទះគាត់នៅភ្នំលៀប ដែលឃុំឃាំងអ្នកទោសមុនពេលបញ្ជូនទៅមន្ទីរសន្តិសុខភ្នំទ្រយោង[368]។ មានភ័ស្តុតាងដែលអាចជឿជាក់បានផងដែរ រួមទាំងភ័ស្តុតាងពីសាក្សី **[កោសលុប]**[369] ជាអតីតប្រធានមន្ទីរសន្តិសុខភ្នំទ្រយោង ថា **អ៊ឹម ចែម** មានសិទ្ធិអំណាចបញ្ជាឲ្យសម្លាប់មនុស្ស។ ភ័ស្តុតាងបង្ហាញថា សិទ្ធិអំណាចនេះគ្រប់ដណ្តប់ដល់ប្រជាជនក្នុងស្រុករបស់គាត់ និងអ្នកដែលត្រូវបានឃុំឃាំងនៅមន្ទីរសន្តិសុខភ្នំទ្រយោង[370]។

១៧៦. មេធាវីការពារក្តីជំទាស់ថា សិទ្ធិអំណាចរបស់ **អ៊ឹម ចែម** ទៅលើបញ្ហាសន្តិសុខ មានតិចតួច *"ដោយសារប្រព័ន្ធយោធន៍ជាទូទៅ ដែលតាមរយៈកត្តានេះ វាមិនសមទំនងទាល់តែ*

---

[360] [កោសលុប]។

[361] [កោសលុប] សូមមើលផងដែរ [កោសលុប]។

[362] [កោសលុប]។

[363] [កោសលុប]។

[364] [កោសលុប]។

[365] [កោសលុប]។

[366] [កោសលុប]។

[367] [កោសលុប]។

[368] សូមមើល [កោសលុប]។

[369] [កោសលុប]។

[370] [កោសលុប] សូមមើល [កោសលុប]។

សោះដែលថា កម្មាភិបាលនារី អាចមានតួនាទីសំខាន់ណាមួយក្នុងកិច្ចការទាក់ទងនឹងបញ្ហាសន្តិសុខ"[371]។ នៅក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋាននេះ មេធាវីការពារក្តីសំអាងទៅលើអង្គហេតុដែលថា អ្នកទោសស្ត្រីនៅភូមិភាគពាយ័ព្យមិនដែលត្រូវបានកត់ត្រាថាមានតួនាទីផ្នែកសន្តិសុខទេ ហើយថា មន្ទីរសន្តិសុខ និងគុកចំនួន ២៤ នៅភូមិភាគពាយ័ព្យត្រូវបានគ្រប់គ្រងដោយបុរសទាំងអស់[372]។ ការអះអាងនេះមិនអាចឲ្យជឿបានទេ។ ទីមួយ ភ័ស្តុតាងស្តីពីសិទ្ធិអំណាចរបស់ **អ៊ឹម ចែម** ទៅលើបញ្ហាសន្តិសុខ បានមកពីសាក្សីជាច្រើនដែលបានដឹងដោយផ្ទាល់ពីបញ្ហានេះ ហើយស្របទៅនឹងតួនាទី និងអំណាចតាមផ្លូវច្បាប់របស់លេខាស្រុកក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។ ទីពីរ ភ័ស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿងបង្ហាញភ័ស្តុតាងចំនួនពីរយ៉ាងតិចអំពីលេខាជាស្ត្រីពីរនាក់ ក្រៅពី **អ៊ឹម ចែម** ដែលអនុវត្តសិទ្ធិអំណាចធំធេងពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហាសន្តិសុខ។ **[កោសលុប]**[373]។ **[កោសលុប]**[374]។ **[កោសលុប]**[375] **[កោសលុប]**[376] **[កោសលុប]**[377]។

១៧៧. ស.ព.អ លើកឡើងថា អំណាចរបស់ **អ៊ឹម ចែម** ទៅលើការចេញបញ្ជាចាប់ខ្លួនបានគ្របដណ្តប់ទៅលើស្រុកផ្សេងទៀតក្នុងតំបន់ ៥។ ក្នុងការលើកឡើងនេះ គាត់សំអាងទៅលើភ័ស្តុតាងរបស់សាក្សីម្នាក់ដែលត្រូវបានចាប់ខ្លួននៅស្រុកស្វាយស៊ីសុផុន ត្រូវបាននាំមកឲ្យ **អ៊ឹម ចែម** និងចុងក្រោយត្រូវបានឃុំឃាំងនៅមន្ទីរសន្តិសុខភ្នំទ្រយោង ក្នុងស្រុកព្រះនេត្រព្រះ[378]។ យើងយល់ថា ភ័ស្តុតាងនេះមិនគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ទេ ដោយសារភ័ស្តុតាងនេះមិនបានបញ្ជាក់ថា ការចាប់ខ្លួនសាក្សីនោះត្រូវបានធ្វើតាមបញ្ជាអ្នកណានោះឡើយ។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី យើងយល់ថា ដោយសារគាត់ទទួលខុសត្រូវ

[371] [កោសលុប]។

[372] [កោសលុប]។

[373] [កោសលុប]។

[374] [កោសលុប]។

[375] [កោសលុប]។

[376] [កោសលុប]។

[377] [កោសលុប]។

[378] [កោសលុប]។

មន្ទីរសន្តិសុខភ្នំទ្រយោង សិទ្ធិអំណាចរបស់ **អ៊ឹម ចែម** បានគ្របដណ្ដប់ទៅដល់អ្នកទោសដែលមកពីស្រុកផ្សេងៗក្នុងតំបន់ ៥[379]។

ប្រភពនៃការទទួលបានព័ត៌មាន

១៧៨. **អ៊ឹម ចែម** បានទទួលព័ត៌មានអំពីដំណើរការគម្រោងសាងសង់ ការផលិតស្បៀង និងបញ្ហាផ្សេងៗទៀតពាក់ព័ន្ធនឹងការងារ តាមរយៈប្រភពព័ត៌មានមួយចំនួន។ គាត់ជាអ្នករៀបចំ និងចូលរួមប្រជុំនៅតាមឃុំនានាក្នុងស្រុកព្រះនេត្រព្រះ ដើម្បីពិភាក្សាអំពីការងារ និងគម្រោងសាងសង់ដែលកំពុងដំណើរការ[380] ពិនិត្យការដ្ឋានដោយផ្ទាល់ផង[381] ឬតាមរយៈមនុស្សក្រោមបង្គាប់ផង[382] និងបានទទួលរបាយការណ៍ស្ដីពីដំណើរការការងារ[383]។ ភស្តុតាងដែលថា គាត់បានទៅពិនិត្យគម្រោងសាងសង់ទំនប់ត្រពាំងថ្មក៏បង្ហាញផងដែរថា ការដឹងឮរបស់គាត់អំពីព្រឹត្តិការណ៍នានានៅតាមមូលដ្ឋាន មានលើសពីស្រុកព្រះនេត្រព្រះទៅទៀត។

១៧៩. ទាក់ទិននឹងបញ្ហាសន្តិសុខ **អ៊ឹម ចែម** បានទទួលរបាយការណ៍ស្ដីពីប្រវត្តិរូបរបស់បុគ្គលនានា បន្ទាប់ពីមានការវាយតម្លៃនៅតាមភូមិ និងសហករណ៍។ បន្ទាប់មក គាត់សម្រេចថាតើមានវិធានការវិន័យបែបណាខ្លះដែលចាំបាច់ត្រូវយកមកប្រើ រួមទាំងការឃុំឃាំងផង[384]។ គាត់ក៏បានទៅពិនិត្យដោយផ្ទាល់នៅតាមមន្ទីរសន្តិសុខនានា ដូចជា ភ្នំទ្រយោង និងវត្តព្រះនេត្រ ព្រះ[385] និងបានទទួលរបាយការណ៍ពីមេគុកទៀតផង[386]។

---

[379] [កោសលុប]។

[380] [កោសលុប]។

[381] [កោសលុប]។

[382] [កោសលុប]។

[383] [កោសលុប]។

[384] [កោសលុប]។

[385] [កោសលុប]។

[386] [កោសលុប] សូមមើល [កោសលុប]។

ង. [កោសលុប]

១៨0. [កោសលុប]

១៨១. [កោសលុប]

១៨២. [កោសលុប][387]។ [កោសលុប][388]។ [កោសលុប][389]។

១៨៣. [កោសលុប][390]។

១៨៤. [កោសលុប][391]។ [កោសលុប][392]។ [កោសលុប][393] [កោសលុប][394]។

១៨៥. [កោសលុប][395] [កោសលុប][396]។

១៨៦. [កោសលុប][397]។ [កោសលុប][398]។ [កោសលុប][399]។

១៨៧. [កោសលុប][400]។ [កោសលុប][401]។

387 [កោសលុប]។

388 [កោសលុប]។

389 [កោសលុប]។

390 [កោសលុប]។

391 [កោសលុប]។

392 [កោសលុប]។

393 [កោសលុប]។

394 [កោសលុប]។

395 [កោសលុប]។

396 [កោសលុប]។

397 [កោសលុប]។

398 [កោសលុប]។

399 [កោសលុប]។

400 [កោសលុប]។

១៨៨. [កោសលុប]។

ច. [កោសលុប]

i. [កោសលុប]

១៨៩. [កោសលុប]។

១៩០. [កោសលុប][402]។ [កោសលុប][403] [កោសលុប][404]។

១៩១. [កោសលុប][405] [កោសលុប][406] [កោសលុប][407] [កោសលុប][408]។ [កោសលុប][409] [កោសលុប][410]។ [កោសលុប][411]។

១៩២. [កោសលុប][412] [កោសលុប][413]។ [កោសលុប][414]។

១៩៣. [កោសលុប][415]។ [កោសលុប][416]។ [កោសលុប][417]។ [កោសលុប][418]។ [កោសលុប][419]។

---

401 [កោសលុប]។

402 [កោសលុប]។

403 [កោសលុប]។

404 [កោសលុប]។

405 [កោសលុប]។

406 [កោសលុប]។

407 [កោសលុប]។

408 [កោសលុប]។

409 [កោសលុប]។

410 [កោសលុប]។

411 [កោសលុប]។

412 [កោសលុប]។

413 [កោសលុប]។

414 [កោសលុប]។

១៩៤. [កោសលុប][420]។ [កោសលុប]។

១៩៥. [កោសលុប][421]។ [កោសលុប][422]។ [កោសលុប][423]។

១៩៦. [កោសលុប][424] [កោសលុប][425]។

១៩៧. [កោសលុប][426] [កោសលុប][427] [កោសលុប][428] [កោសលុប] [429]។ [កោសលុប][430]។ [កោសលុប][431] [កោសលុប][432]។ [កោសលុប][433]។ [កោសលុប][434]។

១៩៨. [កោសលុប][435]។

---

[415] [កោសលុប]។

[416] [កោសលុប]។

[417] [កោសលុប]។

[418] [កោសលុប]។

[419] [កោសលុប]។

[420] [កោសលុប]។

[421] [កោសលុប]។

[422] [កោសលុប]។

[423] [កោសលុប]។

[424] [កោសលុប]។

[425] [កោសលុប]។

[426] [កោសលុប]។

[427] [កោសលុប]។

[428] [កោសលុប]។

[429] [កោសលុប]។

[430] [កោសលុប]។

[431] [កោសលុប]។

[432] [កោសលុប]។

[433] [កោសលុប]។

[434] [កោសលុប]។

01508579

១៩៩. [កោសលុប]។

២០០. [កោសលុប][436] [កោសលុប][437]។ [កោសលុប][438]។ [កោសលុប][439]។ [កោសលុប][440]។ [កោសលុប][441]។

២០១. [កោសលុប][442]។ [កោសលុប][443] [កោសលុប][444]។

២០២. [កោសលុប][445]។ [កោសលុប][446] [កោសលុប][447] [កោសលុប][448]។ [កោសលុប][449]។ [កោសលុប][450]។

២០៣. [កោសលុប][451] [កោសលុប][452]។ [កោសលុប][453]។ [កោសលុប][454] [កោសលុប][455]។ [កោសលុប][456]។ [កោសលុប][457]។ [កោសលុប][458]។ [កោសលុប][459]។ [កោសលុប]

---

435 [កោសលុប]។

436 [កោសលុប]។

437 [កោសលុប]។

438 [កោសលុប]។

439 [កោសលុប]។

440 [កោសលុប]។

441 [កោសលុប]។

442 [កោសលុប]។

443 [កោសលុប]។

444 [កោសលុប]។

445 [កោសលុប]។

446 [កោសលុប]។

447 [កោសលុប]។

448 [កោសលុប]។

449 [កោសលុប]។

450 [កោសលុប]។

451 [កោសលុប]។

452 [កោសលុប]។

២០៤. [កោសលុប][460]។ [កោសលុប][461] [កោសលុប][462]។ [កោសលុប][463] [កោសលុប][464] [កោសលុប][465] [កោសលុប][466] [កោសលុប][467]។

២០៥. [កោសលុប][468]។ [កោសលុប][469]។

២០៦. [កោសលុប][470]។ [កោសលុប][471]។ [កោសលុប][472]។

២០៧. [កោសលុប][473]។ [កោសលុប][474] [កោសលុប][475]។

---

453 [កោសលុប]។

454 [កោសលុប]។

455 [កោសលុប]។

456 [កោសលុប]។

457 [កោសលុប]។

458 [កោសលុប]។

459 [កោសលុប]។

460 [កោសលុប]។

461 [កោសលុប]។

462 [កោសលុប]។

463 [កោសលុប]។

464 [កោសលុប]។

465 [កោសលុប]។

466 [កោសលុប]។

467 [កោសលុប]។

468 [កោសលុប]។

469 [កោសលុប]។

470 [កោសលុប]។

471 [កោសលុប]។

472 [កោសលុប]។

473 [កោសលុប]។

474 [កោសលុប]។

២០៨. [កោសលុប][476]។ [កោសលុប][477] [កោសលុប][478]។ [កោសលុប][479]។ [កោសលុប][480]។

២០៩. [កោសលុប][481]។ [កោសលុប][482]។ [កោសលុប][483]។ [កោសលុប][484]។

២១០. [កោសលុប][485] [កោសលុប][486] [កោសលុប][487] [កោសលុប][488]។ [កោសលុប][489] [កោសលុប][490]។ [កោសលុប]

២១១. [កោសលុប][491] [កោសលុប][492] [កោសលុប][493]។ [កោសលុប][494]។ [កោសលុប][495] [កោសលុប][496]។ [កោសលុប][497]។

---

475 [កោសលុប]។

476 [កោសលុប]។

477 [កោសលុប]។

478 [កោសលុប]។

479 [កោសលុប]។

480 [កោសលុប]។

481 [កោសលុប]។

482 [កោសលុប]។

483 [កោសលុប]។

484 [កោសលុប]។

485 [កោសលុប]។

486 [កោសលុប]។

487 [កោសលុប]។

488 [កោសលុប]។

489 [កោសលុប]។

490 [កោសលុប]។

491 [កោសលុប]។

492 [កោសលុប]។

493 [កោសលុប]។

494 [កោសលុប]។

495 [កោសលុប]។

២១២. [កោសលុប][498] [កោសលុប][499] [កោសលុប][500]។ [កោសលុប][501]។ [កោសលុប]។

២១៣. [កោសលុប][502]។ [កោសលុប][503] [កោសលុប][504] [កោសលុប][505]។ [កោសលុប][506]។ [កោសលុប][507]។ [កោសលុប][508]។ [កោសលុប][509]។ [កោសលុប][510]។ [កោសលុប]។

២១៤. [កោសលុប][511] [កោសលុប][512]។ [កោសលុប][513] [កោសលុប][514]។ [កោសលុប]។

២១៥. [កោសលុប][515]។

២១៦. [កោសលុប]។

---

496 [កោសលុប]។

497 [កោសលុប]។

498 [កោសលុប]។

499 [កោសលុប]។

500 [កោសលុប]។

501 [កោសលុប]។

502 [កោសលុប]។

503 [កោសលុប]។

504 [កោសលុប]។

505 [[កោសលុប]។

506 [កោសលុប]។

507 [[កោសលុប]។

508 [កោសលុប]។

509 [កោសលុប]។

510 [កោសលុប]។

511 [កោសលុប]។

512 [កោសលុប]។

513 [កោសលុប]។

514 [កោសលុប]។

515 [កោសលុប]។

២១៧. [កោសលុប][516]។ [កោសលុប]។

២១៨. [កោសលុប][517] [កោសលុប][518]។ [កោសលុប]។

២១៩. [កោសលុប][519] [កោសលុប][520]។ [កោសលុប][521]។

២២០. [កោសលុប][522]។ [កោសលុប][523] [កោសលុប][524] [កោសលុប][525]។ [កោសលុប]។

២២១. [កោសលុប][526]។ [កោសលុប][527]។

២២២. [កោសលុប][528] [កោសលុប][529] [កោសលុប][530]។ [កោសលុប][531]។ [កោសលុប][532]។

២២៣. [កោសលុប][533]។ [កោសលុប]

---

[516] [កោសលុប]។

[517] [កោសលុប]។

[518] [កោសលុប]។

[519] [កោសលុប]។

[520] [កោសលុប]។

[521] [កោសលុប]។

[522] [កោសលុប]។

[523] [កោសលុប]។

[524] [កោសលុប]។

[525] [កោសលុប]។

[526] [កោសលុប]។

[527] [កោសលុប]។

[528] [កោសលុប]។

[529] [កោសលុប]។

[530] [កោសលុប]។

[531] [កោសលុប]។

[532] [កោសលុប]។

[533] [កោសលុប]។

01508584

ii. [កោសលុប]

[កោសលុប]

២២៤. [កោសលុប]

[កោសលុប]

២២៥. [កោសលុប][534] [កោសលុប][535] [កោសលុប][536]។

២២៦. [កោសលុប][537]។ [កោសលុប][538] [កោសលុប][539]។

២២៧. [កោសលុប][540] [កោសលុប][541]។ [កោសលុប][542] [កោសលុប][543]។

២២៨. [កោសលុប][កោសលុប][544]។ [កោសលុប][545]។ [កោសលុប][546] [កោសលុប][547] [កោសលុប][548]។ [កោសលុប][549]។ [កោសលុប][550]។

---

534 [កោសលុប]។

535 [កោសលុប]។

536 [កោសលុប]។

537 [កោសលុប]។

538 [កោសលុប]។

539 [កោសលុប]។

540 [កោសលុប]។

541 [កោសលុប]។

542 [កោសលុប]។

543 [កោសលុប]។

544 [កោសលុប]។

545 [កោសលុប]។

546 [កោសលុប]។

547 [កោសលុប]។

548 [កោសលុប]។

អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា មានទីតាំងស្ថិតនៅ ផ្លូវជាតិលេខ៤ សង្កាត់ ចោមចៅ ខណ្ឌ ពោធិ៍សែនជ័យ ភ្នំពេញ
ប្រអប់សំបុត្រលេខ៧១ ទូរសព្ទលេខ +៨៥៥(0)២៣ ២១៩៨១៤ ទូរសារលេខ +៨៥៥(0)២៣ ២១៩៨៤១។

Original EN: 01476906-01477009

01508585

២២៩. [កោសលុប][551]។ [កោសលុប][552]។ [កោសលុប]។

២៣០. [កោសលុប][553]។ [កោសលុប][554]។ [កោសលុប][555]។ [កោសលុប]។

២៣១. [កោសលុប][556]។

២៣២. [កោសលុប][557]។ [កោសលុប][558]។ [កោសលុប]។

២៣៣. [កោសលុប][559]។ [កោសលុប][560]។ [កោសលុប][561] [កោសលុប][562]។

២៣៤. [កោសលុប][563] [កោសលុប][564]។ [កោសលុប][565]។ [កោសលុប][566]។

២៣៥. [កោសលុប][567]។ [កោសលុប][568]។ [កោសលុប][569]។

---

549 [កោសលុប]។

550 [កោសលុប]។

551 [កោសលុប]។

552 [កោសលុប]។

553 [កោសលុប]។

554 [កោសលុប]។

555 [កោសលុប]។

556 [កោសលុប]។

557 [កោសលុប]។

558 [កោសលុប]។

560 [កោសលុប]។

561 [កោសលុប]។

562 [កោសលុប]។

563 [កោសលុប]។

564 [កោសលុប]។

565 [កោសលុប]។

566 [កោសលុប]។

567 [កោសលុប]។

01508586

២៣៦. [កោសលុប][570]។ [កោសលុប][571]។ [កោសលុប][572]។

២៣៧. [កោសលុប][573] [កោសលុប][574] [កោសលុប][575]។ [កោសលុប][576]។ [កោសលុប][577]។

២៣៨. [កោសលុប][578]។ [កោសលុប][579]។ [កោសលុប][580]។ [កោសលុប][581] [កោសលុប][582]។ [កោសលុប][583]។

២៣៩. [កោសលុប][584] [កោសលុប][585]។

២៤០. [កោសលុប][586]។

២៤១. [កោសលុប][587]។

---

568 [កោសលុប]។

569 [កោសលុប]។

570 [កោសលុប]។

571 [កោសលុប]។

572 [កោសលុប]។

573 [កោសលុប]។

574 [កោសលុប]។

575 [កោសលុប]។

576 [កោសលុប]។

577 [កោសលុប]។

578 [កោសលុប]។

579 [កោសលុប]។

580 [កោសលុប]។

581 [កោសលុប]។

582 [កោសលុប]។

583 [កោសលុប]។

584 [កោសលុប]។

585 [កោសលុប]។

586 [កោសលុប]។

២៤២. [កោសលុប][588]។

២៤៣. [កោសលុប][589] [កោសលុប][590]។ [កោសលុប][591]។ [កោសលុប][592] [កោសលុប][593]។

V. [កោសលុប]

ក. [កោសលុប]

២៤៤. [កោសលុប][594]។

២៤៥. [កោសលុប][595]។ [កោសលុប][596] [កោសលុប][597]។ [កោសលុប][598]។

២៤៦. [កោសលុប][599]។ [កោសលុប]។

ខ. [កោសលុប]

i. <u>[កោសលុប]</u>

២៤៧. [កោសលុប]

---

587 [កោសលុប]។

588 [កោសលុប]។

589 [កោសលុប]។

590 [កោសលុប]។

591 [កោសលុប]។

592 [កោសលុប]។

593 [កោសលុប]។

594 [កោសលុប]។

595 [កោសលុប]។

596 [កោសលុប]។

597 [កោសលុប]។

598 [កោសលុប]។

599 [កោសលុប]។

01508588

ii. [កោសលុប]

២៤៨. [កោសលុប][600] [កោសលុប][601]។ [កោសលុប][602]។

២៤៩. [កោសលុប][603]។ [កោសលុប][604] [កោសលុប][605]។ [កោសលុប][606] [កោសលុប][607]។

២៥0. [កោសលុប][608] [កោសលុប][609]។

២៥១. [កោសលុប][610] [កោសលុប]។

iii. [កោសលុប]

២៥២. [កោសលុប]។

២៥៣. [កោសលុប][611]។ [កោសលុប][612]។ [កោសលុប][613] [កោសលុប][614]។

២៥៤. [កោសលុប][615]។ [កោសលុប][616] [កោសលុប][617]។

---

600 [កោសលុប]។

601 [កោសលុប]។

602 [កោសលុប]។

603 [កោសលុប]។

604 [កោសលុប]។

605 [កោសលុប]។

606 [កោសលុប]។

607 [កោសលុប]។

608 [កោសលុប]។

609 [កោសលុប]។

610 [កោសលុប]។

611 [កោសលុប]។

612 [កោសលុប]។

613 [កោសលុប]។

614 [កោសលុប]។

01508589

២៥៥. [កោសលុប][618] [កោសលុប][619]។ [កោសលុប][620]។ [កោសលុប][621] [កោសលុប][622] [កោសលុប][623] [កោសលុប][624] ។

២៥៦. [កោសលុប][625] [កោសលុប][626]។ [កោសលុប][627]។

២៥៧. [កោសលុប][628] [កោសលុប][629] [កោសលុប][630]។ [កោសលុប][631]។ [កោសលុប][632]។

២៥៨. [កោសលុប][633] [កោសលុប][634]។ [កោសលុប][635] [កោសលុប][636] [កោសលុប][637]។

---

615 [កោសលុប]។

616 [កោសលុប]។

617 [កោសលុប]។

618 [កោសលុប]។

619 [កោសលុប]។

620 [កោសលុប]។

621 [កោសលុប]។

622 [កោសលុប]។

623 [កោសលុប]។

624 [កោសលុប]។

625 [កោសលុប]។

626 [កោសលុប]។

627 [កោសលុប]។

628 [កោសលុប]។

629 [កោសលុប]។

630 [កោសលុប]។

631 [កោសលុប]។

632 [កោសលុប]។

633 [កោសលុប]។

634 [កោសលុប]។

635 [កោសលុប]។

636 [កោសលុប]។

01508590

២៥៩. [កោសលុប]។

iv. [កោសលុប]

២៦០. [កោសលុប][638]។

២៦១. [កោសលុប][639]។ [កោសលុប][640] [កោសលុប][641]។ [កោសលុប][642]។ [កោសលុប][643] [កោសលុប][644]។

២៦២. [កោសលុប][645]។

២៦៣. [កោសលុប][646] [កោសលុប][647] [កោសលុប][648]។ [កោសលុប][649]។

v. [កោសលុប]

២៦៤. [កោសលុប][650] [កោសលុប][651]។ [កោសលុប][652] [កោសលុប][653]។

---

637 [កោសលុប]។

638 [កោសលុប]។

639 [កោសលុប]។

640 [កោសលុប]។

641 [កោសលុប]។

642 [កោសលុប]។

643 [កោសលុប]។

644 [កោសលុប]។

645 [កោសលុប]។

646 [កោសលុប]។

647 [កោសលុប]។

648 [កោសលុប]។

649 [កោសលុប]។

650 [កោសលុប]។

651 [កោសលុប]។

២៦៥. [កោសលុប][654]។

២៦៦. [កោសលុប][655] [កោសលុប][656]។ [កោសលុប][657]។ [កោសលុប][658] [កោសលុប][659] [កោសលុប][660]។

២៦៧. [កោសលុប][661]។ [កោសលុប][662]។ [កោសលុប]។

vi. [កោសលុប]

២៦៨. [កោសលុប][663] [កោសលុប][664]។ [កោសលុប][665] [កោសលុប][666] [កោសលុប][667] [កោសលុប][668] [កោសលុប][669]។

---

652 [កោសលុប]។

653 [កោសលុប]។

654 [កោសលុប]។

655 [កោសលុប]។

656 [កោសលុប]។

657 [កោសលុប]។

658 [កោសលុប]។

659 [កោសលុប]។

660 [កោសលុប]។

661 [កោសលុប]។

662 [កោសលុប]។

663 [កោសលុប]។

664 [កោសលុប]។

665 [កោសលុប]។

666 [កោសលុប]។

667 [កោសលុប]។

668 [កោសលុប]។

669 [កោសលុប]។

01508592

២៦៩. [កោសលុប][670] [កោសលុប][671]។ [កោសលុប][672]។ [កោសលុប][673]។ [កោសលុប][674] [កោសលុប][675]។

២៧០. [កោសលុប][676]។ [កោសលុប][677] [កោសលុប][678] [កោសលុប][679]។ [កោសលុប][680] [កោសលុប][681]។

vii. [កោសលុប]

២៧១. [កោសលុប][682] [កោសលុប][683] [កោសលុប][684] [កោសលុប][685]។ [កោសលុប][686] [កោសលុប][687] [កោសលុប][688]។ [កោសលុប][689]។

---

670 [កោសលុប]។

671 [កោសលុប]។

672 [កោសលុប]។

673 [កោសលុប]។

674 [កោសលុប]។

675 [កោសលុប]។

676 [កោសលុប]។

677 [កោសលុប]។

678 [កោសលុប]។

679 [កោសលុប]។

680 [កោសលុប]។

681 [កោសលុប]។

682 [កោសលុប]។

683 [កោសលុប]។

684 [កោសលុប]។

685 [កោសលុប]។

686 [កោសលុប]។

687 [កោសលុប]។

688 [កោសលុប]។

689 [កោសលុប]។

01508593

២៧២. [កោសលុប][690]។ [កោសលុប][691] [កោសលុប][692] [កោសលុប][693][កោសលុប]។

២៧៣. [កោសលុប][694] [កោសលុប][695]។ [កោសលុប][696] [កោសលុប]។

២៧៤. [កោសលុប][697] [កោសលុប][698]។ [កោសលុប] [699] [កោសលុប] [700] [កោសលុប] [701] [កោសលុប][702]។

២៧៥. [កោសលុប][703] [កោសលុប][704] [កោសលុប][705]។ [កោសលុប][706] [កោសលុប][707] [កោសលុប][708]។ [កោសលុប][709] [កោសលុប][710]។ [កោសលុប][711] [កោសលុប]។

---

690 [កោសលុប]។

691 [កោសលុប]។

692 [កោសលុប]។

693 [កោសលុប]។

694 [កោសលុប]។

695 [កោសលុប]។

696 [កោសលុប]។

697 [កោសលុប]។

698 [កោសលុប]។

699 [កោសលុប]។

700 [កោសលុប]។

701 [កោសលុប]។

702 [កោសលុប]។

703 [កោសលុប]។

704 [កោសលុប]។

705 [កោសលុប]។

706 [កោសលុប]។

707 [កោសលុប]។

708 [កោសលុប]។

709 [កោសលុប]។

710 [កោសលុប]។

01508594

២៧៦. [កោសលុប][712] [កោសលុប][713] [កោសលុប][714] [កោសលុប][715] [កោសលុប][716]។ [កោសលុប][717]។ [កោសលុប][718]។ [កោសលុប][719]។ [កោសលុប]។

២៧៧. [កោសលុប][720] [កោសលុប][721]។ [កោសលុប][722] [កោសលុប][723] [កោសលុប]។

២៧៨. [កោសលុប][724]។ [កោសលុប]។

viii. [កោសលុប]

២៧៩. [កោសលុប][725] [កោសលុប][726]។ [កោសលុប][727][កោសលុប][728]។ [កោសលុប][729]។

២៨០. [កោសលុប]។

---

711 [កោសលុប]។

712 [កោសលុប]។

713 [កោសលុប]។

714 [កោសលុប]។

715 [កោសលុប]។

716 [កោសលុប]។

717 [កោសលុប]។

718 [កោសលុប]។

719 [កោសលុប]។

720 [កោសលុប]។

721 [កោសលុប]។

722 [កោសលុប]។

723 [កោសលុប]។

724 [កោសលុប]។

725 [កោសលុប]។

726 [កោសលុប]។

727 [កោសលុប]។

728 [កោសលុប]។

729 [កោសលុប]។

VI. [កោសលុប]

ក. [កោសលុប]

២៨១. [កោសលុប][730] [កោសលុប]។

២៨២. [កោសលុប]។

២៨៣. [កោសលុប]។

២៨៤. [កោសលុប]។

ខ. [កោសលុប]

i. <u>[កោសលុប]</u>

២៨៥. [កោសលុប]។

២៨៦. [កោសលុប]។

២៨៧. [កោសលុប]។

២៨៨. [កោសលុប]។

២៨៩. [កោសលុប]។

២៩០. [កោសលុប]។

២៩១. [កោសលុប]។

២៩២. [កោសលុប]។

---

[730] [កោសលុប]។

01508596

២៩៣. [កោសលុប]។

២៩៤. [កោសលុប]។

២៩៥. [កោសលុប]។

២៩៦. [កោសលុប]។

ii. [កោសលុប]

២៩៧. [កោសលុប]។

២៩៨. [កោសលុប]។

២៩៩. [កោសលុប]។

៣០០. [កោសលុប]។

៣០១. [កោសលុប]។

៣០២. [កោសលុប]។

៣០៣. [កោសលុប]។

គ. [កោសលុប]

៣០៤. [កោសលុប]។

៣០៥. [កោសលុប]។

VII. [កោសលុប]

ក. [កោសលុប]

៣០៦. [កោសលុប]។

៣០៧. [កោសលុប][731]។

៣០៨. [កោសលុប]។

៣០៩. [កោសលុប]។

៣១០. [កោសលុប]។

៣១១. [កោសលុប]។

៣១២. [កោសលុប]។

ខ. សំអាងហេតុដែល អ៊ឹម ចែម មិនស្ថិតក្រោមយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក

៣១៣. [កោសលុប]។

៣១៤. [កោសលុប]។

៣១៥. [កោសលុប]។

៣១៦. [កោសលុប][732] [កោសលុប]។

៣១៧. [កោសលុប]។

៣១៨. [កោសលុប]។

---

[731] [កោសលុប]។

[732] សូមមើលផងដែរ [កោសលុប]។

៣១៩. [កោសលុប]។

៣២០. [កោសលុប]។

៣២១. [កោសលុប]។

៣២២. [កោសលុប]។

៣២៣. [កោសលុប]។

៣២៤. [កោសលុប][733] [កោសលុប][734]។ [កោសលុប]។

៣២៥. សរុបមក កត្តានៃលក្ខណៈជាបុគ្គល ឬទម្ងន់រួមគ្នានៃកត្តាផ្សេងៗដែលត្រូវបានពិចារណា និងបានរៀបរាប់ខាងលើ មិនអនុញ្ញាតឲ្យយើងអាចឈានដល់ការសន្និដ្ឋានមួយដែលថា អ៊ឹម ចែម ស្ថិតក្នុងប្រភេទនៃបុគ្គលដែលជាអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតនៅក្នុងអត្ថន័យនៃច្បាប់ជាធរមាននៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក ឡើយ។

ផ្អែកលើចំណុចដែលបានលើកឡើងខាងលើ យើង**សម្រេចថា**[735]៖

---

[733] [កោសលុប]។

[734] [កោសលុប]។

[735] សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិសូមបញ្ជាក់សារជាថ្មីអំពីការជំទាស់របស់គាត់ទៅនឹងការសម្រេចដោយឯកតោភាគីរបស់អតីតសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ Harmon ដែលបានសម្រេចដាក់ អ៊ឹម ចែម ស្ថិតក្រោមការពិនិត្យដោយកំបាំងមុខ។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ មិនទទួលស្គាល់ និងទទួលយកជាឯកសារមានសុពលភាព ចំពោះរាល់ឯកសារដែលបង្កើតឡើង ឬ ដាក់បញ្ចូលក្នុងសំណុំរឿងដោយអតីតសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបម្រុង Laurent Kasper-Ansermet និងអាស្រ័យហេតុនេះហើយ ឯកសារដែលមានក្នុងសំណុំរឿងត្រូវតែចុះលេខ ដោយបន្តចាប់ពីឯកសារចុងក្រោយដែលបានដាក់ចូលក្នុងសំណុំរឿងដោយអតីតសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ Blunk និង មិនរាប់បញ្ចូលនូវរាល់ឯកសារដែលបានដាក់ដោយអតីតសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបម្រុង Kasper-Ansermet។ [កោសលុប]។

អ៊ឹម ចែម មិនស្ថិតក្រោមយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក ឡើយ។

ភ្នំពេញថ្ងៃទី ១០ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ២០១៧

សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត

យូ ប៊ុនឡេង **Michael BOHLANDER**